

Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030

(Projekt 1.0)

Listopad 2022

Opracowano przy współpracy Urzędu Gminy w Pysznicy,
władz samorządowych, mieszkańców i innych interesariuszy

InicjatywaLokalna.pl sp. z o.o.
ul. Sienkiewicza 78, piętro IV, 25-501 Kielce
tel. 41 3430124 lub 507 048 678
www.inicjatywalokalna.eu

Spis treści

Wstęp	5
1. Część wprowadzająca.....	9
1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju.....	9
1.2. Metodologia prac nad Strategią.....	10
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	12
2.1. Analiza SWOT.....	23
2.2. Wnioski.....	26
2.3. Drzewo problemów	30
2.4. Drzewo celów	31
3. Część programowa.....	32
3.1. Wizja, misja, cele.....	32
3.2. Plan operacyjny rozwoju	35
3.2.1. Projekty strategiczne.....	51
3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania.....	66
3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu	76
4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju.....	93
4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	94
4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	113
4.2.1. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne.....	113
4.2.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano	126
5. System realizacji Strategii Rozwoju.....	129
5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju	129
5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju	141
5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	142
6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów.....	144
6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa	144

6.2	Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii – partycypacja społeczna.....	147
6.3	Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko	151
	Spis schematów	153
	Spis tabel.....	153
	Spis map	154
	Spis rysunków.....	154

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie zarządzać gminą, potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż działania nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Niniejszy dokument stanowi strategię rozwoju gminy w rozumieniu *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.). W dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii (krajowej, wojewódzkiej, gminnej i ewentualnie ponadlokalnej, sporządzanej dla grupy sąsiadujących lub powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin).

Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym. Dzięki tym zmianom strategia rozwoju gminy, po raz pierwszy w polskim ustawodawstwie, zyskała podstawę prawną (ustawa o samorządzie gminnym), która określa też konkretny zakres i procedurę sporządzania strategii.

Niniejsza Strategia spełnia również funkcję strategii terytorialnej zgodnie z art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060¹. Strategia terytorialna może być podstawą realizacji IIT (Inne Narzędzie Terytorialne) i powinna zawierać następujące elementy:

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

- obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia (w tym przypadku obszar Gminy Pysznica);
- analizę potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych – na potrzeby niniejszej Strategii opracowano *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pysznica*, której syntezę zawarto w niniejszym dokumencie. Na podstawie Diagnozy określono największe problemy i potrzeby rozwojowe, a także potencjały, które należy wykorzystać do rozwoju gminy (wnioski z Diagnozy, analiza SWOT, drzewo problemów). W Strategii wskazano obszary strategicznej interwencji zarówno zewnętrzne (ponadlokalne), jak i wewnątrz gminy;
- opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru – w Strategii określono projekty strategiczne o charakterze zintegrowanym oraz działania ogólne, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów;
- opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu Strategii, a także określono system realizacji Strategii, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji Strategii.

Projekt uznaje się za zintegrowany sam w sobie, jeśli spełnia co najmniej jeden z następujących warunków²:

- projekt obejmuje różne sektory (takie jak sektor społeczny, gospodarczy i środowiskowy);
- projekt obejmuje różne terytoria administracyjne (np. gminy);
- projekt obejmuje kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe).

Każdy z projektów strategicznych niniejszej Strategii spełnia co najmniej jeden ze wskazanych wyżej warunków. Projekty te są przekrojowe, składające się z wielu elementów i rozwiązujące problemy kompleksowo, w różnych sferach, dodatkowo często realizowane

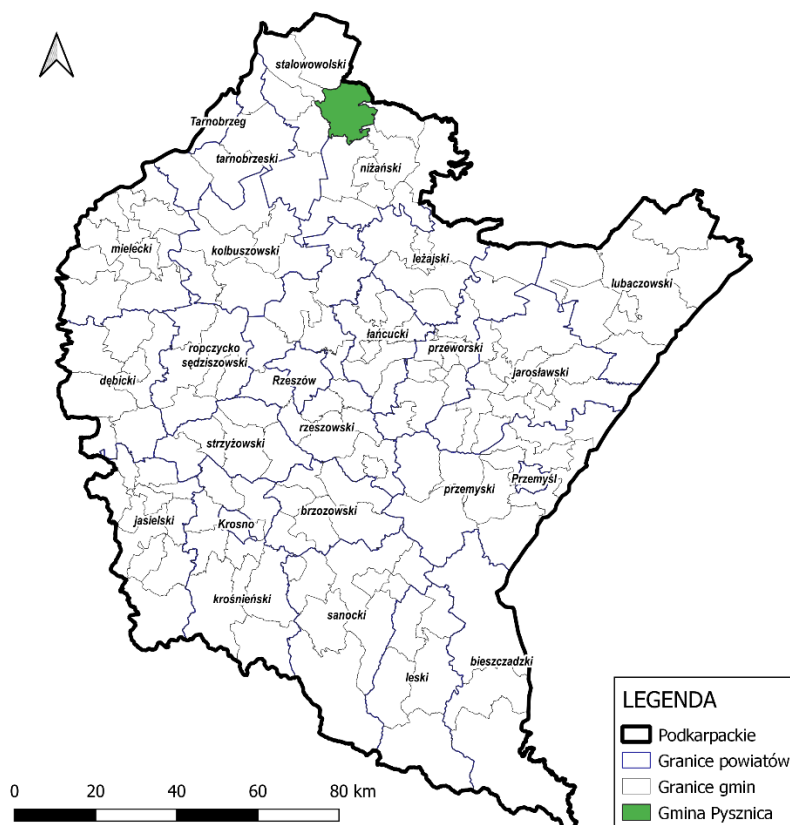
² Dokument Roboczy Służb Komisji, *Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021–2027*, Bruksela, 8.07.2021 r. SWD(2021) 198 final.

będą nie tylko przez samorząd gminy, ale też inne podmioty oraz kierowane będą do różnych interesariuszy.

Niniejsza Strategia obejmuje obszar całej Gminy Pysznica, zlokalizowanej w województwie podkarpackim (mapa 1). W oparciu o badania jakościowe, narzędzia partycypacyjne i *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pysznica* przeprowadzono analizę potrzeb rozwojowych i potencjału gminy, która stanowiła podstawę wypracowanych w Strategii założeń. Dokument opracowano przy zintegrowanym podejściu, które ma służyć zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału Gminy Pysznica. Oprócz celów, kierunków działań i zadań, wskazano najważniejsze do realizacji operacje – projekty o charakterze zintegrowanym. W całym procesie tworzenia Strategii, już od etapu diagnostycznego, niezmiernie ważny był udział potencjalnych partnerów, w tym szczególnie mieszkańców gminy – cały proces włączania partnerów społeczno-gospodarczych i innych opisano w rozdziale 6 *Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów*.

Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030 stanowi, od chwili jej przyjęcia, podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego. Określa ona główne obszary, cele i kierunki polityki rozwoju gminy oraz stanowi punkt wyjścia do przygotowania pozostałych lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.

Mapa 1 Położenie Gminy Pysznica na tle województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG, z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030 (Strategia) stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą, wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy. Jej celem jest kierunkowanie polityki rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne, przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania, wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Określono również kierunki działań, które będą służyć realizacji założonych celów. W ramach kierunków działań przedstawiono konkretne działania, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania. Proces tworzenia Strategii umożliwił partycypację mieszkańców i innych interesariuszy w „grze o rozwój”, już od etapu analiz i diagnozy stanu sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy. Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla gminy).

Do tej pory strategię gminy były opracowywane zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami oraz przy zachowaniu spójności z wytycznymi dokumentów nadrzędnych. Obecna Strategia stanowi instrument pozyskiwania środków zewnętrznych, a jednocześnie pełnoprawną strategię rozwoju, stanowiącą element zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju.

1.2. Metodologia prac nad Strategią

Opracowanie *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030* było okazją do przeprowadzenia otwartych rozmów z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Dyskusje obejmowały analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Efektem prowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: „dokąd zmierzamy?”, „co chcemy osiągnąć?” oraz „w jaki sposób chcemy to osiągnąć?”. Dało to podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem *Strategii* rozpoczęto w II kwartale 2022 r. Duże znaczenie i wpływ na ostateczny kształt dokumentu miały działania partycypacyjne i udział interesariuszy w pracach nad dokumentem (opisane szerzej w podrozdziale 6.2. *Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii – partycypacja społeczna*).

Prace nad dokumentem *Strategii* opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- analiza danych zastanych (w tym analiza trendów / tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach wraz z określeniem konsekwencji i wyzwań rozwojowych);
- badania ankietowe wśród mieszkańców;
- analizy strategiczne;
- spotkania warsztatowe przedstawicieli Urzędu Gminy w Pysznicy oraz Rady Gminy;
- spotkania informacyjne, warsztatowe i konsultacyjne z przedstawicielami samorządu lokalnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami.

Podstawą założeń *Strategii* jest *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pysznica* (Diagnoza), w której przedstawiono pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą i przestrzenną gminy. *Strategia* powstała w oparciu o *Diagnozę*, a także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych oraz warsztatów organizowanych w trakcie procesu jej tworzenia. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych, opracowano Projekt 1.0 *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*, który został poddany konsultacjom społecznym.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania Strategii (a wcześniej również Diagnozy), należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego;
- dane i informacje pozyskane z samorządu gminy i jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie i Strategii;
- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych);
- wnioski z badań ankietowych;
- wnioski zebrane na podstawie przekazanych przez podmioty fiszek projektowych;
- wnioski z dyskusji podczas spotkań informacyjnych i warsztatów grupowych;
- inne dokumenty strategiczne gminy i ponadlokalne, a także publikowane raporty i opracowania eksperckie.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii ma charakter partycypacyjny.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Zgodnie z art. 10a ust. 1 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.): „Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju (...) przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych”. W związku z powyższym na cele niniejszej Strategii opracowany został dokument pn. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pysznica*. W Strategii zawarto jedynie syntezę – wnioski z diagnozy, zgodnie z art. 10e ust. 3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.). Poniżej zaprezentowano wyciąg wybranych, najważniejszych informacji z Diagnozy.

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla Gminy Pysznica oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, a także porównanie niektórych ze wskaźników do wartości dla gmin podobnych, dają możliwość zobrazowania obecnej sytuacji obszaru oraz określenia kierunków rozwoju. Podczas tworzenia *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pysznica* nie były dostępne wszystkie dane za 2021 r., dlatego też w dokumencie tym odniesiono się do danych z 2020 r.

Uwarunkowania wynikające z położenia

Gmina Pysznica położona jest w południowo-wschodniej części Polski, w północnej części województwa podkarpackiego, w powiecie stalowowolskim i jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 147 km², w 2020 roku zamieszkiwało ją 11 335 osób. Gmina swoim zasięgiem obejmuje 10 sołectw, z których część została wyznaczona zgodnie z granicami miejscowości, a kilka z nich obejmuje fragmenty wsi bądź ich przysiółki, a jej siedziba znajduje się w miejscowości Pysznica. Gmina Pysznica graniczy: od północy z Miastem i Gminą Zaklików, od wschodu z Gminą Jarocin, od południa z Miastem i Gminą Nisko oraz Miastem i Gminą Ulanów, natomiast od zachodu z Miastem Stalowa Wola, a także z Gminą Radomyśl nad Sanem. Ponadto Gmina Pysznica od północno-wschodniej strony graniczy z Gminą Potok Wielki, Miastem i Gminą Modliborzyce oraz Miastem i Gminą Janów Lubelski, położonymi na terenie województwa lubelskiego. Gmina stanowi dobry punkt komunikacyjny, przez jej teren przebiega droga wojewódzka 855 Stalowa Wola – Olbięcin, która łączy się z drogą krajową 77 Lipnik – Przemyśl. Obok gminy przebiega również droga ekspresowa S19 Rzeszów – Lublin. Ponadto przez teren gminy przebiega trasa linii kolejowej

nr 66, normalnotorowej, niezelektryfikowanej, łącząca stację Zwierzyniec Towarowy ze stacją Stalowa Wola Południe.

Położenie Gminy Pysznica względem większych ośrodków miejskich jest bardzo korzystne. Gmina bezpośrednio sąsiaduje ze Stalową Wolą, która jest siedzibą władz powiatu. Dojazd z miejscowości Pysznica do centrum Miasta Stalowa Wola zajmuje ok. 10 min. Również blisko leży Tarnobrzeg oraz Sandomierz, czas dojazdu do obydwu ośrodków zajmuje niecałe 40 min. W ciągu godziny można dojechać do Rzeszowa oraz Biłgoraja, a ok. półtorej godziny zajmie dojazd do Lublina i Zamościa. Takie położenie gminy umożliwia dojazd w krótkim czasie do większych ośrodków miejskich (dostępność usług, rynku pracy, rynku zbytu). Z drugiej jednak strony powoduje to, iż mieszkańcy nie korzystają z usług „na miejscu”.

OBSZAR SPOŁECZNY

Demografia:

- ❖ Liczba ludności w gminie w 2020 r. wynosiła 11 335. W okresie 2016–2020 odnotowano wzrost liczby mieszkańców o 4,74%. Prognoza demograficzna do 2030 r. jest korzystna – szacuje się wzrost liczby mieszkańców w stosunku do 2020 r. o ok. 9%. Liczba mieszkańców gminy w 2030 r. prawdopodobnie będzie wynosić powyżej 12 tys.
- ❖ W 2020 r. w strukturze wiekowej mieszkańców zauważa się spadek udziału *liczby ludności w wieku produkcyjnym* (64,3%) – o 0,8% w stosunku do 2016 r. W tym samym przedziale czasowym odnotowano spadek o 0,9% liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (16,9%) oraz wzrost o 1,7% liczby osób w wieku poprodukcyjnym (18,8%).
- ❖ *Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej* stopniowo wzrasta – w 2020 r. wyniósł 15,6%. Podobną tendencję wzrostową zauważa się w województwie podkarpackim i Polsce – udział ludności w wieku 65 lat i więcej osiągnął w 2020 r. odpowiednio 17,4% i 18,6%.
- ❖ Wskaźnik *przyrost naturalny na 1 000 ludności* w latach 2016–2018 na terenie Gminy Pysznica osiągał coraz wyższe wartości i w 2018 roku wynosił 1,17, a w 2019 r. gwałtownie spadł do ujemnego poziomu (-1,52). Z kolei w roku 2020 znowu osiągnął wartość dodatnią (0,18), która była korzystniejsza niż wartość dla województwa (-2,15) oraz kraju (-3,19).
- ❖ *Saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 osób* w 2020 r. wynosiło 11,38 i pomimo tego, iż na przestrzeni analizowanych lat wskaźnik ulegał pogorszeniu, to co roku osiągał o wiele korzystniejszą wartość od średniej wartości dla województwa i Polski.

- ❖ Wartość wskaźnika *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców* wzrosła w 2020 r. (117) w stosunku do wartości z 2018 r. (88), a dodatkowo była wyższa niż w województwie podkarpackim (29) i Polsce (25).

Kapitał społeczny i polityka społeczna:

- ❖ *Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* wzrosła z 23 w 2016 r. do 26 w 2020 r. W odniesieniu do średniej województwa podkarpackiego (38) i Polski (39) Gmina Pysznica wypada gorzej.
- ❖ Gmina Pysznica corocznie realizuje Program współpracy z organizacjami pozarządowymi, który w 2021 r. zakładał współpracę z organizacjami pozarządowymi poprzez wykorzystanie aktywności społecznej w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Pysznica oraz zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów.
- ❖ Gmina Pysznica w 2021 roku udzieliła dotacji 11 organizacjom pozarządowym. Najwięcej środków finansowych tj. 253 000,00 złotych zostało przyznanych na realizację zadań dotyczących upowszechniania kultury fizycznej i sportu. W tym samym roku Gmina Pysznica udzieliła organizacjom pozarządowym m.in. dotacji związanych z pomocą społeczną, w tym na przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym 10 000,00 zł oraz na prowadzenie działań w zakresie walki z ubóstwem poprzez pozyskiwanie, magazynowanie oraz dystrybucję żywności i darów rzeczowych dla osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej, ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu gminy na łączną kwotę 8 000,00 zł. Organizacje pozarządowe wykorzystały łącznie 290 300,00 zł.
- ❖ Wskaźnik *liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców* w analizowanych latach 2016–2020 stale malała, co jest zjawiskiem pozytywnym.
- ❖ W latach 2016–2020 *liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców* stale malała i w ostatnim analizowanym roku w stosunku do roku bazowego zmniejszyła się o 12. Wartość wskaźnika w 2020 r. dla Gminy Pysznica (21) na tle województwa podkarpackiego (27) prezentowała się lepiej, na tle Polski (21) wynik był porównywalny.

- ❖ Według danych GUS w 2020 r. w Gminie Pysznica funkcjonowały 2 przychodnie. Opiekę zdrowotną w gminie głównie zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie Rodziny s.c.” Pysznicy.

Edukacja:

- ❖ *Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową* dla Gminy Pysznica wyniósł w 2020 roku 0%, podczas gdy średnia w Polsce to 12,8%, zaś średnia dla województwa podkarpackiego 11,6%.
- ❖ *Wskaźnik liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat* wzrastał w latach 2016–2020 w Gminie Pysznica. W 2020 r., na tle województwa podkarpackiego (898) oraz Polski (985), Gmina Pysznica wypadła gorzej z wynikiem 604.
- ❖ *Współczynnik skolaryzacji netto* w 2020 r. w Gminie Pysznica (78,4%) był niższy niż w województwie podkarpackim (93,7%) oraz w Polsce (94,7%).
- ❖ Według danych GUS w 2020 r. w Gminie Pysznica funkcjonowały 4 szkoły podstawowe i 6 placówek wychowania przedszkolnego.
- ❖ Wyniki egzaminu ósmoklasisty pokazują, że uczniowie szkół położonych w Gminie Pysznica w 2020 r. osiągnęli najlepszy wynik z egzaminu z języka angielskiego (68%). W porównaniu do średniej dla województwa podkarpackiego, uczniowie z Gminy Pysznica lepsze wyniki osiągnęli z matematyki, na tym samym poziomie kształtowały się wyniki z języka polskiego oraz nieco słabiej wypadł egzamin z języka angielskiego.

Kluczowe wnioski i rekomendacje w obszarze społecznym:

Liczba ludności w Gminie Pysznica corocznie wzrasta. Również według *Prognozy ludności gmin na lata 2017–2030* opracowanej przez GUS, tendencja ta będzie się utrzymywać i liczba ludności w gminie w 2030 r. wzrośnie do poziomu 12 358 osób. Będzie to wzrost w stosunku do faktycznej liczby ludności z 2020 r. o 1 023 osoby. Jak wynika z danych GUS, gminę charakteryzuje starzejące się społeczeństwo, o czym świadczą wskaźniki obciążenia demograficznego. Jednak w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego, a także kraju gmina osiąga dużo lepsze wskaźniki obciążenia demograficznego przez co możemy stwierdzić, że społeczeństwo na terenie gminy „starzeje” się wolniej. W związku z tym możemy mówić o korzystnej sytuacji gminy pod tym względem. Pomimo tego, iż zgodnie z ww. Prognozą liczba osób w każdej z ekonomicznych grup wieku będzie do 2030 r. wzrastać, to wskaźnik *udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem* do 2030 r. dla wieku przedprodukcyjnego oraz produkcyjnego będzie malał, natomiast dla wieku

poprodukcyjnego będzie rósł. W związku z powyższym społeczeństwo gminy nadal będzie się stopniowo „starzeć”. Wyzwaniem dla gminy będzie zapewnienie odpowiednich warunków dla stale zwiększającej się liczby mieszkańców, takich jak dostęp do wysokiej jakości opieki żłobkowej, przedszkolnej oraz do edukacji na wysokim poziomie, zwiększenie dostępności usług medycznych dostosowanych do każdej grupy wiekowej, a także związanych z bogatą ofertą spędzania czasu wolnego oraz umożliwiających aktywny udział w życiu społecznym osobom zagrożonym wykluczeniem. W dniach 24.08–06.09.2022 r. przeprowadzono badanie ankietowe, którego wyniki wskazują, że jednym z najważniejszych działań, które mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy Pysznica jest zwiększenie dostępności i jakości opieki żłobkowej i przedszkolnej (odpowiedź wskazana przez 43% ankietowanych). Również dostępność usług dla mieszkańców gminy oceniana jest przez większość ankietowanych „dostatecznie” i „dobrze”.

Oprócz danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, do analizy potencjału społeczno-gospodarczego Gminy Pysznica wykorzystano Monitor Rozwoju Lokalnego – narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich. W porównaniu do swojej grupy porównawczej (134 gminy – strefy zewnętrzne OF miast subregionalnych) wskaźnik rozwoju w sferze społecznej w analizowanym okresie w Gminie Pysznica na poziomie ujemnym był tylko w 2017 r., w pozostałych latach utrzymywał się na poziomie dodatnim i w ostatnim badanym roku wartość ta stopniowo wzrosła, co świadczy o korzystnej sytuacji gminy w sferze społecznej.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru społecznego Gminy Pysznica na najbliższe lata to:

- Zapewnienie miejsc dla dzieci w żłobku i przedszkolu.
- Rozwój infrastruktury edukacyjnej.
- Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
- Tworzenie atrakcyjnej oferty zagospodarowania czasu wolnego.
- Dopasowanie usług publicznych do zmieniającej się struktury i potrzeb społeczności lokalnej.
- Zwiększenie jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej.
- Tworzenie warunków zapewniających dobrą jakość życia społeczności lokalnej.
- Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej w zakresie integracji społecznej i dialogu międzypokoleniowego.

- Stworzenie oferty kompleksowych usług dla osób starszych, w tym niesamodzielnych, ukierunkowanych na wydłużenie czasu aktywności społecznej.
- Wspieranie i promocja inicjatyw seniorskich.

OBSZAR GOSPODARCZY

Gospodarka i rynek pracy:

- ❖ W 2020 r. w Gminie Pysznica *liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności* wynosiła 816. Na przestrzeni lat 2016–2020 wartość ta stale wzrastała.
- ❖ W 2020 roku *liczba podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym* wynosiła 100. W porównaniu ze średnią wojewódzką (109) i krajową (145), Gmina Pysznica posiadała najniższy wskaźnik, jednak na tle gmin sąsiednich była to jedna z najwyższych wartości.
- ❖ Wskaźnik *osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców* wzrósł w analizowanym okresie – z 580 w 2016 r. do 717 w 2020 r. W porównaniu z województwem podkarpackim (663) wskaźnik ten był wyższy, natomiast w porównaniu do średniej Polski (869) był niższy, co świadczy o niewystarczającym poziomie przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy.
- ❖ Wskaźnik *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON* na przestrzeni lat 2016–2020 ciągle spadał, w 2020 r. był niższy niż średnio w kraju i województwie oraz osiągnął jedną z najniższych wartości wśród porównywanych gmin sąsiednich.
- ❖ Wskaźnik *udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* w latach 2016–2019 stopniowo malał, zaś w 2020 r. wzrósł w stosunku do trzech poprzednich lat osiągając wartość 3,2%, jednak wciąż wynosił mniej niż w roku 2016 (3,8%). W ostatnim badanym roku wskaźnik osiągnął niższą wartość niż w województwie podkarpackim (6,7%) oraz w Polsce (4,6%).
- ❖ Na terenie gminy wyznaczonych jest 25,02 ha terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w miejscowościach Pysznica oraz Brandwica, z czego ok. 5 ha wykorzystywanych jest pod działalność gospodarczą.
- ❖ W Gminie Pysznica największą liczbę miejsc pracy w 2020 r. stanowiła „sekcja G” (226) odnosząca się do handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych. Na drugim miejscu była „sekcja F” (152) odnosząca się do

budownictwa, a co za tym idzie – robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków. Wartości w „sekcji F” oraz w „sekcji G” z roku na rok wzrastały.

- ❖ W Gminie Pysznica przeważają podmioty małe, zatrudniające od 1 do 9 pracowników (w 2020 r. 97,73% podmiotów). Na drugim miejscu są podmioty zatrudniające 10–49 pracowników (w 2020 r. 2,27% podmiotów).

Innowacyjność:

- ❖ Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej aktualna³ penetracja lokalowa 100 Mb/s⁴ dla gminy wynosi 85%. Jednak na terenie gminy wciąż występują tzw. „białe plamy” czyli miejsca gdzie jest brak dostępu do Internetu szerokopasmowego o prędkościach powyżej 30 Mb/s. Na problemy z dostępem do Internetu oraz z zasięgiem telefonicznym zwracali uwagę mieszkańcy podczas spotkań.

Finanse samorządowe:

- ❖ W 2020 roku *dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca* wynosiły 4 827 zł, co było wartością dużo niższą niż średnia krajowa (6 503 zł) i średnia wojewódzka (6 056 zł).
- ❖ Wartość wskaźnika *dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca* w 2020 r. wynosiła 1 847 zł, co było wynikiem gorszym od średniej wojewódzkiej (2 349 zł) i średniej krajowej (3 180 zł). Pozytywnym aspektem jest fakt, iż dochody te z roku na rok się zwiększają.
- ❖ Na dochody własne wpływ ma również udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy. Wskaźnik ten w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrastał z roku na rok i w 2020 r. wynosił 853,4 zł – był to wynik wyższy od średniej wojewódzkiej (786,1 zł), jednak dużo niższy niż średnia dla Polski (1 232 zł).
- ❖ Wielkość wskaźnika *wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca* z roku na rok wzrastała, w 2016 roku wynosiła 2 895 zł, a w 2020 roku już 4 658 zł.
- ❖ Wartość wskaźnika *wydatki bieżące ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca* w Gminie Pysznica w badanym okresie systematycznie wzrastała – w 2016 r. wynosiła 2 669 zł,

³ Inf. z dn. 02.11.2022 r.

⁴ Penetracja lokalowa - stosunek liczby wszystkich lokali mieszkalnych w budynkach w zasięgu sieci min. 100 Mb/s (budynek, w którym operatorzy deklarują możliwość świadczenia danych usług) do ogólnej liczby lokali mieszkalnych na analizowanym obszarze. Należy wyjaśnić, że na potrzeby monitorowania postępów realizacji celów Europejskiej Agendy Cyfrowej gospodarstwo domowe utożsamiane jest z lokalem mieszkalnym.

a w 2020 r. już 3 926 zł. Jednakże w 2020 r. była znacznie niższa niż w województwie podkarpackim (4 974 zł) i w Polsce (5 507 zł).

- ❖ Wskaźnik *liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie z programów operacyjnych* w roku 2020 wynosił 17. Warto zwrócić uwagę, iż liczba umów z roku na rok zwiększała się.

Wnioski i rekomendacje dla obszaru gospodarczego:

Przedsiębiorczość mieszkańców nie jest zadowalająca, co spowodowane jest m.in. możliwością pracy w Stalowej Woli, położonej w niewielkiej odległości od gminy, oraz migracją młodych ludzi do większych ośrodków miejskich w celu dalszego kształcenia się. Młodzi ludzie po zakończeniu edukacji nie wracają do rodzinnej miejscowości, podejmują pracę i zakładają rodziny w miejscu kształcenia. Dlatego należy podejmować działania w celu wspierania społeczności w rozwoju i w budowaniu postaw przedsiębiorczych nie tylko u dorosłych, ale również wśród dzieci i młodzieży, a także w założeniu i prowadzeniu działalności.

Wyniki badania ankietowego wskazują, że warunki do rozwoju działalności gospodarczej nie są na najwyższym poziomie, ankietowani ocenili je na poziomie dostatecznym (37%). Również 37% respondentów jako jeden z priorytetów mających wpływ na rozwój gminy wskazało wspieranie przedsiębiorczości na obszarze gminy. Według danych z Monitora Rozwoju Lokalnego, wskaźnik rozwoju w sferze gospodarczej w porównaniu do swojej grupy porównawczej (134 gminy – strefy zewnętrzne OF miast subregionalnych) w latach 2016–2020 w Gminie Pysznica utrzymywał wartości ujemne oraz co roku nieznacznie się wahał – w 2020 r. ostatecznie osiągnął wartość najniższą spośród analizowanych lat.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru gospodarczego Gminy Pysznica na najbliższe lata to:

- Zwiększenie atrakcyjności zatrudnienia i dostosowanie oferty szkół podstawowych do lokalnego rynku.
- Podniesienie poziomu atrakcyjności gminy dla inwestorów.
- Zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców.
- Zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu.
- Rozwój usług cyfrowych oraz e-administracji.
- Zwiększenie współpracy władz gminy z mieszkańcami, przedsiębiorcami i gminami partnerskimi.

OBSZAR PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWY

Środowisko naturalne i infrastruktura:

- ❖ Formy ochrony przyrody w Gminie Pysznica stanowią 37,8% jej powierzchni.
- ❖ *Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem* w Gminie Pysznica w 2020 r. był wyższy (59,3%) niż w województwie podkarpackim (38,8 %) i Polsce (30,3%).
- ❖ Jakość powietrza na obszarze Gminy Pysznica jest zadowalająca, stwierdzono niewielkie przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu.
- ❖ Gmina posiada niewystarczająco rozwiniętą infrastrukturę kanalizacyjną i gazową, jednak pozytywnym zjawiskiem jest wzrost liczby osób korzystających z wymienionej infrastruktury. Z sieci kanalizacyjnej w 2020 r. korzystało 47,0% mieszkańców, zaś udział ludności korzystającej z sieci gazowej osiągnął w tym samym czasie 62,8%.
- ❖ W latach 2016–2020 *wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca* były zróżnicowane. Największe wydatki poniesiono w 2020 r. – 325,10 zł, a największa wartość z tej kwoty przypadała na realizację gospodarki odpadami komunalnymi (149,60 zł);
- ❖ W 2021 roku w Gminie Pysznica 1 943 gospodarstwa wykorzystywało kotły na paliwa stałe, m.in.: węgiel kamienny (1 272), drewno (1 694) oraz pellet (87). Ogrzewanie gazowe stosowane jest w 1978 gospodarstwach. Pompa ciepła zamontowana jest w 69 gospodarstwach, natomiast kolektory słoneczne w 120.

Sport, rekreacja, turystyka oraz kultura:

- ❖ Według danych przekazanych przez Urząd Gminy Pysznica na terenie gminy znajduje się jeden obiekt noclegowy.
- ❖ Wskaźnik *kluby sportowe na 10 000 ludności* w Gminie Pysznica w 2020 r. wynosił 2,6, wartość ta była niższa od średniej dla województwa podkarpackiego (5,8) oraz dla Polski (3,7).
- ❖ Wskaźnik *Liczba organizowanych imprez przez centra, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice* w 2020 r. dla Gminy Pysznica wynosił 3. W tych 3 imprezach uczestniczyło 220 osób. W latach wcześniejszych zarówno imprez, jak też uczestników było znacznie więcej. Najwięcej wydarzeń w analizowanym okresie odbyło się w latach 2018–2019 – 26. Natomiast najwięcej uczestników zgromadziły wydarzenia zorganizowane w roku 2016 – 5 140 osób;

- ❖ Przez gminę przebiega szlak Green Velo zaczynający się w Stalowej Woli, który następnie przebiega przez wsie Pysznica oraz Kłyżów, biegnie doliną Sanu i kończy się w okolicach Sandomierza, jego łączna długość to 86 km⁵.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne:

- ❖ Ponad połowa obszaru gminy to tereny leśne, które obejmują 59,3% powierzchni gminy, natomiast 31,2% w ewidencji gruntów jest ujęte jako tereny otwarte i tereny rolne. Tereny osiedlowe i zurbanizowane obejmowały na koniec 2020 r. 1,8% powierzchni gminy.
- ❖ Gmina Pysznica posiada uchwalonych 9 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują ok. 248,5 ha, co stanowi 1,5% obszaru całej gminy.

Wnioski i rekomendacje dla wymiaru środowiskowo-przestrzennego:

Cechą charakterystyczną struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Pysznica jest zabudowa w większości koncentrująca się wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Największa jej koncentracja występuje wzdłuż dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy. Sieć osadnicza rozłożona jest równomiernie w niezalesionych częściach gminy. Najsilniej wyodrębnioną miejscowość pod względem przestrzennym na terenie gminy stanowi wieś Pysznica, która jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym. Wynika to z jej funkcji centrotwórczej i ponadlokalnej. Zabudowa w ww. miejscowości zlokalizowana jest w większości wzdłuż głównych ulic i stanowi przede wszystkim zabudowę mieszkaniową oraz usługową. Znaczna część terenu gminy pokryta jest lasami.

Ład przestrzenny w gminie powinien odpowiadać określonym zasadom, tak aby ukształtowana przestrzeń tworzyła harmonijną całość uwzględniając wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Wyżej wymienione zasady określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego tworzone dla poszczególnych obszarów w zależności od potrzeb społecznych czy ekonomicznych. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią, w tym elementami i zasobami przyrody w gminie, zapewnia ochronę interesów publicznych oraz ochronę środowiska naturalnego. Gmina Pysznica jest w niewielkim stopniu pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy wciąż jest dużo gospodarstw domowych, które są zaopatrzone w kotły na paliwo stałe. Pomimo, iż w 2021 r. jakość powietrza na tym obszarze była zadowalająca, to

⁵ greenvelo.pl, inf. z dnia 02.11.2022 r.

należy dążyć do stopniowego zmniejszania ilości gospodarstw ogrzewanych kotłami na paliwo stałe.

Według wyników przeprowadzonej ankiety wśród mieszkańców – jednym z ważniejszych i najwyżej ocenionych obszarów funkcjonowania gminy jest dostępność sieci wodociągowej (75% ocen dobrych i bardzo dobrych). Ankietowani wysoko oceniają również walory przyrodniczo-krajobrazowe (74% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz dostępność usług/możliwość zakupu artykułów codziennego użytku, który został przez respondentów oceniony dobrze i bardzo dobrze (73%). Zagospodarowanie przestrzeni publicznych w gminie oceniono na średnim poziomie, a więc ważne jest zadbanie o racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz tworzenie nowoczesnych przestrzeni publicznych, będących elementami identyfikacji i tożsamości obszaru. Na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego oceniono wskaźnik rozwoju gminy w wymiarze środowiskowym. W porównaniu do swojej grupy porównawczej (134 gminy – strefy zewnętrzne OF miast subregionalnych) wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym w każdym analizowanym roku był na poziomie ujemnym, w latach 2016–2019 stopniowo się pogarszał i osiągnął wartość -0,26, natomiast w 2020 roku nastąpiła niewielka poprawa wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego (-0,24), jednak była to wciąż wartość niższa niż w roku 2016 (-0,17). Oznacza to, iż Gmina Pysznica plasuje się na gorszej pozycji w stosunku do grupy porównawczej.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru gospodarczego Gminy Pysznica na najbliższe lata to:

- Planowanie nowych obszarów mieszkalnych i gospodarczych z uwzględnieniem zasad rozwoju zrównoważonego i ochroną ładu przestrzennego.
- Poprawa bezpieczeństwa i funkcjonalności dróg.
- Poprawa atrakcyjności osiedleńczej.
- Promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców.
- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
- Ochrona środowiska naturalnego, w tym krajobrazu.
- Promowanie ekologicznego transportu.
- Bieżący monitoring oraz poprawa jakości powietrza.
- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

2.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych, wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia), należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 1 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SLABE STRONY
1. Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji. 2. Korzystna struktura wieku, w tym wskaźniki obciążenia demograficznego korzystniejsze niż w województwie i kraju. 3. Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON poniżej średniej dla województwa podkarpackiego i Polski. 4. Korzystne warunki do zamieszkania – wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców dużo wyższy niż średnia w Polsce i województwie. 5. Obszary prawnie chronione występujące na terenie gminy, w tym tereny o szczególnych walorach przyrodniczych. 6. Bogata historia i dziedzictwo kulturowe.	1. Dochody ogółem oraz udział dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż średnia województwa i Polski. 2. Mały stopień pokrycia gminy planami zagospodarowania przestrzennego. 3. Niska aktywność społeczna mieszkańców – niezadawalająca liczba organizacji społecznych na terenie gminy. 4. Niewystarczająca jakość i dostępność miejsc pracy na terenie gminy. 5. Udział % korzystających z instalacji kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem poniżej średniej w województwie podkarpackim i Polsce. 6. Brak żłobka na terenie gminy. 7. Niższy niż w województwie i kraju wskaźnik dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat. 8. Niewystarczająca jakość i dostępność podstawowej opieki zdrowotnej.

7. Warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. 8. Trasa Green Velo przebiegająca przez teren gminy. 9. Położenie w niewielkiej odległości od Miasta Stalowa Wola.	9. Ogólny wskaźnik rozwoju gminy oraz wartość wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym i środowiskowym na poziomie ujemnym – wartości niższe od średniej dla grupy porównawczej w Monitorze Rozwoju Lokalnego. 10. Słaby dostęp do szerokopasmowego Internetu.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Korzystna prognoza demograficzna. 2. Wzrost świadomości obywatelskiej. 3. Wzrost świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 4. Wzrost średniej długości życia. 5. Wzrost mobilności społeczeństwa. 6. Cyfryzacja życia codziennego. 7. Moda na zdrowy styl życia. 8. Przynależność gminy do Lasowiackiej Grupy Działania oraz Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli. 9. Wskazanie Gminy Pysznica w <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i> jako gminy wchodzącej w skład obszaru strategicznej interwencji: OSI Błękitny San. 10. Przyłączenie miasta powiatowego Stalowa Wola do Stowarzyszenia Czwórmieście. 11. Rozwój Stalowej Woli oraz miasta wojewódzkiego Rzeszowa. 12. Członkostwo Polski w UE.	1. Wykluczenie cyfrowe. 2. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 3. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych. 4. Zmiany klimatu. 5. Odpływ wykwalifikowanej siły roboczej oraz odpływ ludzi młodych poza granice kraju. 6. Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję. 7. Konsekwencje sytuacji geopolitycznej. 8. Rozdzielenie obszaru gminy budową drogi ekspresowej S74.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Pysznica możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą. Z przeprowadzonej analizy SWOT można wysunąć następujące wnioski:

Atutami gminy są: położenie w niewielkiej odległości od Miasta Stalowa Wola, posiadanie korzystnych warunków do rozwoju osiedleckiego oraz walory przyrodnicze i czyste środowisko naturalne. Istotnym faktem, na który należy zwrócić uwagę, jest stale rosnąca liczba mieszkańców, o czym świadczy wysoki przyrost naturalny oraz dodatnie saldo migracji.

Jednak wzrost liczby mieszkańców nie przekłada się na rozwój gminy. Wskaźniki gospodarcze charakteryzujące obszar nie są zadowalające. Problem stanowi niska aktywność gospodarcza mieszkańców, a co za tym idzie – mała liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy oraz nowo rejestrowanych, w porównaniu do średniej krajowej.

Zagrożeniem jest także znaczny wzrost kosztów życia mieszkańców – niskie dochody mieszkańców to niższe dochody własne gminy, mniejszy obieg pieniądza w gospodarce lokalnej oraz zwiększona grupa osób potrzebujących wsparcia socjalnego. Kolejnym problemem jest również niska aktywność społeczna mieszkańców.

Niewątpliwie istotną barierą zauważoną również przez mieszkańców jest brak żłobka na terenie gminy. Również słaby dostęp do szerokopasmowego Internetu osłabia potencjał rozwojowy gminy, ponieważ generuje to problemy związane z zagrożeniem wykluczenia cyfrowego.

Istotne dla dalszego rozwoju gminy są problemy środowiskowe wynikające z działalności człowieka (niska emisja, zanieczyszczanie środowiska). Zagrożenia powodowane zanieczyszczeniem środowiska powinny być niwelowane istniejącymi potencjałami i szansami (szeroka edukacja mieszkańców w zakresie ekologii, polityka krajowa i europejska ukierunkowana na poprawę jakości środowiska oraz jakości powietrza).

Szansą dla gminy jest również przynależność do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli, Lasowiackiej Grupy Działania oraz wskazanie Gminy Pysznica w *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* jako gminy wchodzącej w skład obszaru strategicznej interwencji: OSI Błękitny San. Ułatwi to gminie rozwój poprzez współpracę z innymi samorządami oraz pozwoli na realizację projektów partnerskich. Stworzy to też możliwość pozyskiwania dofinansowań dla stowarzyszeń oraz przedsiębiorców.

Największymi szansami na rozwój gminy są: możliwość pozyskania środków z funduszy europejskich na lata 2021–2027 oraz środków krajowych i innych środków zewnętrznych na realizację inwestycji w sektorze gospodarczym, społecznym i środowiskowym, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w sektorze prywatnym oraz publicznym, cyfryzacja życia codziennego (możliwość pracy zdalnej, podnoszenia kwalifikacji, załatwiania spraw urzędowych zdalnie itp.), a także możliwość rozwoju terenów zabudowy mieszkaniowej. Rosnące zainteresowanie aktywnym spędzaniem czasu wolnego na świeżym powietrzu oraz prowadzenie zdrowego trybu życia wskazują na potrzebę inwestycji w zakresie infrastruktury rekreacyjnej. Szansą dla gminy jest fakt coraz dłuższego życia ludzi, moda na zdrowy styl życia i ogólnościatowy rozwój idei „slow life”, a także „leczenie lasem”.

2.2. Wnioski

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla Gminy Pysznica oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, a także porównanie niektórych ze wskaźników do wartości dla gmin podobnych, dają możliwość zobrazowania obecnej sytuacji obszaru oraz określenia kierunków rozwoju.

Jednym z największych atutów Gminy Pysznica jest stale rosnąca liczba mieszkańców. Biorąc to pod uwagę, gmina musi zadbać o wzrost jakości ich życia poprzez rozwijanie funkcji mieszkaniowej, co wiąże się z rozwojem na wielu płaszczyznach, zarówno infrastruktury technicznej (w tym wodno-kanalizacyjnej), jak i usług publicznych (z zakresu edukacji, zdrowia, usług społecznych itp.), szczególnie że na terenie gminy nie funkcjonuje żaden żłobek. Gmina ze względu na swoje położenie w niewielkiej odległości od Stalowej Woli stanowi atrakcyjne miejsce do osiedlenia się dla osób, które nie chcą mieszkać w mieście, ale chcą tam pracować, dlatego należy wzmacniać ten potencjał poprzez przygotowanie atrakcyjnych terenów pod budownictwo jedno i wielorodzinne. Istotne w tym kontekście jest też racjonalne wykorzystanie przestrzeni i pokrycie całej gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Biorąc również pod uwagę prognozy dotyczące wzrostu liczby ludności dla Gminy Pysznica, należy podejmować działania w celu zwiększenia dostępu do wysokiej jakości i dostępności opieki żłobkowej i przedszkolnej, a także szkolnej.

Ważne jest też aby gmina oprócz zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców w zakresie infrastruktury komunalnej czy dostępności do usług społecznych zadbała również o rozwój kulturalny mieszkańców oraz zwiększała ofertę spędzania czasu wolnego, tak aby mieszkańcy nie musieli korzystać z takich usług poza granicami swojej gminy. Ponadto bogata oferta kulturalna oraz sportowa może być również kierowana do mieszkańców sąsiednich miejscowości. Działania takie wpłyną również na pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców, która jest bardzo ważnym elementem w rozwoju gminy. Przeprowadzone analizy pokazały, iż aktywność mieszkańców w sferze społecznej jest na niskim poziomie. Dlatego należy stwarzać możliwości oraz zachęcać mieszkańców do działania na rzecz wspólnego budowania gminy, w której można nie tylko mieszkać, ale również rozwijać swoje pasje oraz inwestować. Zaangażowanie mieszkańców do aktywności na rzecz gminy to wyzwanie, które należy i warto podjąć. Niewątpliwie potencjałem w tym zakresie są działające na terenie gminy stowarzyszenia, które zajmują się organizacją różnych wydarzeń dla mieszkańców.

Ważnym aspektem w obecnych czasach jest stworzenie możliwości załatwiania zdalnie spraw administracyjnych (szeroka gama wysokiej jakości e-usług wraz ze szkoleniem/edukowaniem mieszkańców w tym zakresie), a także stworzenie warunków do pracy i nauki zdalnej. Jednak coraz większy rozwój e-usług powoduje też wykluczenie cyfrowe osób, które nie mają dostępu do stabilnej sieci internetowej. Dlatego jednym z priorytetów jest zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie gminy. Przyczyni się to do wdrożenia idei Smart Villages na terenie całej gminy. Jednak warto pamiętać, że działania podejmowane w ramach tej idei nie są związane tylko z cyfryzacją, ale również szeroko pojętym włączeniem społecznym, a także aktywizacją mieszkańców. Dlatego działania zaplanowane do realizacji w ramach Strategii w dużej mierze będą koncentrowały się na zagospodarowaniu czasu wolnego mieszkańców.

Pomimo tego, iż liczba ludności na terenie Gminy Pysznica cały czas rośnie, to z diagnozy wynika, że społeczeństwo stopniowo „starzeje się”. Wskaźniki są korzystniejsze niż średnia w województwie i kraju, jednak z roku na rok zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem. Jest to wprawdzie tendencja ogólnokrajowa, jednak należy pamiętać, że wzrost liczby osób starszych powoduje zwiększenie zapotrzebowania na usługi medyczne, rozszerzenie usług w zakresie pomocy społecznej oraz stworzenie warunków umożliwiających aktywny udział tej grupy w lokalnej społeczności.

Jednym z problemów jakie można zauważyć na terenie gminy jest stan lokalnej gospodarki. Przedsiębiorczość w gminie to istotny element rozwoju, ponieważ przynosi przychody nie tylko bezpośrednio mieszkańcom, ale też do budżetu gminy. Stopniowy wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON świadczy o dużym potencjale gospodarczym na tym obszarze. Należy jednak zwrócić uwagę na niską liczbę podmiotów nowo rejestrowanych, a co za tym idzie – coraz mniejsze zainteresowanie wśród mieszkańców gminy rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej. Bezrobocie w gminie maleje, jednak problemem jest sytuacja materialna i stan finansów mieszkańców, które mogą wynikać z niskiej atrakcyjności miejsc pracy dla ludzi z wyższym wykształceniem. Potwierdzeniem może być fakt, że wskaźnik rozwoju gospodarczego gminy przedstawiony w Monitorze Rozwoju Lokalnego jest ujemny. Również stan finansów publicznych nie jest zadowalający. Wskaźniki dotyczące dochodów gminy, a szczególnie dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca, które w 2020 r. wynosiły 4 827 zł, były dużo niższe niż średnia wojewódzka (6 056 zł) oraz krajowa (6 503 zł). W związku z powyższym pobudzenie przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy jest istotnym wyzwaniem na najbliższe lata.

Gmina Pysznica posiada również potencjał w postaci licznych walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego. Ważnym zadaniem w tym aspekcie będzie zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych. Liczne ścieżki i trasy piesze oraz rowerowe sprzyjają rozwojowi różnego rodzaju wypoczynku, co będzie nie tylko korzystne dla mieszkańców gminy, ale również dla osób z pobliskich miast. W kontekście zwiększania jakości życia mieszkańców i ich zdrowia, ważne jest podejmowanie działań w kierunku ochrony przyrody i zapobiegania zanieczyszczaniu środowiska naturalnego.

Gmina Pysznica powinna wykorzystać szansę na rozwój, jaką dają fundusze unijne. Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na realizację nowych projektów oraz nawiązywanie różnych form partnerstw sektora społeczno-gospodarczego, jeśli zostaną odpowiednio wykorzystane do pobudzania przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz tworzenia odpowiednich warunków do rozwoju – mogą przynieść wymierne korzyści w postaci zwiększonych dochodów mieszkańców oraz wpływów do budżetu gminy. Ponadto środki finansowe mogą zostać wykorzystane do samorozwoju mieszkańców, zapewnienia wysokich standardów w zakresie usług publicznych czy rozbudowy infrastruktury.

Wśród deficytów i barier hamujących rozwój gminy, wynikających z przeprowadzonego procesu diagnozy, wymienić można m.in.:

- niezadowalającą konkurencyjność lokalnej gospodarki – mało atrakcyjny rynek pracy;
- niewystarczający poziom dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców;
- niedostateczną aktywność społeczną mieszkańców oraz brak przywiązania i poczucia tożsamości lokalnej ludności napływowej;
- niewystarczającą dostępność i jakość usług publicznych, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz opieki przedszkolnej i żłobkowej;
- niedostatecznie zagospodarowany potencjał przyrodniczy i historyczny.

Potencjały gminy to przede wszystkim posiadane zasoby i usługi, które przynoszą lub mogą przynosić korzyści w postaci dochodów lub wartości dodanej dla mieszkańców i innych interesariuszy gminy, w tym lepszej jakości ich życia.

Najważniejsze potencjały rozwojowe Gminy Pysznica to:

- warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej gminy, w tym ukierunkowanie polityki lokalnej na tworzenie funkcjonalnych, dostępnych i przyjaznych przestrzeni publicznych;
- położenie w bliskiej odległości od Stalowej Woli;
- przynależność do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli, Lasowiackiej Grupy Działania oraz wskazanie Gminy Pysznica w *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* jako gminy wchodzącej w skład obszaru strategicznej interwencji: OSI Błękitny San;
- zasoby instytucjonalne, w tym: Dom Kultury, Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zakład Gospodarki Komunalnej, Urząd Gminy w Pysznicy;
- walory przyrodnicze, położenie w Kotlinie Sandomierskiej na terenie prastarej Puszczy Sandomierskiej, po której pozostały kompleksy leśne położone na styku z sąsiednimi gminami, występujące obszary chronionego krajobrazu;
- rozwinięta baza sportowa – boiska, kluby sportowe;
- zasoby związane z dziedzictwem kulturowym;
- warunki do uprawiania turystyki rowerowej.

2.3. Drzewo problemów

Wykorzystując zgromadzone dane ilościowe i jakościowe na potrzeby opracowania Diagnozy, wskazano problem kluczowy dla rozwoju Gminy Pysznica, a więc taki, który generuje najwięcej trudności, a jego skutki są najbardziej odczuwalne dla większości interesariuszy procesu rozwojowego. Dla problemu kluczowego przeprowadzono również analizę przyczynowo-skutkową (tabela 3).

Tabela 3 Drzewo problemów

Główne przyczyny	Problem kluczowy	Główne skutki
– Brak złołka na terenie gminy; – Niski poziom poczucia tożsamości lokalnej; – Niska aktywność społeczna mieszkańców; – Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego; – Wzrost liczby mieszkańców – ludności napływowej; – Niewystarczająca jakość i dostępność usług podstawowej opieki zdrowotnej; – Niewystarczająca ilość i jakość miejsc pracy na rynku lokalnym; – Atrakcyjny rynek pracy w większych, pobliskich ośrodkach miejskich; – Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura komunalna; – Wysokie wykorzystanie nieekologicznych nośników ciepła w gospodarstwach domowych; – Niewystarczające wykorzystanie systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego.	Niewystarczająco wykorzystany potencjał kapitału społecznego	– Słabe przywiązanie nowych mieszkańców do gminy; – Niski poziom dochodów mieszkańców oraz dochodów własnych gminy; – Małe zaangażowanie mieszkańców w rozwój gminy; – Niskie możliwości rozwoju zawodowego; – Braki we współpracy międzysektorowej.

Źródło: Opracowanie własne

2.4. Drzewo celów

Poniższa tabela stanowi transformację drzewa problemów. Przedstawia ona cel główny (wizja) *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*, opisujący stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia Strategii i będący efektem osiągnięcia celów strategicznych wskazujących generalny kierunek rozwoju.

Tabela 4 Drzewo celów

Główne środki	Cel główny	Główne efekty
– Zbudowanie wizerunku atrakcyjnego miejsca do życia; – Uporządkowanie przestrzeni publicznej; – Rozwój przemysłu czasu wolnego; – Cyfryzacja usług publicznych; – Wspieranie inicjatyw lokalnych; – Zapewnienie każdemu dziecku miejsca w żłobku i przedszkolu; – Wspieranie rozwoju, pasji i talentów młodych mieszkańców; – Dostosowanie usług publicznych i infrastruktury do potrzeb zwiększającej się liczby mieszkańców; – Wzrost dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej; – Realizacja działań wspierających integrację mieszkańców; – Wzmocnienie tożsamości gminy poprzez ochronę i wykorzystanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego; – Wspieranie partnerstw międzysektorowych; – Włączanie mieszkańców do współdecydowania o rozwoju gminy; – Wzmacnianie relacji i więzi społecznych; – Wzmocnienie funkcji Pysznicy jako lokalnego ośrodka wzrostu.	Kompaktowa Gmina Pysznica miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, rozwoju osobistego i aktywności	– Wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy; – Wzrost integracji i tożsamości lokalnej; – Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej; – Utrzymanie pozytywnych trendów demograficznych; – Wzrost poczucia zadowolenia z bycia mieszkańcem Gminy Pysznica; – Zwiększona oferta i jakość usług publicznych, w tym społecznych i zdrowotnych; – Atrakcyjne warunki spędzania czasu wolnego i rozwoju; – Wysoka jakość życia mieszkańców; – Atrakcyjny lokalny rynek pracy; – Atrakcyjny wizerunek gminy; – Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców.

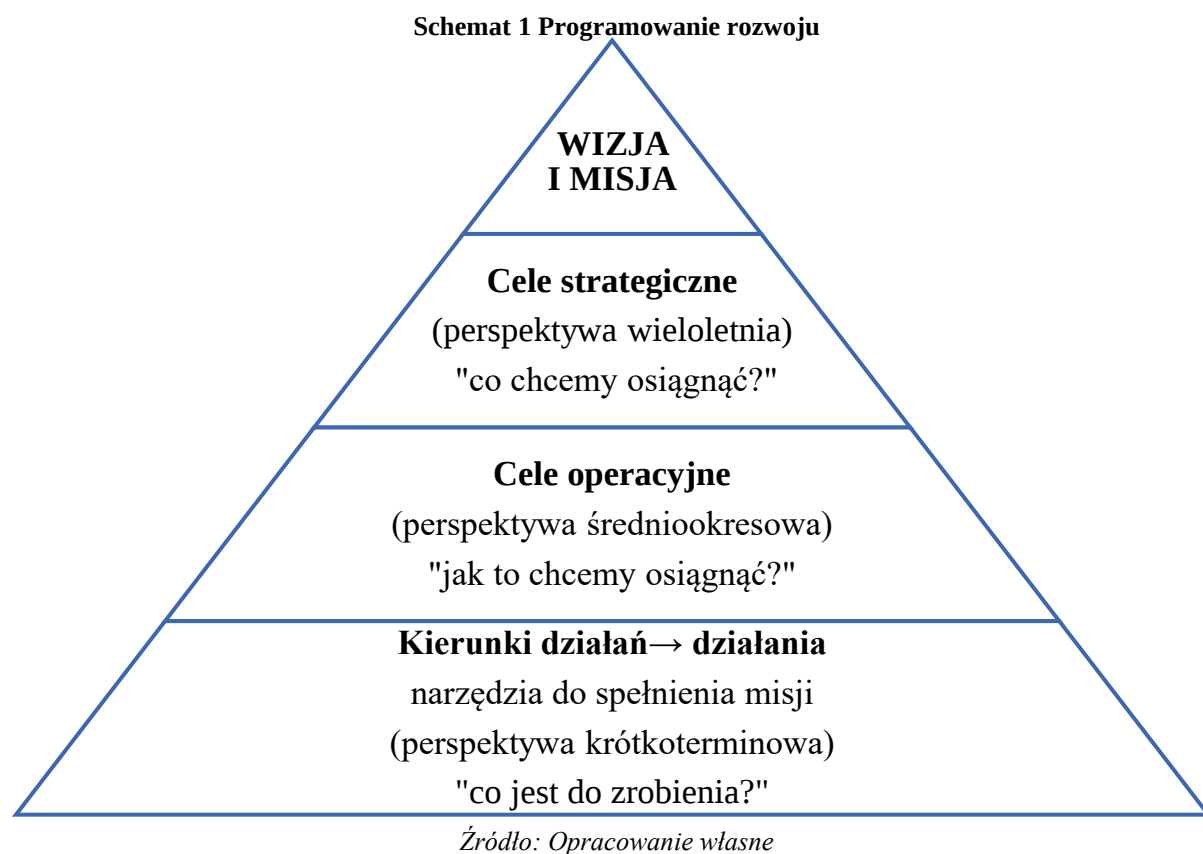
Źródło: Opracowanie własne

3. Część programowa

3.1. Wizja, misja, cele

Przedstawienie drzewa problemów (tabela 3) i celów (tabela 4) pozwoliło na określenie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla Gminy Pysznica. Określono Wizję 2030, misję i cele strategiczne, wokół których skoncentrowane zostały cele operacyjne, a następnie kierunki działań. Wyznaczone kierunki działań będą służyć realizacji celów strategicznych, do których osiągnięcia powinny dążyć zarówno władze gminy, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zaplanowanych działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej trwały rozwój.

Budowa elementów *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030* opiera się na poniższym schemacie.

Wizja i misja to nie tylko określenie kierunków rozwoju, ale także wyraz aspiracji mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Wizję należy zatem rozumieć jako logicznie zredagowane streszczenie poglądów o przyszłości. Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem

w sposób zrozumiały i zwięzły priorytetów (obszarów priorytetowych) oraz nadrzędnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych zamierzeń. Należy pamiętać, iż misja w Strategii jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania. Jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

WIZJA

Kompaktowa Gmina Pysznica miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, rozwoju osobistego i aktywności

MISJA

Wspieranie rozwoju oraz aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz sąsiednie ośrodki miejskie

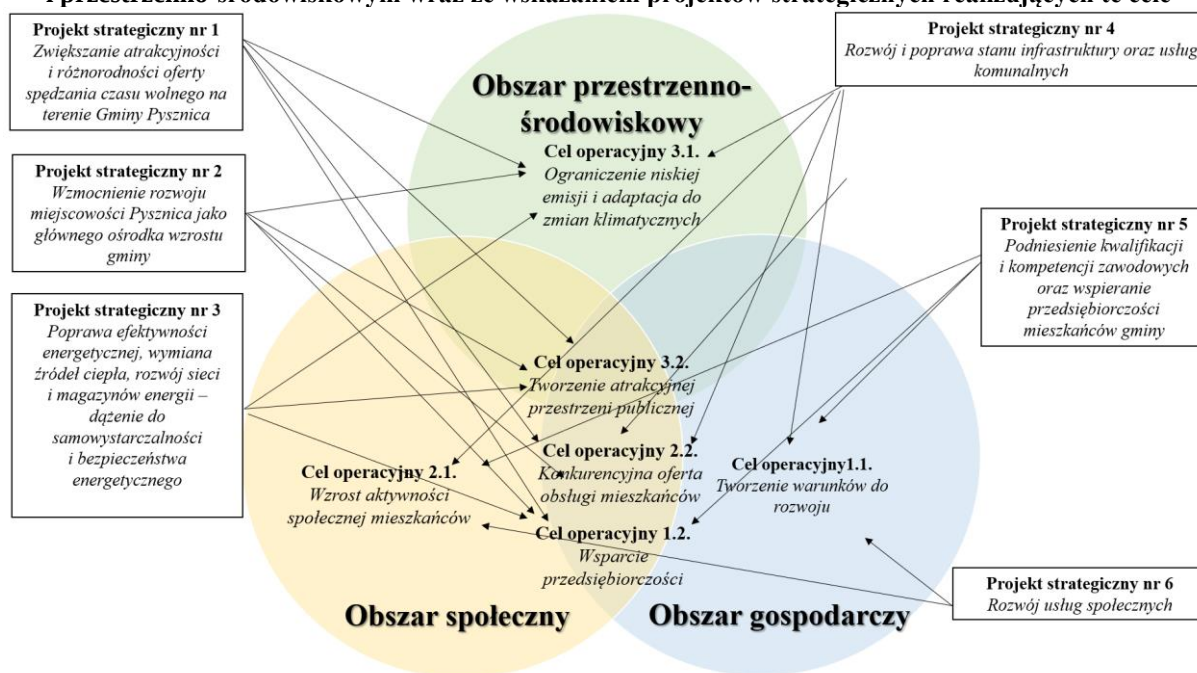
W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, trzy cele strategiczne i dla każdego z nich dwa cele operacyjne. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzenno-środowiskowy (schemat 2). Cele opisują przejście od sytuacji zastanej, wyjściowej (zdiagnozowanej) do sytuacji pożądaney, a więc określają one stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju. Jednocześnie cele realizują wizję rozwoju. Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji i odpowiadają na pytanie „co chcemy osiągnąć?”. Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Tym samym odpowiadają na pytanie: „jak to chcemy osiągnąć?”.

Do każdego z celów operacyjnych przypisano kierunki działań, które oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie: „co jest do zrobienia?”

Do kierunków działań przypisano działania, a następnie stworzono projekty strategiczne, które dzięki zintegrowanemu charakterowi i kompleksowemu podejściu stanowią wiązkę konkretnych projektów najistotniejszych dla rozwoju gminy i realizujących kierunki działań. Kierunki działań wraz z odpowiadającymi im działaniami i konkretnymi projektami

służą realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii. Realizacja działań zapewni osiągnięcie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczynić się do osiągnięcia celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów powinny wzajemnie się przenikać i uzupełniać, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii.

Schemat 2 Układ celów operacyjnych w przenikających się wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym wraz ze wskazaniem projektów strategicznych realizujących te cele

Źródło: Opracowanie własne

3.2. Plan operacyjny rozwoju

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie wizerunku gminy atrakcyjnego zarówno dla osób mieszkających już na jej terenie jak i dla potencjalnych przyszłych mieszkańców, jako dogodnego miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej oraz trwałego wzrostu gospodarczego, a także dającego szerokie możliwości spędzania czasu wolnego oraz wzrostu aktywności społecznej wśród mieszkańców. Podjęcie takich działań wpłynie na integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i da możliwości do budowania społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji zadania.

Wnioski wyciągnięte z etapu diagnostycznego stanowią bazę dla formułowania celów strategicznych. W Strategii wskazane zostały trzy cele strategiczne, a dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, z kolei dla nich – po dwa kierunki działań (łącznie 12 kierunków działań), w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji działania. Działania są przedstawione w sposób ogólny. W drodze hierarchizacji wyodrębniono z działań najistotniejsze elementy i ułożono z nich projekty strategiczne. Realizacja przedstawionych w Strategii działań i projektów posłuży do zrealizowania zaplanowanych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju Gminy Pysznica. Plan operacyjny został wypracowany na spotkaniach warsztatowych (tabela 5).

Tabela 5 Plan operacyjny

Wizja	Kompaktowa Gmina Pysznica miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, rozwoju osobistego i aktywności																							
Misja	Wspieranie rozwoju oraz aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz sąsiednie ośrodki miejskie																							
Cele strategiczne	1. Wzmocnienie potencjału gospodarczego				2. Wysoki poziom kapitału społecznego				3. Harmonijny ład przestrzenny i czyste środowisko															
Cele operacyjne	1.1. Tworzenie warunków do rozwoju		1.2. Wsparcie przedsiębiorczości		2.1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców		2.2. Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców		3.1. Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych		3.2. Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej													
Kierunki działań	1.1.1. Wykorzystanie zasobów gminy		1.1.2. Kreowanie lokalnego rynku pracy		1.2.1. Kompetencje mieszkańców		1.2.2. Cyfryzacja		2.1.1. Włączenie społeczne		2.1.2. Integracja i budowanie tożsamości		2.2.1. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych		2.2.2. Zagospodarowanie czasu wolnego		3.1.1. Zaspokojenie potrzeb energetycznych		3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej		3.2.1. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią		3.2.2. Poprawa bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców	

Źródło: Opracowanie własne

Opis działań w poszczególnych kierunkach działań

1.1.1. Wykorzystanie zasobów gminy

- 1.1.1.1. Wzmocnienie funkcji Pysznicy jako lokalnego ośrodka wzrostu
- 1.1.1.2. Wdrożenie koncepcji Smart Villages w gminie
- 1.1.1.3. Zwiększenie i zróżnicowanie oferty usług na terenie gminy
- 1.1.1.4. Wspieranie twórczości lokalnej oraz lokalnych tradycji

1.1.2. Kreowanie lokalnego rynku pracy

- 1.1.2.1. Stworzenie systemu wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej
- 1.1.2.2. Organizowanie szkoleń dla przedsiębiorców w zakresie możliwości wykorzystania i sposobu pozyskiwania źródeł finansowania inwestycji, w tym środków UE
- 1.1.2.3. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy

1.2.1. Kompetencje mieszkańców

- 1.2.1.1. Budowanie postaw przedsiębiorczości od najmłodszych lat
- 1.2.1.2. Wyrównanie szans edukacyjnych i kreowanie możliwości do rozwoju młodych ludzi
- 1.2.1.3. Wdrożenie programów podnoszenia kompetencji zawodowych i kluczowych mieszkańców

1.2.2. Cyfryzacja

- 1.2.2.1. Rozwój e-usług publicznych
- 1.2.2.2. Podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy
- 1.2.2.3. Rozwój szybkiego, szerokopasmowego Internetu
- 1.2.2.4. Realizacja programów edukacyjnych w zakresie cyberbezpieczeństwa

2.1.1. Włączenie społeczne

- 2.1.1.1. Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami
- 2.1.1.2. Wspieranie rozwoju wolontariatu i ekonomii społecznej
- 2.1.1.3. Organizowanie programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców gminy

2.1.2. Integracja i budowanie tożsamości

- 2.1.2.1. Nawiązywanie partnerstwa trójsektorowego
- 2.1.2.2. Rozwinięcie partycypacyjnego zarządzania gminą
- 2.1.2.3. Poprawa stanu zachowania i upowszechniania lokalnego dziedzictwa kulturowego
- 2.1.2.4. Kreowanie i promowanie liderów lokalnych
- 2.1.2.5. Wspieranie wspólnych inicjatyw mieszkańców

2.2.1. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych

- 2.2.1.1. Zapewnienie wysokiej jakości podstawowej opieki zdrowotnej
- 2.2.1.2. Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości opieki żłobkowej i przedszkolnej
- 2.2.1.3. Podniesienie jakości kształcenia w szkołach i wzmocnienie bazy edukacyjnej

2.2.2. Zagospodarowanie czasu wolnego

- 2.2.2.1. Rozbudowa i modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
- 2.2.2.2. Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego
- 2.2.2.3. Wzmocnienie oferty kulturalnej i sportowej
- 2.2.2.4. Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
- 2.2.2.5. Wsparcie rozwoju przemysłu czasu wolnego

3.1.1. Zaspokojenie potrzeb energetycznych

- 3.1.1.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców
- 3.1.1.2. Instalacje OZE oraz wymiana niskosprawnych kotłów na paliwa stałe w budynkach jednorodzinnych, w budynkach użyteczności publicznej oraz w przedsiębiorstwach
- 3.1.1.3. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- 3.1.1.4. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego

3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej

- 3.1.2.1. Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
- 3.1.2.2. Rozbudowa sieci gazowej
- 3.1.2.3. Przygotowanie terenów pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne
- 3.1.2.4. Wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym
- 3.1.2.5. Zabezpieczenie przed skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych
- 3.1.2.6. Tworzenie elementów błękitno-zielonej infrastruktury
- 3.1.2.7. Wspieranie rozwoju małej retencji i bioretencji

3.2.1. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią

- 3.2.1.1. Wdrażanie polityki dostępności i likwidacja barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych
- 3.2.1.2. Zwiększenie poziomu dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami
- 3.2.1.3. Prowadzenie działań na rzecz uchwalania i aktualizacji Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego
- 3.2.1.4. Zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy
- 3.2.1.5. Tworzenie miejsc rekreacji w poszczególnych sołectwach gminy

3.2.2. Poprawa bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców

- 3.2.2.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy
- 3.2.2.2. Rozbudowa i modernizacja dróg gminnych
- 3.2.2.3. Stworzenie bezpiecznego systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą rowerową
- 3.2.2.4. Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego
- 3.2.2.5. Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie potencjału gospodarczego

Cel strategiczny *Wzmocnienie potencjału gospodarczego* odnosi się do budowy konkurencyjnej gospodarki lokalnej, wykorzystującej uwarunkowania i tradycje oraz przedsiębiorczość mieszkańców.

Dla gminy sfera gospodarcza i rynek pracy to bardzo ważne obszary tematyczne. W świetle zmieniających się trendów gospodarczych oraz rosnącej konkurencyjności ważne jest wzmocnienie odporności lokalnej gospodarki na możliwe zmiany koniunkturalne czy technologiczne, a także rozwój nowych usług. Ważne więc będzie pobudzenie aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców, dalsze ograniczanie bezrobocia wśród mieszkańców (organizowanie szkoleń, wsparcie w adaptacji do zmian na rynku pracy, promowanie podnoszenia kompetencji zawodowych), dywersyfikacja branż oraz wspieranie lokalnych przedsiębiorstw. W związku z powyższym w Strategii zostały wyróżnione dwa cele operacyjne 1.1 *Tworzenie warunków do rozwoju* oraz 1.2 *Wsparcie przedsiębiorczości*, które są odpowiedzią na wyzwania gospodarcze jakie stoją przed gminą.

Badania ankietowe przeprowadzone na potrzeby Diagnozy wykazały niezadowolenie mieszkańców z jakości i dostępności miejsc pracy na terenie gminy, dlatego należy dążyć do rozwoju przedsiębiorczości zapewniając wsparcie w założeniu działalności oraz już istniejącym przedsiębiorstwom, co przyczyni się do powstawania nowych, trwałych miejsc pracy oraz będzie pobudzało przedsiębiorców do dalszego inwestowania. Postawy przedsiębiorczości powinno się budować od najmłodszych lat, między innymi przez odpowiednio organizowane i dobierane zajęcia dodatkowe czy dedykowane programy wzmacniające umiejętności dzieci i młodzieży w tym zakresie lub konkursy zachęcające do poruszania się w tej dziedzinie. W ciągu ostatnich lat znacznie rozwinęły się technologie związane z branżą informatyczną. W wielu zawodach pracować można w firmach znajdujących się w znacznej odległości od miejsca zamieszkania, również nauka może odbywać się zdalnie. Dlatego należy tworzyć warunki do pracy i nauki zdalnej, m.in. poprzez umożliwienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na obszarze całej gminy. Istotnym elementem w rozwoju gospodarczym gminy są również usługi, tak aby przedsiębiorcy mieszkańcy mogli załatwiać wszystkie sprawy przez Internet oraz w jednym miejscu. Przy tak szybkim rozwoju cyfrowym będą również podejmowane działania w zakresie podniesienia kompetencji cyfrowych mieszkańców oraz działania uświadamiające zagrożenia płynące z cyberprzestrzeni.

Cel strategiczny 2. Wysoki poziom kapitału społecznego

Rozwój gospodarczy, do którego odnosił się pierwszy cel strategiczny, powiązany jest z rozwojem społecznym, który będzie realizowany przez zadania dążące do włączenia społecznego oraz zaangażowania mieszkańców w działania samorządu. Kierunki działań oraz działania przewidziane do realizacji w ramach celu operacyjnego 2.1 *Wzrost aktywności społecznej mieszkańców* są odpowiedzią na wyżej opisane wyzwania.

Coraz większa liczba mieszkańców jest zainteresowana życiem publicznym oraz życiem swojej gminy, dlatego też tak ważne jest umożliwienie włączenia się w kreowanie jej rozwoju. To właśnie mieszkańcy są ekspertami, jeśli chodzi o to, co w gminie działa poprawnie, co stanowi jej atut, a co powinno zostać naprawione. Otwarcie się na mieszkańców i umożliwienie im współpracy z samorządem (w sprawach np. lokalnych polityk, inwestycji, przedsiębiorczości) będzie budować lepsze relacje ze społecznością lokalną i wpłynie na lepszą komunikację pomiędzy nimi, co z pewnością pozwoli uniknąć konfliktów społecznych. Współpraca jest również ważna pomiędzy mieszkańcami. Biorąc pod uwagę zanikające więzi społeczne, gmina powinno oferować możliwości ich odbudowania i zachęcać mieszkańców do wspólnego działania na rzecz najbliższego otoczenia. Wzmocnienie więzi społecznych między mieszkańcami i zbudowanie ich tożsamości lokalnej przyczyni się również do włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem. Gmina podejmując działania wspierające seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami nie tylko włączy ich do aktywnego życia społecznego, ale również swoimi działaniami zachęci pozostałych mieszkańców do zaangażowania się w życie osób zagrożonych wykluczeniem.

Poprawa jakości życia mieszkańców jest istotnym obszarem, na którym powinni się skupić władze gminy, planując jej rozwój. Każdy z mieszkańców korzysta ze świadczonych przez gminę usług publicznych. Wysokiej jakości oferta usług publicznych może stanowić element przyciągający nowych mieszkańców, a także inwestorów, ponadto będzie elementem zachęcającym do pozostania mieszkańcem gminy. Aby zapewnić stale rosnącej liczbie mieszkańców usługi na wysokim poziomie, będą podejmowane działania realizowane w ramach celu strategicznego 2.2 *Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców*. Gmina będzie dążyła do podnoszenia standardów funkcjonowania placówek publicznych związanych z warunkami startu życiowego dzieci i młodzieży (żłobek, przedszkola, szkoły, profilaktyka zdrowotna) oraz opieki związanej z osobami starszymi. Na polepszenie jakości życia

mieszkańców duży wpływ ma również ich czas wolny i możliwość zagospodarowania go na miejscu, bez konieczności wyjazdu poza miejsce zamieszkania. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług wyższego rzędu wpisuje się w realizację ww. celu strategicznego. W ramach realizacji strategii przewidziane są działania w zakresie kultury oraz sportu zarówno dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Cel strategiczny 3. Harmonijny ład przestrzenny i czyste środowisko

Na poprawę jakości życia mieszkańców i zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy mają wpływ nie tylko usługi publiczne, ale również infrastruktura, przestrzeń oraz zadbane czyste środowisko. Wokół tych właśnie trzech elementów został zbudowany cel strategiczny 3. *Harmonijny ład przestrzenny i czyste środowisko*.

Przyjazna i bezpieczna przestrzeń wpływa pozytywnie na odbiór gminy przez jej mieszkańców i podnosi ich jakość życia. Z tego względu ważne jest podjęcie działań mających na celu dostosowanie przestrzeni gminy do potrzeb pieszych, w tym rodzin z dziećmi, osób starszych i niepełnosprawnych. Warto również wprowadzić rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów. Polityka przestrzenna gminy powinna być prowadzona racjonalnie oraz w oparciu o rzetelny dialog z mieszkańcami. Walory architektoniczne i przyrodnicze powinny być chronione, ale jednocześnie wykorzystane w nowoczesny sposób. Kształtowana przestrzeń na terenie gminy powinna być estetyczna, inkluzyjna, dostosowana do potrzeb mieszkańców i skali otoczenia, stając się miejscem spotkań. Powyższe dążenia wpisują się w cel operacyjny 3.2 *Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej*.

Wpływ na przestrzeń ma również jakość środowiska, które nas otacza. Adaptacja do zmian klimatu oraz ochrona środowiska to jedno z priorytetowych zadań strategicznych oraz wyzwań dla samorządu oraz mieszkańców gminy. Dlatego działania na rzecz zapewnienia lepszych warunków środowiskowych zostały wpisane w cel operacyjny 3.1 *Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych*. W związku z powyższym należy podjąć szereg powiązanych ze sobą działań. Jednym z nich jest ograniczenie niskiej emisji poprzez zmniejszenie zapotrzebowania na energię w budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach podmiotów gospodarczych, a także indywidualnych gospodarstw domowych. Ważne jest też wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii (OZE) w sektorze publicznym, termomodernizacja obiektów publicznych, jak i zachęcanie przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych do zastąpienia instalacji opartych na paliwach stałych – instalacjami do produkcji

ciepła z odnawialnych źródeł, takich jak biomasa, promieniowanie słoneczne, biogaz, geotermia. Również istotne są inwestycje związane z błękitno-zieloną infrastrukturą, które wpływają na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, zwiększenie efektywności zasobów naturalnych oraz na gospodarkę wodną poprzez zmniejszenie tempa w jakim opady deszczu przedostają się do sieci. Równie istotna jest ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, gospodarowanie wodami opadowymi, a także działania na rzecz ograniczenia emisji hałasu. Oprócz zadań inwestycyjnych również ważna jest edukacja zwiększająca świadomość ekologiczną mieszkańców i budująca ich odpowiedzialność za środowisko naturalne.

Na jakość środowiska oraz życia mieszkańców ma również istotny wpływ infrastruktura komunalna. Dlatego należy dążyć do jej efektywnego rozwoju na terenie całej gminy. Istotne jest zarówno rozbudowywanie sieci wodno-ściekowej jak i modernizacja już istniejącej, tak aby każdy z mieszkańców miał zapewniony do niej dostęp. Spowoduje to poprawę ich życia poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak dostęp do wody czy możliwość korzystania z kanalizacji lub innych sposobów odprowadzania ścieków. Istotna jest dbałość o dobry stan infrastruktury technicznej, zarówno sieciowej, jak i obiektów budowlanych. Negatywny wpływ na środowisko oraz przestrzeń, w której żyją mieszkańcy, mają też różnego rodzaju odpady, dlatego tak ważny jest rozwój i wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym. Należy dążyć do tego, aby potencjał produktów został maksymalnie wykorzystany, a po zakończeniu swojego cyklu życia produkt został ponownie użyty, tym samym zapewniając powrót do początku cyklu. Takie działania przyczyniają się do oszczędzania zasobów naturalnych oraz do zmniejszenia liczby wytwarzanych odpadów.

Powyżej zostały opisane niektóre działania przewidziane do realizacji w ramach Strategii. Wszystkie działania, które wpisują się w cele strategiczne, będą realizowane m.in. za pomocą projektów strategicznych jak i wszelkich innych aktywności podejmowanych przez samorząd przez najbliższe lata.

Zarówno cele strategiczne jak i operacyjne, a także wynikające z nich kierunki działań, są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz planem na racjonalne wykorzystanie potencjału. Wszystkie wypracowane cele i działania są ze sobą ściśle powiązane i wpisują się w cele polityki rozwoju województwa podkarpackiego (tabela 6).

Tabela 6 Matryca logiczna powiązania kierunków działań ze zdiagnozowanymi problemami, potrzebami i/lub potencjałami gminy oraz założeniami wojewódzkiej strategii rozwoju

Kierunki działań wynikające z planu operacyjnego	Wnioski z diagnozy		Cel Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030
	Analiza SWOT (mocne strony, szanse) / drzewo celów / potencjały	Analiza SWOT (słabe strony, zagrożenia) / drzewo problemów / bariery i deficyty	
1.1.1. Wykorzystanie zasobów gminy	- Korzystna struktura wieku, w tym wskaźniki obciążenia demograficznego korzystniejsze niż w województwie i kraju; - Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji; - Korzystne warunki do zamieszkania – wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców dużo wyższy niż średnia w Polsce i województwie; - Gmina z silnie wyodrębnionym ośrodkiem administracyjnym mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym; - Aktywnie działające instytucje kultury na terenie gminy; - Dobre położenie lokalizacyjne.	- Mały stopień pokrycia gminy planami zagospodarowania przestrzennego; - Niska aktywność społeczna mieszkańców – niezadawalająca liczba organizacji społecznych na terenie gminy.	- Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny; - Obszar tematyczny 3 Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska; - Obszar tematyczny 4 Dostępność usług.
1.1.2. Kreowanie lokalnego rynku pracy	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON poniżej średniej dla województwa podkarpackiego i Polski;	Dochody ogółem oraz udział dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż średnia województwa i Polski;	- Obszar tematyczny 1 Gospodarka i nauka; - Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny.

	Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji.	- Niewystarczająca jakość i dostępność miejsc pracy na terenie gminy; - Ogólny wskaźnik rozwoju gminy oraz wartość wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym na poziomie ujemnym; - Odpływ wykwalifikowanej siły roboczej oraz odpływ ludzi młodych poza granice kraju.	
1.2.1. Kompetencje mieszkańców	- Udział % podmiotów wyrejstrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON poniżej średniej dla województwa podkarpackiego i Polski; - Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji.	- Dochody ogółem oraz udział dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż średnia województwa i Polski; - Niewystarczająca jakość i dostępność miejsc pracy na terenie gminy; - Niska aktywność społeczna mieszkańców – niezadowalająca liczba organizacji społecznych na terenie gminy; - Ogólny wskaźnik rozwoju gminy oraz wartość wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym na poziomie ujemnym.	- Obszar tematyczny 1 Gospodarka i nauka; - Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny; - Obszar tematyczny 4 Dostępność usług.
1.2.2. Cyfryzacja	- Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji; - Korzystne warunki do zamieszkania – wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców dużo wyższy niż średnia w Polsce i województwie;	- Słaby dostęp do szerokopasmowego Internetu; - Wykluczenie cyfrowe; - Odpływ wykwalifikowanej siły roboczej oraz odpływ ludzi młodych poza granice kraju; - Ogólny wskaźnik rozwoju gminy oraz wartość wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym na poziomie ujemnym.	- Obszar tematyczny 1 Gospodarka i nauka; - Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny; - Obszar tematyczny 3 Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska; - Obszar tematyczny 4 Dostępność usług.

	• Wzrost świadomości obywatelskiej; • Wzrost mobilności społeczeństwa; • Cyfryzacja życia codziennego.		
2.1.1. Włączenie społeczne	• Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji; • Korzystne warunki do zamieszkania – wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców dużo wyższy niż średnia w Polsce i województwie; • Wzrost średniej długości życia.	• Starzejące się społeczeństwo; • Zagrożenie wykluczeniem osób starszych oraz z niepełnosprawnościami; • Niewystarczająca jakość i dostępność podstawowej opieki zdrowotnej. • Niska aktywność społeczna mieszkańców – niezadowolająca liczba organizacji społecznych na terenie gminy.	• Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny; • Obszar tematyczny 4 Dostępność usług.
2.1.2. Integracja i budowanie tożsamości	• Korzystna struktura wieku, w tym wskaźniki obciążenia demograficznego korzystniejsze niż w województwie i kraju; • Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji; • Wzrost świadomości obywatelskiej; • Aktywnie działające instytucje kultury na terenie gminy; • Przynależność gminy do Lasowiackiej Grupy Działania oraz Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli.	• Niska aktywność społeczna mieszkańców – niezadowolająca liczba organizacji społecznych na terenie gminy; • Małe zaangażowanie mieszkańców w rozwój gminy; • Słabe przywiązanie nowych mieszkańców do gminy.	• Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny; • Obszar tematyczny 4 Dostępność usług.
2.2.1. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych	• Korzystna struktura wieku, w tym wskaźniki obciążenia	• Brak żłobka na terenie gminy.	• Obszar tematyczny 1 Gospodarka i nauka;

	demograficznego korzystniejsze niż w województwie i kraju; • Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji; • Moda na zdrowy styl życia; • Cyfryzacja życia codziennego.	• Niższy niż w województwie i kraju wskaźnik dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat. • Niewystarczająca jakość i dostępność podstawowej opieki zdrowotnej; • Wykluczenie cyfrowe.	• Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny; • Obszar tematyczny 3 Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska; • Obszar tematyczny 4 Dostępność usług.
2.2.2. Zagospodarowanie czasu wolnego	• Bogata historia i dziedzictwo kulturowe; • Warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej; • Trasa Green Velo przebiegająca przez teren gminy; • Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji; • Moda na zdrowy styl życia; • Położenie w niewielkiej odległości od Miasta Stalowa Wola; • Wzrost średniej długości życia; • Wzrost mobilności społeczeństwa.; • Wskazanie Gminy Pysznica w Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 jako gminy wchodzącej w skład obszaru strategicznej interwencji: OSI Błękitny San; • Gmina z silnie wyodrębnionym ośrodkiem administracyjnym mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym;	• Niska aktywność społeczna mieszkańców – niezadowolająca liczba organizacji społecznych na terenie gminy; • Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego.	• Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny; • Obszar tematyczny 4 Dostępność usług.

	• Aktywnie działające instytucje kultury na terenie gminy; • Dobre położenie lokalizacyjne.		
3.1.1. Zaspokojenie potrzeb energetycznych	• Wzrost świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii; • Moda na zdrowy styl życia; • Obszary prawnie chronione występujące na terenie gminy w tym tereny o szczególnych walorach przyrodniczych; • Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji; • Korzystne warunki do zamieszkania – wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców dużo wyższy niż średnia w Polsce i województwie.	• Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych; • Zmiany klimatu; • Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję.	• Obszar tematyczny 3 Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska.
3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej	• Wzrost świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii; • Moda na zdrowy styl życia; • Obszary prawnie chronione występujące na terenie gminy w tym tereny o szczególnych walorach przyrodniczych; • Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji;	• Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych. • Zmiany klimatu. • Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję; • Udział % korzystających z instalacji kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem poniżej średniej w województwie podkarpackim i Polsce; • Ogólny wskaźnik rozwoju gminy oraz wartość wskaźnika rozwoju w wymiarze środowiskowym na poziomie ujemnym – wartości	• Obszar tematyczny 1 Gospodarka i nauka; • Obszar tematyczny 3 Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska.

	Korzystne warunki do zamieszkania – wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców dużo wyższy niż średnia w Polsce i województwie.	niższe od średniej dla grupy porównawczej w Monitorze Rozwoju Lokalnego.	
3.2.1. Racionalne gospodarowanie przestrzenią	- Korzystne warunki do zamieszkania – wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców dużo wyższy niż średnia w Polsce i województwie; - Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji; - Obszary prawnie chronione występujące na terenie gminy w tym tereny o szczególnych walorach przyrodniczych; - Moda na zdrowy styl życia.	- Mały stopień pokrycia gminy planami zagospodarowania przestrzennego; - Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych; - Zagrożenie wykluczeniem osób starszych oraz z niepełnosprawnościami; - Ogólny wskaźnik rozwoju gminy oraz wartość wskaźnika rozwoju w wymiarze środowiskowym na poziomie ujemnym – wartości niższe od średniej dla grupy porównawczej w Monitorze Rozwoju Lokalnego	- Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny; - Obszar tematyczny 3 Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska; - Obszar tematyczny 4 Dostępność usług
3.2.2. Poprawa bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców	- Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy wynikająca z dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji; - Obszary prawnie chronione występujące na terenie gminy, w tym tereny o szczególnych walorach przyrodniczych; - Trasa Green Velo przebiegająca przez teren gminy;	- Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych; - Mały stopień pokrycia gminy planami zagospodarowania przestrzennego; - Zagrożenie wykluczeniem osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.	- Obszar tematyczny 2 Kapitał ludzki i społeczny; - Obszar tematyczny 3 Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska; - Obszar tematyczny 4 Dostępność usług.

	• Położenie w niewielkiej odległości od Miasta Stalowa Wola; • Dobre położenie lokalizacyjne.		
--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

3.2.1. Projekty strategiczne

Osiągnięcie celów będzie możliwe dzięki realizacji działań i konkretnych projektów. *Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030* złożona jest m.in. z działań (opis działań z odniesieniem do każdego kierunku działania zamieszczono pod tabelą 5), które powinny być realizowane w założonym czasie. Nie są one uszczegółowione co do zakresu, kwot czy wskaźników. Istotne jest, aby samorząd, jak i ewentualni partnerzy oraz inne podmioty, realizowały projekty wpisujące się w te działania.

W ramach Strategii określono 6 zintegrowanych projektów strategicznych, a więc takich, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe i ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Projekty te mają charakter zintegrowany – dotyczą wielu sfer i różnych interesariuszy, zarówno w grupie realizatorów, jak i w grupie docelowej. Projekty przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zniwelują bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał rozwoju.

Projekty strategiczne mają zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Mają charakter zintegrowany i przekrojowy, są komplementarne i jednocześnie odnoszą się do największych potrzeb oraz potencjałów rozwojowych gminy, a ich realizacja spowoduje osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na rozwój tego obszaru. Poniżej, w formie tabeli, przedstawione zostały projekty wraz z podaniem szacunkowego kosztu ich realizacji, planowanego okresu realizacji i potencjalnych źródeł finansowania.

Projekty strategiczne do realizacji w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*:

1. Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy Pysznica.
2. Wzmocnienie rozwoju miejscowości Pysznica jako głównego ośrodka wzrostu gminy.
3. Poprawa efektywności energetycznej, wymiana źródeł ciepła, rozwój sieci i magazynów energii – dążenie do samowystarczalności i bezpieczeństwa energetycznego.
4. Rozwój i poprawa stanu infrastruktury oraz usług komunalnych.
5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych oraz wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców gminy.
6. Rozwój usług społecznych.

Tabela 7 Projekt strategiczny nr 1

Tytuł projektu strategicznego	Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy Pysznica		
Lokalizacja	Gmina Pysznica	Okres realizacji	2022–2027
Szacowana wartość	30 mln zł		
Środki własne gminy	4,5 mln zł – 15%		
Finansowanie zewnętrzne	25,5 mln zł – 85%		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 13		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptcja)	Projekt ma na celu wprowadzenie atrakcyjnej i szerokiej oferty spędzania czasu wolnego przez mieszkańców gminy oraz okolicznych miejscowości, w tym mieszkańców Miasta Stalowa Wola. Ważne jest, aby powstała nowa i rozwijała się już istniejąca infrastruktura, która będzie ogólnodostępna zarówno dla mieszkańców jak i odwiedzających. Projekt obejmuje przedsięwzięcia związane między innymi z: • budową systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą; • ochroną terenów cennych przyrodniczo na terenie Gminy Pysznica poprzez budowę ścieżek biegowo-rowerowych; • rozszerzeniem oferty zajęć kulturalnych i sportowych dla mieszkańców gminy; • modernizacją obiektów sportowych; • zagospodarowaniem terenu wokół zbiorników wodnych oraz rzek wraz z budową infrastruktury towarzyszącej; • utworzeniem miejsc wypoczynku poprzez rozbudowę małej architektury na terenie gminy; • budową i modernizacją placów zabaw na terenie gminy; • utworzeniem ogólnodostępnych terenów o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym na terenie gminy; • organizacją zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Pysznica		
Potrzeba realizacji projektu	Realizacja projektu wynika z: • potrzeby wykorzystania potencjału rekreacyjnego gminy; • potrzeby poprawy jakości i dostępności infrastruktury i usług związanych z czasem wolnym; • potrzeby wykorzystania potencjału Domu Kultury w Pysznicy; • potrzeby promocji kultury; • potrzeby zagospodarowania czasu wolnego w sposób dostosowany do potrzeb mieszkańców;		

	• potrzeby poprawy zdrowia mieszkańców poprzez oddanie do użytku nowych obiektów, zmianę stylu życia, z naciskiem na ruch i aktywny wypoczynek; • potrzeb zgłoszonych przez mieszkańców podczas naboru fiszek projektowych, przeprowadzonego w dniach 11–21.10.2022 r.
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	Cele operacyjne: 2.1. <i>Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;</i> 2.2. <i>Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców;</i> 3.2. <i>Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej.</i> Kierunki działań: 2.1.1. <i>Włączenie społeczne;</i> 2.1.2. <i>Integracja i budowanie tożsamości;</i> 2.2.2. <i>Zagospodarowanie czasu wolnego;</i> 3.2.1. <i>Racjonalne gospodarowanie przestrzenią</i> 3.2.2. <i>Poprawa bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców.</i>
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 2 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Pysznica jako głównego ośrodka wzrostu gminy.</i> Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań: 1.1.1.4 <i>Wspieranie twórczości lokalnej oraz lokalnych tradycji;</i> 2.1.2.4. <i>Kreowanie i promowanie liderów lokalnych.</i> Projekt będzie komplementarny z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: • <i>Szkolne eksperymentowanie w Gminie Pysznica;</i> • <i>Poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie Pysznica.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: • rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz kulturowej; • zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego; • wzrost popytu na korzystanie z oferty Miejskiego Domu Kultury w Pysznicy; • zwiększenie integracji i spójności społecznej; • wzrost atrakcyjności gminy; • stworzenie nowych atrakcji; • propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia; • zwiększenie atrakcyjności rekreacyjnej obszaru. <i>Wskaźniki produktu:</i> 1. Długość powstałych ścieżek rowerowych i biegowo-rowerowych [km] – 6,0.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Projekt strategiczny nr 2

Tytuł projektu strategicznego	<i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Pysznica jako głównego ośrodka wzrostu gminy</i>		
Lokalizacja	Miejscowość Pysznica	Okres realizacji	2022–2027
Szacowana wartość	45 mln zł		
Środki własne gminy	6,75 mln zł – 15%		
Finansowanie zewnętrzne	38,25 mln zł – 85%		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Krajowy Plan Odbudowy		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 13		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptja)	Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy poprzez zagospodarowanie przestrzeni oraz wykreowanie funkcjonalnego centrum miejscowości Pysznica. Realizacja projektu wprowadzi nowe funkcje społeczne, kulturowe i przestrzenno-funkcjonalne tego obszaru. Teren objęty rewitalizacją, na którym powstanie uporządkowana i bezpieczna przestrzeń publiczna, będzie przeznaczony dla wszystkich mieszkańców gminy w celu ich integracji i budowania tożsamości lokalnej. Zakres rzeczowy projektu: • Powstanie estetycznej, funkcjonalnej i ogólnodostępnej infrastruktury publicznej; • Rozbudowa Centrum Sportowo-Rekreacyjnego; • Rozbudowa i modernizacja Domu Kultury wraz utworzeniem Centrum Aktywizacji Społecznej dla mieszkańców; • Rewitalizacja centrum miejscowości Pysznica; • Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Pysznica		
Potrzeba realizacji projektu	Miejscowość Pysznica jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym, stanowi w strukturze gminy najsilniej wyodrębnioną miejscowość pod względem przestrzennym, wynika to z jej funkcji centrotwórczej i ponadlokalnej. Realizacja projektu wynika z: • potrzeby wzmocnienia funkcji centrotwórczej oraz ponadlokalnej miejscowości Pysznica; • potrzeby stworzenia bezpiecznych i atrakcyjnych przestrzeni publicznych, które będą dostępne dla dzieci, młodzieży, osób starszych i z niepełnosprawnościami; • potrzeby wypromowania przestrzeni publicznych na terenie Pysznicy, stan tej przestrzeni świadczy o standardzie i atrakcyjności przestrzennej całej gminy; • potrzeb zgłoszonych przez mieszkańców podczas naboru fiszek projektowych, przeprowadzonego w dniach 11–21.10.2022 r.		
Cele operacyjne, kierunki działań,	Cele operacyjne: 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju;		

które realizuje projekt	2.1. <i>Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;</i> 2.2. <i>Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców;</i> 3.2. <i>Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej.</i> Kierunki działań: 1.1.1. <i>Wykorzystanie zasobów gminy;</i> 2.2.1. <i>Włączenie społeczne;</i> 2.1.2. <i>Integracja i budowanie tożsamości;</i> 2.2.1. <i>Poprawa jakości i dostępności usług publicznych;</i> 2.2.2. <i>Zagospodarowanie czasu wolnego;</i> 3.2.1. <i>Racjonalne gospodarowanie przestrzenią.</i>
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wskazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 1 <i>Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy Pysznica</i> oraz projektem strategicznym nr 4 <i>Rozwój i poprawa stanu infrastruktury oraz usług komunalnych.</i> Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań: 1.1.1.2. <i>Wdrożenie koncepcji Smart Villages w gminie;</i> 1.1.1.4. <i>Wspieranie twórczości lokalnej oraz lokalnych tradycji.</i> Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: • <i>Poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie Pysznica;</i> • <i>Dostęp do publicznej sieci WiFi w gminie Pysznica.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: • rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz kulturowej; • stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej mieszkańcom; • zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego; • wzrost popytu na korzystanie z oferty Domu Kultury w Pysznicy; • zwiększenie integracji i spójności społecznej; • wzrost atrakcyjności gminy; • stworzenie nowych atrakcji rekreacyjnych; • propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia; • zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru. <i>Wskaźniki produktu:</i> 1. Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej [szt.] – 1; 2. Liczba wybudowanych i/lub przebudowanych obiektów kulturowych [szt.] – 1.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9 Projekt strategiczny nr 3

Tytuł projektu strategicznego	<i>Poprawa efektywności energetycznej, wymiana źródeł ciepła, rozwój sieci i magazynów energii – dążenie do samowystarczalności i bezpieczeństwa energetycznego</i>		
Lokalizacja	Gmina Pysznica	Okres realizacji	2022–2027
Szacowana wartość	50 mln zł		
Środki własne gminy	7,5 mln zł – 15%		
Finansowanie zewnętrzne	42,5 mln zł – 85%		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Krajowy Plan Odbudowy		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 13		
Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	Celem projektu jest ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, zwalczanie smogu i niskiej emisji, a także podniesienie świadomości i wiedzy mieszkańców w zakresie działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym efektywności energetycznej i wykorzystania OZE. Ponadto projekt zakłada likwidację źródeł niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, przedsiębiorstwach oraz budynkach użyteczności publicznej i ich zastąpieniu rozwiązaniami proekologicznymi, takimi jak m.in. pompa ciepła, podłączenie do sieci gazowej, budowa instalacji OZE itp. Realizacja zadań przyczyni się do rozwoju energetyki rozproszonej oraz poprawy bezpieczeństwa energetycznego. Projekt polega na: • termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej; • wymianie źródeł ciepła i poprawie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, przedsiębiorstwach oraz budynkach użyteczności publicznej; • rozbudowie istniejących instalacji do produkcji energii i ciepła z OZE o magazyny energii na potrzeby istniejącego źródła oraz budowie nowych instalacji do produkcji energii elektrycznej i ciepła wraz z przyłączami i możliwością budowy magazynów energii na potrzeby danego źródła; • montażu OZE; • wykorzystaniu geotermii do ogrzewania; • budowie farm fotowoltaicznych; • budowie gminnego systemu magazynowania energii; • wymianie oświetlenia ulicznego na LED wraz z systemem zarządzania. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Pysznica		
Potrzeba realizacji projektu	Realizacja projektu wynika z: • potrzeby inwestycji w zakresie efektywności energetycznej; • potrzeby stosowania efektywnych energetycznie technologii;		

	• potrzeby kompleksowej modernizacji energetycznej budynków przedsiębiorstw; • potrzeby ograniczania zanieczyszczeń powietrza; • dużego zagrożenia ubóstwem energetycznym w województwie podkarpackim; • potrzeb zgłoszonych przez mieszkańców podczas naboru fiszek projektowych, przeprowadzonego w dniach 11–21.10.2022 r.
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	Cele operacyjne: 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych;</i> 3.2. <i>Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej.</i> Kierunki działań: 3.1.1. <i>Zaspokojenie potrzeb energetycznych;</i> 3.1.2. <i>Rozwój infrastruktury komunalnej;</i> 3.2.2. <i>Poprawa bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców.</i>
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 4 <i>Rozwój i poprawa stanu infrastruktury oraz usług komunalnych.</i> Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań: 3.1.1.4. <i>Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego;</i> 3.1.2.2. <i>Rozbudowa sieci gazowej;</i> 3.2.2.4. <i>Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego.</i> Projekt będzie komplementarny z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: • <i>Odnawialne źródła energii dla mieszkańców w gminie Pysznica;</i> • <i>Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pysznicy.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: • poprawa jakości powietrza; • zmniejszenie zużycia energii w budynkach; • spadek liczby gospodarstw domowych wykorzystujących węgiel kamienny do ogrzewania; • zbliżenie gminy do standardu gospodarki zeroemisyjnej; • zwiększenie efektywności energetycznej obiektów sektora publicznego poprzez kompleksową termomodernizację z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii; • zmniejszenie degradacji lokalnego środowiska w wyniku zmniejszenia udziału emisji zanieczyszczeń (w tym CO₂) do powietrza; • zmniejszenie potrzeb modernizacyjnych w przyszłości oraz zmniejszenie kosztów związanych z wytwarzaniem energii; • upowszechnienie wykorzystania OZE; • większa powierzchnia użytkowa, lepsza funkcjonalność i bezpieczeństwo korzystania z budynków użyteczności publicznej; • podniesienie świadomości ekologicznej. <i>Wskaźniki produktu:</i> 1. Budynki o udoskonalonej charakterystyce energetycznej [szt.] – 2.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10 Projekt strategiczny nr 4

Tytuł projektu strategicznego	<i>Rozwój i poprawa stanu infrastruktury oraz usług komunalnych</i>		
Lokalizacja	Gmina Pysznica	Okres realizacji	2022–2027
Szacowana wartość	80 mln zł		
Środki własne realizatorów projektu	12 mln zł – 15%		
Finansowanie zewnętrzne	68 mln zł – 85%		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Krajowy Plan Odbudowy		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 13		
Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	Projekt ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców w celu wzmocnienia funkcji osiedleńczej gminy. Infrastruktura powinna być dostosowana do zasad jej zrównoważonego rozwoju, który sprzyja funkcjom gospodarczym i społecznym. Projekt obejmuje m.in. takie działania jak: • budowa żłobka oraz zwiększenie dostępności do opieki przedszkolnej na terenie gminy; • budowa szkoły w miejscowości Jastkowice; • modernizacja, przebudowa i doposażenie placówek szkolnych na terenie gminy; • budowa oraz modernizacja odcinków dróg gminnych, w tym dróg wyposażonych w ciągi piesze i rowerowe, oświetlenie, elementy małej architektury; • likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej; • budowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej, w tym przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy; • wprowadzenie systemu monitorującego awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej; • kampania społeczna na rzecz bioretencji; • doradztwo indywidualne dla mieszkańców w zakresie bioretencji; • program retencji i zabezpieczenia zasobów wody pitnej na terenie gminy; • kompleksowe odwodnienie istniejących dróg i miejsc zalewowych, budowa kanalizacji deszczowej, budowa ogrodów deszczowych, ukierunkowanie spływu wód do istniejących cieków wodnych; • budowa i modernizacja ujęć powierzchniowych wody oraz stacji uzdatniania wody; • doposażenie jednostek OSP w zakresie rozwoju lokalnego systemu ratownictwa; • zwiększenie dostępności do szybkiego Internetu; • cyfryzacja usług publicznych; • podjęcie działań marketingowych w celu zachęcenia potencjalnych nowych mieszkańców do osiedlania się na terenie gminy; • przygotowanie terenów pod budownictwo jedno i wielorodzinne;		

	• modernizacja oczyszczalni ścieków; • budowa PSZOK z elektronicznym systemem monitorowania i obsługi; • doposażenie szkół podstawowych w zakresie nauczania w kierunku kompetencji kluczowych, tworzenie laboratoriów informatycznych i językowych wraz z podniesieniem kwalifikacji kadry nauczycielskiej. Projekt obejmuje swym zakresem kwestie związane z infrastrukturą komunalną zarówno drogową, kanalizacyjną, wodociągową, jak i internetową. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Pysznica
Potrzeba realizacji projektu	Potrzeba realizacji projektu wynika z: • zwiększenia atrakcyjności gminy do osiedlania się nowych osób; • poprawy stanu istniejących obiektów; • zwiększenia estetyki i funkcjonalności zagospodarowania przestrzeni; • wzrostu dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej; • zwiększenia możliwości uzyskania informacji i załatwiania administracyjnych spraw nie tylko osobiście, ale też on-line; • badania ankietowego przeprowadzonego w terminie 30.05–26.07.2022 r., w którym mieszkańcy oceniali obszary funkcjonowania gminy. Jakość i dostępność opieki żłobkowej została przez 63% respondentów oceniona źle i bardzo źle (na terenie gminy nie ma żłobka); • badania ankietowego przeprowadzonego w terminie 26.08–09.09.2022 r. w którym mieszkańcy wskazali potencjał osiedleńczy (59%) jako potencjał, na którym powinien bazować rozwój gminy, a także tworzenie gminy zaspokajającej wszystkie potrzeby mieszkańców (53%) jako główny kierunek rozwoju gminy; • potrzeb zgłoszonych przez mieszkańców podczas naboru fiszek projektowych, przeprowadzonego w dniach 11–21.10.2022 r.
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	Cele operacyjne: 1.1. <i>Tworzenie warunków do rozwoju;</i> 1.2. <i>Wsparcie przedsiębiorczości;</i> 2.2. <i>Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców;</i> 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych;</i> 3.2. <i>Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej.</i> Kierunki działań: 1.1.1. <i>Wykorzystanie zasobów gminy;</i> 1.2.2. <i>Cyfryzacja;</i> 2.2.1. <i>Poprawa jakości i dostępności usług publicznych;</i> 2.2.2. <i>Zagospodarowanie czasu wolnego;</i> 3.1.1. <i>Zaspokojenie potrzeb energetycznych;</i> 3.1.2. <i>Rozwój infrastruktury komunalnej;</i> 3.2.2. <i>Poprawa bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców.</i>
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 1 <i>Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy Pysznica</i> oraz z projektem strategicznym nr 2 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Pysznica jako głównego ośrodka wzrostu gminy</i> , a także z projektem nr 3 <i>Poprawa</i>

	efektywności energetycznej, wymiana źródeł ciepła, rozwój sieci i magazynów energii – dążenie do samowystarczalności i bezpieczeństwa energetycznego. Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań: 3.1.2.2. Rozbudowa sieci gazowej; 3.1.2.5. Zabezpieczenie przed skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych; 3.1.2.4. Wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym; 3.2.2.2. Rozbudowa i modernizacja dróg gminnych; 3.2.2.4. Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego. Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: • Odnawialne źródła energii dla mieszkańców w gminie Pysznica; • Przedszkole „Pod Wesołym Słońkiem”.
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: • poprawa efektywności zagospodarowania ścieków komunalnych; • wzrost odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej; • poprawa jakości środowiska naturalnego; • poprawa estetyki i ładu przestrzennego; • rozwój funkcji osiedleńczej; • rozszerzenie zakresu i poprawa jakości e-usług publicznych; • zwiększenie małej retencji; • wzrost zdolności retencyjnej oraz rozwój małej retencji; • uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej; • wzrost atrakcyjności gminy. Wskaźniki produktu: 1. Liczba utworzonych lub zmodernizowanych żłobków [szt.] – 1.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 11 Projekt strategiczny nr 5

Tytuł projektu strategicznego	Podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych oraz wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców gminy		
Lokalizacja	Gmina Pysznica	Okres realizacji	2022–2027
Szacowana wartość	5 mln zł		
Środki własne realizatorów projektu	0,75 mln zł – 15%		
Finansowanie zewnętrzne	4,25 mln zł – 85%		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Krajowy Plan Odbudowy		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 13		

Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptcja)	Celem projektu jest wprowadzenie systemu profesjonalnego wsparcia mającego na celu podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych mieszkańców gminy. Działania będą w szczególności skierowane na wsparcie osób dorosłych w zakresie umiejętności i kompetencji podstawowych, w tym cyfrowych. Projekt zakłada również stworzenie systemu wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Pysznica
Potrzeba realizacji projektu	Realizacja projektu wynika z: • potrzeby zwiększenia atrakcyjności gminy pod względem zatrudnienia; • potrzeby stworzenia lepszych warunków do rozwoju MŚP; • badania ankietowego przeprowadzonego w terminie 30.05–26.07.2022 r., w którym mieszkańcy oceniali obszary funkcjonowania gminy. Dostęp do miejsc pracy został przez 52% respondentów oceniony źle i bardzo źle; • potrzeby pobudzenia przedsiębiorczości wśród mieszkańców; • potrzeby zmniejszenia liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym; • potrzeb zgłoszonych przez mieszkańców podczas naboru fiszek projektowych, przeprowadzonego w dniach 11–21.10.2022 r. Realizacja projektu przyczyni się więc do poprawy jakości życia mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju przedsiębiorczości, a tym samym przyczyni się do wzmocnienia gospodarczego gminy.
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	Cele operacyjne: 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju; 1.2 Wsparcie przedsiębiorczości; 2.1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców. Kierunki działań: 1.1.2. Kreowanie lokalnego rynku pracy; 1.2.1. Kompetencje mieszkańców; 2.1.1. Włączenie społeczne.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 2 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Pysznica jako głównego ośrodka wzrostu gminy</i>. Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań: 1.1.2.2. <i>Organizowanie szkoleń dla przedsiębiorców w zakresie możliwości wykorzystania i sposobu pozyskiwania źródeł finansowania inwestycji, w tym środków UE;</i> 1.2.1.1. <i>Budowanie postaw przedsiębiorczości od najmłodszych lat;</i> 1.2.1.2. <i>Wyrównanie szans edukacyjnych i kreowanie możliwości do rozwoju młodych ludzi.</i> Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: • <i>Szkolne eksperymentowanie w Gminie Pysznica;</i> • <i>Poprawa warunków kształcenia w jednostkach oświatowych na terenie gminy Pysznica.</i>
Prognozowane rezultaty oraz	Prognozowane rezultaty podjętych działań to:

produkty i ich wskaźniki	• zwiększenie dostępu do zindywidualizowanych programów aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; • wzrost współczynnika aktywności zawodowej i zwiększenie szans na podjęcie pracy przez osoby z grupy znajdującej się w trudnej sytuacji na rynku pracy; • utworzenie nowych miejsc pracy; • ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego i ubóstwa; • wzrost przedsiębiorczości mieszkańców. <i>Wskaźniki produktu:</i> 1. Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie [os.] – 50..
---------------------------------	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 12 Projekt strategiczny nr 6

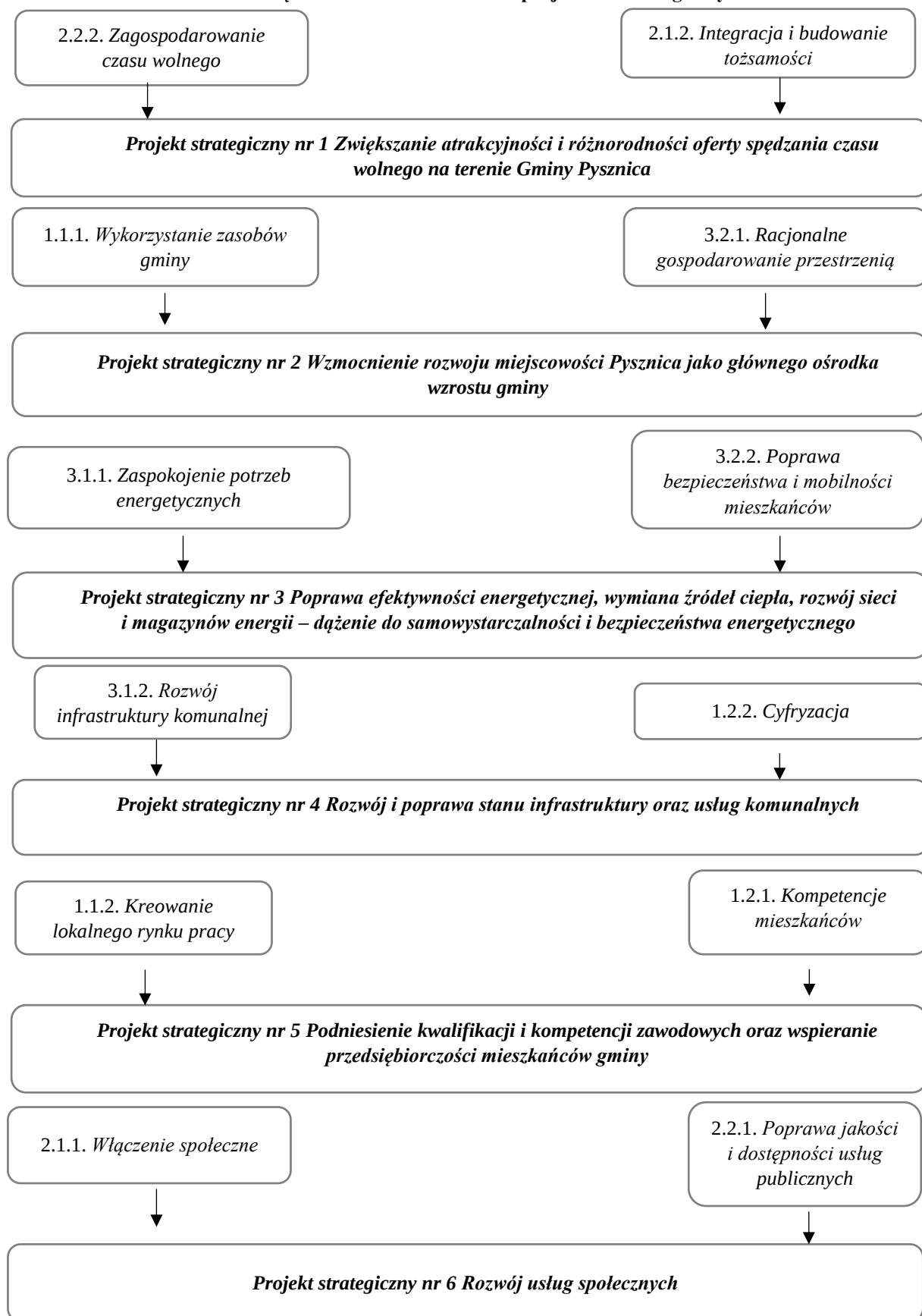
Tytuł projektu strategicznego	<i>Rozwój usług społecznych</i>		
Lokalizacja	Gmina Pysznica	Okres realizacji	2022–2027
Szacowana wartość	20 mln zł		
Środki własne realizatorów projektu	3 mln zł – 15%		
Finansowanie zewnętrzne	17 mln zł – 85%		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 / Krajowy Plan Odbudowy		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 13		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptcja)	Celem projektu jest wzmocnienie systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz osób w wieku senioralnym, a także ich środowiska rodzinnego. Projekt zakłada rozszerzenie oferty wsparcia w formie działań środowiskowych, opartych o samopomoc i wolontariat, prozatrudnieniowych, edukacyjnych i kulturalnych wpływających pozytywnie na poprawę sytuacji seniorów oraz upowszechnienie idei aktywnego i zdrowego starzenia się. Projekt zakłada również wsparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez oddziaływanie na ich kondycję fizyczną, psychiczną, jak i kompetencje społeczne. W ramach projektu przewiduje się: • budowę dziennego domu pobytu seniora; • rozwój usług podstawowej opieki zdrowotnej; • wdrażanie programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców gminy; • utworzenie klubu seniora; • prowadzenie terapii zajęciowych oraz naukę samodzielności i zaradności życiowej dla osób niskofunkcjonujących;		

	• podejmowanie działań wdrażających rozwiązania poprawiające sytuację członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Pysznica
Potrzeba realizacji projektu	Zgodnie z zapisami <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i> należy ukierunkować działania na rozwój usług społecznych, a zwłaszcza usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Rozwój usług społecznych w środowisku lokalnym pozwoli na pozostanie osób potrzebujących wsparcia w środowisku domowym, co wzmocni poczucie godności i podmiotowości tych osób. Podjęcie tych działań pozwoli na odciążenie rodzin, a tym samym zwiększy szanse opiekunów na zatrudnienie. Realizacja projektu przyczyni się więc do poprawy jakości życia mieszkańców ze szczególnymi potrzebami, rozwoju usług społecznych, a co za tym idzie zwiększenia jakości życia mieszkańców i zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej gminy. Ponadto realizacja projektu wynika z potrzeb zgłoszonych przez mieszkańców podczas naboru fiszek projektowych, przeprowadzonego w dniach 11–21.10.2022 r.
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	Cele operacyjne: 1.1. <i>Tworzenie warunków do rozwoju;</i> 2.1. <i>Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;</i> 2.2. <i>Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców.</i> Kierunki działań: 1.1.2. <i>Kreowanie lokalnego rynku pracy;</i> 2.1.1. <i>Włączenie społeczne;</i> 2.1.2. <i>Integracja i budowanie tożsamości;</i> 2.2.1. <i>Poprawa jakości i dostępności usług publicznych.</i>
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektem strategicznym nr 4 <i>Rozwój i poprawa stanu infrastruktury oraz usług komunalnych.</i> Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań: 1.2.2.4. <i>Realizacja programów edukacyjnych w zakresie cyberbezpieczeństwa;</i> 2.1.1.2. <i>Wspieranie rozwoju wolontariatu i ekonomii społecznej.</i> Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: • <i>Poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie Pysznica.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: • wzrost dostępności do wysokiej jakości usług społecznych; • wzmocnienie potencjału instytucji systemu pomocy i integracji społecznej; • rozwój wolontariatu; • rozwój środowiskowych form pomocy. <i>Wskaźniki produktu:</i> 1. Ilość wybudowanych dziennych domów pobytu seniora [szt.] – 1.

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane w tabelach 7–12 projekty strategiczne zostały wybrane do realizacji jako najważniejsze, ze względu na to, że wykorzystują endogeniczne potencjały gminy w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę i skuteczny rozwój społeczny, z uwzględnieniem wymiaru środowiskowego i przestrzennego. Ostateczny kształt projektów został wypracowany we współpracy przedstawicieli władz gminy (zarówno organu wykonawczego jak i stanowiącego), eksperta zewnętrznego współpracującego z gminą przy opracowaniu dokumentu, mieszkańców gminy i ich przedstawicieli oraz przedstawicieli sektora gospodarczego i społecznego, podczas spotkań oraz procesu konsultacji społecznych. Oparcie niniejszej Strategii na potencjale turystycznym i kulturowym gminy, w połączeniu z działaniami z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, kapitału społecznego i aktywności społecznej, z zastosowaniem nowych technologii (m.in. cyfryzacja), jest szansą na rozwój lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy. Projekty strategiczne opierają się nie tylko na potencjałach rozwojowych, ale są również odpowiedzią na wynikające z Diagnozy i zgłaszane przez mieszkańców potrzeby.

Schemat 3 Powiązania kierunków działań z projektami strategicznymi

Źródło: Opracowanie własne

3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030* obejmują projekty strategiczne, które wynikają z planów projektowych Gminy Pysznica, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez mieszkańców. Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2022 r.” wynosi 1 380,43 zł (przy wskaźniku dla Polski – 2 122,33 zł), co oznacza niedostateczną samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rozwojowych inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu, z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe, w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej). Realizacja Strategii i dobór źródeł finansowania będzie procesem dynamicznym, jednak kluczowymi źródłami finansowania projektów, poza budżetem gminy, będą programy polityki spójności i polityki rolnej UE na lata 2021–2027 oraz Krajowy Plan Odbudowy.

Polityka spójności na lata 2021–2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Wspólna polityka rybołówstwa obejmuje Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR). Fundusze te wzajemnie się uzupełniają. W odniesieniu do Krajowego Planu Odbudowy należy zauważyć, że środki dostępne w ramach Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności traktowane są na poziomie unijnego budżetu jako oddzielny element nowej architektury wspólnotowych finansów, a ich celem jest ograniczenie negatywnego wpływu pandemii COVID-19 na gospodarkę Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby wzmocnienia jej odporności na podobne tego typu sytuacje w przyszłości. Fundusze te podlegają nieco innym zasadom podziału niż ma to miejsce w przypadku polityki spójności, gdzie pewnym standardem jest podejście regionalne. W związku z wojną w Ukrainie wprowadzono pakiet zmian w rozporządzeniach polityki spójności, działania w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) wprowadziło zmiany do zasad polityki spójności, aby wesprzeć państwa członkowskie w dostępie do finansowania pomocy osobom uciekającym z Ukrainy.

W zakresie programów polityki rolnej Unii Europejskiej 2021–2027 nastąpiło przesunięcie w programowaniu Wspólnej Polityki Rolnej (wydłużenie PROW 2014–2020 o dwa lata, przy jednocześnie zwiększonej alokacji na niektóre działania). 31 sierpnia 2022 roku Komisja Europejska zatwierdziła przygotowany przez Polskę Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR 2023–2027). Dokument ten opracowano na podstawie analizy potrzeb polskiego rolnictwa, wykorzystując możliwości, jakie oferuje zreformowana Wspólna Polityka Rolna (WPR). Takie podejście daje szansę, także w kolejnych latach, na skuteczne, trwałe wzmacnianie konkurencyjności i rozwój polskiego rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich z uwzględnieniem aspektów przejścia do zielonej i cyfrowej gospodarki (tj. gmin wiejskich oraz gmin miejsko-wiejskich, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 000 mieszkańców).

Poza wskazanymi powyżej źródłami i instrumentami finansowania, jako źródła finansowania Strategii należy wziąć pod uwagę także różne programy krajowe, takie jak Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych czy Program Inwestycji Strategicznych i inne środki z budżetu państwa, pozostające do dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy. Istotne mogą też być, inne niż w ramach Unii Europejskiej, fundusze ze źródeł europejskich, np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Przy tworzeniu ram finansowych warto wziąć pod uwagę analizę dochodów i wydatków gminy z ostatnich kilku lat oraz aktywność gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań.

Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z wynikami Diagnozy, dochody własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w ostatnich latach stale rosły. Na podstawie dochodów ogółem, a także dochodów własnych, można określić sprawność finansową danej jednostki – obrazuje ją procentowy wskaźnik dochodów własnych w dochodach ogółem. Udział tych dochodów w dochodach ogółem gminy wzrasta i w 2020 roku wynosił 38,6% – wzrost o 1,4 punktu procentowego w stosunku do 2016 roku. Dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w 2020 roku wynosiły 4 827,00 zł. W Gminie Pysznica występuje korzystne zjawisko wzrostu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych, jednocześnie w 2020 r. była to jedna z wyższych wartości w stosunku do gmin sąsiednich (wartości dla Gminy Nisko i Miasta Stalowa Wola oraz średnia dla Polski były wyższe). Poza dochodami, odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W przypadku Gminy Pysznica

wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok są coraz wyższe, w 2016 roku wynosiły 2 895 zł, a w 2020 roku już 4 658 zł – wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów. Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Pysznica jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań przez gminę. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla liczba umów/decyzji o dofinansowanie. Ilość umów/decyzji o dofinansowanie z programów operacyjnych (umowa partnerstwa) podpisanych przez Beneficjentów z terenu Gminy Pysznica (w tym sam samorząd) corocznie rośnie – w 2021 roku wyniosła 18⁶.

Pracownicy Urzędu Gminy w Pysznicy, jednostek organizacyjnych, a także instytucji kultury i innych podmiotów, posiadają dużą bazę wiedzy i doświadczeń w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach, m.in.:

- *Rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Jastkowicach*, wartość projektu: 3 467 682,14 zł, dofinansowanie z UE: 2 270 971,14 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013, Działanie 4.1. *Infrastruktura ochrony środowiska*;
- *Poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie Pysznica*, wartość projektu: 1 463 307,65 zł, dofinansowanie z UE: 1 018 539,36 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013, Działanie 5.3. *Infrastruktura sportowa i rekreacyjna*;
- *Poprawa warunków kształcenia w jednostkach oświatowych na terenie gminy Pysznica*, wartość projektu: 1 430 663,77 zł, dofinansowanie z UE: 882 452,69 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013, Działanie 5.1. *Infrastruktura edukacyjna*;
- *Odnawialne źródła energii dla mieszkańców w gminie Pysznica*, wartość projektu: 7 724 195,63 zł, dofinansowanie z UE: 5 964 269,79 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 3.1. *Rozwój OZE*;
- *Szkolne eksperymentowanie w Gminie Pysznica*, wartość projektu: 915 281,78 zł, dofinansowanie z UE: 777 989,51 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 9.2. *Poprawa jakości kształcenia ogólnego*;
- *Przedszkole „Pod Wesołym Słonkiem”*, wartość projektu: 748 989,93 zł, dofinansowanie z UE: 636 641,44 zł, w ramach Regionalnego Programu

⁶ Dane GUS.

Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 9.1. *Rozwój edukacji przedszkolnej*;

- *Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pysznicy*, wartość projektu: 853 816,80 zł, dofinansowanie z UE: 589 942,50 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 5.2. *Gospodarka odpadami*;
- *Dostęp do publicznej sieci WiFi w gminie Pysznica*, wartość projektu: 64 368,00 zł, dofinansowanie z UE: 54 712,80 zł, w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, Działanie 1.1. *Wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego internetu o wysokich przepustowościach*⁷.

W latach 2016–2020 wydatki majątkowe Gminy Pysznica wyniosły łącznie ponad 33,5 mln zł, czyli ok. 6,7 mln/rok (dane GUS). Szacowana do poniesienia przez wszystkich realizatorów planowanych projektów kwota wkładu własnego (tabela 14) w latach 2022–2027 jest więc realna i nie przekracza możliwości finansowych gminy.

W tabeli 13 przedstawiono najbardziej prawdopodobne źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach celów operacyjnych. Projekty mogą być realizowane w całości z jednego źródła lub częściowo z kilku źródeł, obecnie nie jest możliwe przypisanie z pewnością konkretnego źródła finansowania do konkretnego projektu. W tabeli 14 przedstawiono generalną, przewidywaną kwotę wydatków w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych – koszt realizacji całego planu operacyjnego.

⁷ Mapa dotacji UE, mapadotacji.gov.pl

Tabela 13 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*

Lp.	Źródło finansowania	Obszary wsparcia w ramach zidentyfikowanego źródła finansowania
1.	<i>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)</i>	FEnIKS to następca <i>Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko</i> (POIiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. W ramach FEnIKS będzie można inwestować w: – obniżenie emisyjności gospodarki i transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i w obiegu zamkniętym, – budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego, o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne, – dokończenie realizacji sieci bazowej TEN-T do roku 2030, – poprawę bezpieczeństwa transportu, – zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia, – wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.
2.	<i>Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)</i>	Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: <i>Innowacyjna Gospodarka 2007–2013</i> (POIG) oraz <i>Inteligentny Rozwój 2014–2020</i> (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji.
3.	<i>Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)</i>	Następca <i>Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój</i> (POWER). W programie FERS będzie realizowane wsparcie na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Program ten będzie szczególnie istotny dla realizacji kierunków działań Strategii: 2.1.1. <i>Włączenie społeczne</i> i 2.1.2. <i>Integracja i budowanie tożsamości</i> oraz częściowo także dla innych działań.
4.	<i>Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)</i>	Następca <i>Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa</i> (POPC), który w latach 2014–2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców. Program ten będzie szczególnie istotny dla realizacji kierunku działania Strategii: 1.2.2. <i>Cyfryzacja</i> oraz częściowo także dla innych działań.

5.	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 (FEdP)	Następca Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, środki w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego +. Priorytety programu⁸: 1) Konkurencyjna i cyfrowa gospodarka; 2) Energia i środowisko; 3) Mobilność miejska; 4) Mobilność i łączność; 5) Przyjazna przestrzeń społeczna; 6) Rozwój zrównoważony terytorialnie; 7) Kapitał ludzki gotowy do zmian; 8) Rozwój lokalny kierowany przez społeczność; 9) Pomoc techniczna (EFRR); 10) Pomoc techniczna (EFS+). Przewiduje się, że znaczna część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu. W ramach FEdP możliwe będzie finansowanie na m.in.: – Wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości; – Promocję gospodarki regionalnej; – Wsparcie rozwoju i konkurencyjności MŚP; – Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw, konsorcjów przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi; – Rozwój infrastruktury danych przestrzennych; – Usługi w zakresie e-zdrowia; – Poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej / wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej; – Budowę/modernizację systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła; – Budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących przeciwdziałaniu/zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy; – Rozwijanie systemów ratownictwa (m.in. zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych); – Edukację w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych;
----	---	---

⁸ Priorytety podano na podstawie projektu dokumentu *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027. Zmień swoją perspektywę, wersja 4.0* przyjętego przez Zarząd Województwa Podkarpackiego dnia 24.10.2022 r. i przekazanego do zatwierdzenia Komisji Europejskiej.

		– Budowę i modernizację infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody pitnej; – Rozwój i modernizację infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych; – Opracowanie i aktualizację dokumentów planistycznych i waloryzujących dla obszarów chronionych; – Inwestycje w infrastrukturę na potrzeby świadczenia usług wychowania przedszkolnego; – Inwestycje w infrastrukturę placówek realizujących kształcenie specjalne wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia; – Wzmacnianie integracji społecznej poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług; – Inwestycje w infrastrukturę zabytków i instytucji kultury; – Przedsięwzięcia dotyczące istniejących i nowo projektowanych szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym; – Ochronę, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych; – Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu i uzupełnianiu kwalifikacji i kompetencji.
6.	<i>Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność (RLKS)</i>	Działania wynikające z Lokalnych Strategii Rozwoju będą realizowane za pomocą instrumentu terytorialnego – <i>Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność</i>. Szczegółowy zakres wsparcia zostanie uszczegółowiony w SzOOP i będzie wynikał z LSR, niemniej jednak mając na względzie wstępne informacje uzyskane od lokalnej społeczności (LGD), IZ zakłada, że wsparcie w szczególności obejmie: • odnawialne źródła energii; • przestrzeń publiczną, likwidację barier architektonicznych; • infrastrukturę edukacyjną, rekreacyjną, turystyczną i kulturalną. W obszarach wsparcia w ramach instrumentu RLKS zostanie zachowana demarkacja ze wsparciem w ramach inicjatywy LEADER (budżet EFRROW). Główne grupy docelowe: • mieszkańcy województwa podkarpackiego obszarów objętych IIT, w tym GPR; • mieszkańcy obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.
7.	<i>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020)</i> <i>Wspólna Polityka Rolna na lata 2023–2027 (WPR 2023–2027)</i>	Dziewięć celów przyszłej WPR to: – zapewnienie rolnikom godziwych dochodów; – zwiększenie konkurencyjności; – pozycja rolnika w łańcuchach wartości; – rolnictwo i łagodzenie zmiany klimatu; – wydajne gospodarowanie glebą; – różnorodność biologiczna i krajobrazy rolnicze; – zmiany strukturalne i wymiana pokoleń; – zatrudnienie i wzrost gospodarczy na obszarach;

		– zdrowie, żywność i oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe.
8.	<i>Krajowy Plan Odbudowy (KPO) – w ramach Funduszu Odbudowy</i>	Dokument programowy określający cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycyjne. KPO koncentruje swoje działania na sześciu europejskich filarach odpowiedzi na kryzys i budowy odporności: 1) zielona transformacja, 2) transformacja cyfrowa, 3) inteligentny i trwały wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, 4) spójność społeczna i terytorialna, 5) opieka zdrowotna oraz odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna, 6) polityki na rzecz następnego pokolenia, takie jak edukacja i umiejętności.
9.	<i>Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL)</i>	RFIL to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie ludziom. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Środki przekazane przez rząd będzie można wykorzystać na bliskie ludziom inwestycje, m.in. budowę żłobków, przedszkoli czy drogi – a także inne niezbędne lokalnie działania.
10.	<i>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategiczných</i>	<i>Program Inwestycji Strategiczných</i> ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez BGK.
11.	<i>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</i>	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych) ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego. Źródła finansowania Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg to wpłaty pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), dotacje z budżetu państwa (w tym z części budżetu, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej), Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz z zysku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek, w których wszystkie akcje (udziały) są własnością Skarbu Państwa.
12.	<i>Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027</i>	Dokument ten ma na celu <i>Utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności gospodarki oraz wyższej jakości życia w PW+</i> . Cel główny zostanie osiągnięty poprzez koncentrację interwencji na następujących celach szczegółowych: – wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw; – wzmacnianie atrakcyjności osadniczej miast i podniesienie jakości życia mieszkańców w dobie zmian klimatu; – zwiększenie dostępności transportowej makroregionu; – wzrost wykorzystania potencjału turystyki i uzdrowisk dla rozwoju;

		– zapewnienie efektywnego systemu zarządzania i wdrażania Programu. W ramach FEdPW możliwe będzie finansowanie m.in. na: – realizację działań mających na celu zwiększanie świadomości przedsiębiorców w zakresie korzyści płynących z transformacji w kierunku cyfrowej i zielonej gospodarki; – rozwój inteligentnych sieci elektroenergetycznych (systemów dystrybucyjnych); – zagospodarowanie wód w zlewniach miejskich; – zakładanie zielono-niebieskiej infrastruktury w mieście; – opracowanie dokumentów planistycznych w zakresie adaptacji do zmian klimatu dla miast PW+; – podnoszenie świadomości ekologicznej i promowanie postaw proekologicznych; – zakup bezemisyjnego taboru tramwajowego i trolejbusowego, a także taboru autobusowego spełniającego wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów”; – budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury na potrzeby transportu zbiorowego i komplementarnych form mobilności, w tym integrację różnych form mobilności w postaci centrów przesiadkowych dla transportu publicznego; – digitalizację systemu mobilności w mieście; – wsparcie dla przygotowania Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP); – przebudowę, modernizację lub rewitalizację wybranych odcinków linii kolejowych na kompleksowej sieci TEN-T; – budowę lub przebudowę dróg w celu umożliwienia wykonywania codziennych przewozów publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej; – budowę obwodnic; – budowę infrastruktury ładowania/ tankowania samochodów zeroemisyjnych; – budowę lub modernizację infrastruktury zakładów lecznictwa uzdrowiskowego oraz ich wyposażenie w sprzęt związany ze świadczeniem usług lecznictwa uzdrowiskowego; – modernizację lub budowę obiektów/ przestrzeni stanowiących element zintegrowanego produktu turystycznego; – opracowanie i wdrożenie kompleksowej strategii zarządzania i rozwoju produktu turystycznego, w tym: spójna identyfikacja wizualna, marketing, podział praw i obowiązków pomiędzy partnerami projektu. Przewiduje się, że część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu.
13.	Ewentualne inne fundusze i programy międzynarodowe, europejskie i krajowe.	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 14 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych

Lp.	Cel operacyjny	Szacowana kwota wydatków	Wkład własny Realizatorów	Dofinansowanie
Cel strategiczny 1. Wzmocnienie potencjału gospodarczego				
1.1.	Tworzenie warunków do rozwoju	45 mln zł	6,75 mln zł	38,25 mln zł
1.2.	Wsparcie przedsiębiorczości	15 mln zł	2,25 mln zł	12,75 mln zł
Cel strategiczny 2. Wysoki poziom kapitału społecznego				
2.1.	Wzrost aktywności społecznej mieszkańców	20 mln zł	3,0 mln zł	17,0 mln zł
2.2.	Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców	35 mln zł	5,25 mln zł	29,75 mln zł
Cel strategiczny 3. Harmonijny ład przestrzenny i czyste środowisko				
3.1.	Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych	90 mln zł	13,5 mln zł	76,5 mln zł
3.2.	Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej	55 mln zł	8,25 mln zł	46,75 mln zł
SUMA		260 mln zł	393 mln zł	221 mln zł
W tym projekty strategiczne		230 mln zł	34,5 mln zł	195,5 mln zł

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach głównych, strategicznych i działaniach priorytetowych) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ⁹
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce ¹⁰	Umowa Partnerstwa określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. Dokument ten zawiera 6 celów, są to: – <i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej;</i> – <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa;</i> – <i>Lepiej połączona Europa;</i> – <i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym;</i> – <i>Europa bliższa obywatelom;</i> – <i>Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.</i> Założenia Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030 wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w każdy z powyższych wskazanych celów. Szczególna spójność zauważalna jest dla celu <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> z założeniami w Strategii: cel operacyjny 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych</i> – kierunek działań 3.1.1. <i>Zaspokojenie potrzeb energetycznych</i>. W obu tych dokumentach kładzie się nacisk na efektywność energetyczną i redukcję emisji gazów cieplarnianych, przystosowanie do zmian klimatu, zrównoważoną gospodarkę wodną i ściekową, gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz wzmacnianie ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Równie komplementarnym i spójnym z założeniami Strategii celem Umowy Partnerstwa jest cel 5 <i>Europa bliższa obywatelom</i>. Istotą tego celu jest: <i>zwiększenie wpływu wspólnot lokalnych na kształt działań nakierowanych na rozwój terytoriów</i>

⁹ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmiennionej formie.

¹⁰ Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce, Warszawa, czerwiec 2022 r.

		<i>i rozwiązywanie ich problemów w oparciu o endogeniczne potencjały. W ramach celu wspierana będzie realizacja przygotowanych na poziomie ponadlokalnym i lokalnym strategii ukierunkowanych na zmiany strukturalne danego obszaru. Niniejsza Strategia stanowi właśnie jedną z takich lokalnych strategii, które będą realizowane m.in. za pomocą Innych Instrumentów Terytorialnych (IIT).</i>
2.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	<i>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.</i> <i>Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nie umocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu.</i> <i>Cele Agendy, w które bezpośrednio wpisują się założenia Strategii, to:</i> <i>– Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;</i> <i>– Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie;</i> <i>– Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;</i> <i>– Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;</i> <i>– Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;</i> <i>– Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszczenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.</i> <i>Spójność założeń Strategii z wyżej wymienionymi celami, przejawia się bezpośrednio lub pośrednio we wszystkich jej celach:</i> <i>– Cel operacyjny 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju poprzez wykorzystanie zasobów gminy oraz kreowanie lokalnego rynku pracy – spójność w szczególności z celami 4, 8 Agendy;</i> <i>– Cel operacyjny 1.2. Wsparcie przedsiębiorczości poprzez kompetencje mieszkańców oraz cyfryzację – spójność w szczególności z celami 4 i 8 Agendy;</i> <i>– Cel operacyjny 2.1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców poprzez włączenie społeczne i wspieranie integracji oraz budowanie tożsamości mieszkańców – spójność w szczególności z celami 3 i 8 Agendy;</i> <i>– Cel operacyjny 2.2. Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców poprzez poprawę jakości i dostępności usług publicznych oraz zagospodarowanie czasu wolnego – spójność w szczególności z celami 3 i 4 Agendy;</i> <i>– Cel operacyjny 3.1. Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych poprzez zaspokojenie potrzeb energetycznych oraz</i>

		rozwój infrastruktury komunalnej – spójność w szczególności z celami 3, 6, 13, 15 Agendy; – Cel operacyjny 3.2. <i>Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej poprzez racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz poprawę bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców – spójność w szczególności z celami 13 i 15 Agendy.</i>
3.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 w wymiarze terytorialnym oraz zgodny z rozstrzygnięciami funkcjonalno-przestrzennymi zawartymi w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów:</i> <i>1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;</i> <i>2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;</i> <i>3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych.</i> W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, <i>Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i> wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi: – Celu 1., tj. cel 1.1. <i>Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</i> oraz cel 1.5. <i>Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;</i> – Celu 2., tj. cel 2.1. <i>Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</i> oraz cel 2.2. <i>Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;</i> – Celu 3., tj. cel 3.1. <i>Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem</i> oraz cel 3.3. <i>Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.</i>
4.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030	Głównym celem <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 (SOR)</i> jest: <i>tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu. Cel ten w sposób bezpośredni koreluje z wizją Gminy Pysznica: „Kompaktowa Gmina Pysznica miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, rozwoju osobistego i aktywności”.</i> Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia dokumentu, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszej Strategii: <i>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</i> <i>Obszar: Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 1. <i>Wzmocnienie potencjału gospodarczego – cel operacyjny 1.2. Wsparcie przedsiębiorczości.</i> <i>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</i>

		<i>Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.</i> <i>Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 2. Wysoki poziom kapitału społecznego – cel operacyjny: 2.1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców. <i>Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.</i> <i>Obszar: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.</i> <i>Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem.</i> <i>Obszar: Cyfrowe państwo usługowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: E-państwo.</i> <i>Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 2. Wysoki poziom kapitału społecznego – cel operacyjny 2.2. Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców oraz celem strategicznym 1. Wzmocnienie potencjału gospodarczego – cel operacyjny 1.2. Wsparcie przedsiębiorczości. Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030: – Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju; – Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju; – Zrównoważenie systemu energetycznego Polski; – Rozwój potencjału środowiska naturalnego na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Analizując plan operacyjny (tabela 5) stwierdza się, że powyższe obszary wpływają również na osiągnięcie celów Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030 – szczególnie na wzrost przedsiębiorczości, wzmocnienie cyfrowe oraz tworzenie możliwości rozwoju i współdziałania mieszkańców.
5.	Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze	W systemie dokumentów strategicznych Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030) stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku

	<i>środowiska i gospodarki wodnej</i>	z powyższym, cel główny PEP2030, tj. <i>Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców</i>, został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska: <i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i> <i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i> <i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i> Na cele te, w sposób bezpośredni lub pośredni, odpowiada w szczególności następujący kierunek działań w Strategii: Cel operacyjny: 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych</i>, kierunek działań: 3.1.1 <i>Zaspokojenie potrzeb energetycznych.</i>
6.	<i>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>	Cele i kierunki działań <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>, z którymi <i>Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i> jest najmocniej powiązana, to: <i>Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:</i> <i>1.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu i współpracy,</i> <i>1.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy w obszarze realizacji zadań publicznych,</i> <i>1.1.3. Doskonalenie rozwiązań instytucjonalno-prawnych umożliwiających rozwój sektora obywatelskiego,</i> <i>1.2.4. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej,</i> <i>1.2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przez edukację włączającą.</i> <i>Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości postaw obywatelskich:</i> <i>2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,</i> <i>2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury,</i> <i>2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,</i> <i>2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że jednym z celów operacyjnych <i>Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i> jest cel 2.1. <i>Wzrost aktywności społecznej mieszkańców</i>, który w wielu aspektach wpisuje się w powyższe założenia. Wdrożenie Strategii przyczyni się do zwiększenia zaangażowania obywateli w życie publiczne, szczególnie poprzez wspieranie lokalnej aktywności i zachęcanie do realizacji wspólnych inicjatyw czy rozwinięcie partycypacyjnego zarządzania gminą. Wdrażanie Strategii będzie sprzyjać włączeniu społecznemu, szczególnie poprzez zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom i osobom niepełnosprawnym oraz aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy, a także poprzez wspieranie rozwoju wolontariatu i ekonomii społecznej.
7.	<i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i>	<i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i> jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w <i>Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.) i zastępuje <i>Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020</i>, przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). W Strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze

		regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i>: Cel szczegółowy II <i>Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska</i>: – Kierunek interwencji II.1 <i>Rozwój liniowej infrastruktury technicznej</i>; – Kierunek interwencji II.2 <i>Dostępność wysokiej jakości usług publicznych</i>; – Kierunek interwencji II.3 <i>Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast</i>; – Kierunek interwencji II.4 <i>Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska</i>; – Kierunek interwencji II.5 <i>Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom</i>. Cel szczegółowy III <i>Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa</i>: – Kierunek interwencji III.1. <i>Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa</i>; – Kierunek interwencji III.2. <i>Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy</i>; – Kierunek interwencji III.3. <i>Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi</i>; – Kierunek interwencji III.4. <i>Budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym</i>; – Kierunek interwencji III.5 <i>Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich</i>. Jednym z elementów przewidzianych do realizacji w ramach <i>Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i> jest budowa lub modernizacja infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich, która będzie prowadzona w sposób zintegrowany z działaniami uzupełniającymi, służącymi zwiększeniu dostępności cyfrowej obszarów wiejskich. Zwiększona będzie dostępność cyfrowa, która coraz silniej warunkuje możliwość upowszechnienia wielu nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej, w tym Internetu rzeczy, technologii satelitarnych. Planuje się inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, a także wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym. Najważniejsze pozarolnicze wyzwania o charakterze społeczno-gospodarczym, przed którymi stoją obszary wiejskie niebędące wiejskimi strefami podmiejskimi dużych miast, to m.in. inwestycje służące poprawie jakości usług podstawowych na obszarach wiejskich, do których zaliczono: edukację, opiekę zdrowotną, opiekę nad matką z dzieckiem, osobami niepełnosprawnymi i seniorami, rozwój kapitału społecznego, jak też poprawę jakości działania instytucji publicznych i kultury – inwestycje takie zostały wskazane jako priorytetowe w <i>Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i>. Planowany jest m.in. rozwój e-usług, zwiększenie dostępu do wysokiej jakości opieki żłobkowej, wspieranie rozwoju i uczenia się mieszkańców przez całe życie, w tym w zakresie podnoszenia kompetencji zawodowych, wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych. Wdrażanie Strategii przyczyni się też do dynamizacji przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych.
8.	<i>Plan gospodarowania wodami na obszarze</i>	Akt ten zachowuje moc do dnia 22 grudnia 2022 r. i może być zmieniany, pierwotnie okres obowiązywania aktu to 22 grudnia 2021 r., jednak art. 566 ust.

	<i>dorzecza Wisły¹¹ oraz Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK)</i>	2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.) został zmieniony przez art. 3. pkt. 5 Ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2368), na mocy którego: „przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 88h ust. 13 oraz art. 114 ust. 5 ustawy uchylanej w art. 573 zachowują moc do dnia 22 grudnia 2022 r. i mogą być zmieniane”. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy są aktualizowane co 6 lat. Obecnie trwa proces aktualizacji dokumentu, zakończyły się konsultacje społeczne projektu II aktualizacji Planu gospodarowania wodami, natomiast nie został jeszcze przyjęty projekt aktualizacji, w związku z czym poniżej odniesiono się do wersji przyjętej rozporządzeniem w 2016 r. <i>Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK)</i> jest jednym z dokumentów planistycznych opracowanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych, tj.: • niepogarszanie stanu części wód; • osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych; • spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym m.in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie); • zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzutu tych substancji. W załączniku nr 4 do <i>Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły</i> przedstawiono inwestycje zgodnie z wymaganiami art. 38j ustawy Prawo wodne. Nie ma tam jednak żadnych inwestycji dotyczących Gminy Pysznica. Poniżej przedstawiono dane o stanie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPd) obszaru dorzecza Wisły, w obrębie których położona jest Gmina Pysznica: 1. Wody powierzchniowe¹²: I. Kod JCWP: RW20002122999 • Nazwa JCWP: San od Rudni do ujścia; • Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany; • Stan chemiczny: dobry; • Stan ogólny: zły; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;
--	---	---

¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911).

¹² Baza danych aPGW (aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami), apgw.gov.pl/pl/II-cykl-materialy-do-pobrania.

		- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego – San od ujścia do Rudni, dobry stan chemiczny; - Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: regularny wywóz nieczystości płynnych; - Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: brak. II. Kod JCWP: RW200019229499 - Nazwa JCWP: Bukowa od Rakowej do ujścia; - Stan/potencjał ekologiczny: dobry; - Stan chemiczny: PDS_sr (Poniżej Stanu Dobrego stężenie średnioroczne); - Stan ogólny: zły; - Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona; - Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny; - Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Pysznica, budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, regularny wywóz nieczystości płynnych; - Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: brak. III. Kod JCWP: RW200017229489 - Nazwa JCWP: Gilówka; - Stan/potencjał ekologiczny: co najmniej dobry; - Stan chemiczny: dobry; - Stan ogólny: dobry; - Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona; - Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny; - Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, regularny wywóz nieczystości płynnych, budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków; - Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: brak. IV. Kod JCWP: RW2000017229329 - Nazwa JCWP: Pyszenka; - Stan/potencjał ekologiczny: co najmniej dobry; - Stan chemiczny: dobry; - Stan ogólny: dobry; - Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona; - Przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny; - Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: regularny wywóz nieczystości płynnych; - Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: brak. V. Kod JCWP: RW20001722969 - Nazwa JCWP: Łukawica; - Stan/potencjał ekologiczny: dobry;
--	--	--

		• Stan chemiczny: dobry; • Stan ogólny: dobry; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny; • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, regularny wywóz nieczystości płynnych; • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: brak. VI. Kod JCWP: RW200017229169 • Nazwa JCWP: Chodcza; • Stan/potencjał ekologiczny: co najmniej dobry; • Stan chemiczny: dobry; • Stan ogólny: dobry; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny; • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: regularny wywóz nieczystości płynnych; • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: brak. 2. Wody podziemne¹³: I. Kod JCWPd: PLGW2000119 • Nazwa/numer JCWPd: 119; • Stan chemiczny: dobry; • Stan ilościowy: dobry; • Stan ogólny: dobry; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy; • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych, coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/ użytkownika ujęcia. • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: brak. Gmina Pysznica położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych numer 425, o nazwie Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów. Wśród sześciu jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach Gminy Pysznica, dwie odznaczają się stanem ogólnym złym, a cztery stanem ogólnym dobrym. Natomiast jednolite części wód podziemnych
--	--	--

¹³ Baza danych aPGW (aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami) oraz baza danych aPWŚK (aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju), apgw.gov.pl/pl/II-cykl-materialy-do-pobrania

		znajdujące się w granicach przedmiotowej gminy odznaczają się stanem ogólnym dobrym. Większość działań wskazanych do realizacji w <i>aktualizacji Programu Wodno-Środowiskowego Kraju</i> (aPWŚK) dotyczy przede wszystkim budowy nowych zbiorników bezodpływowych oraz remontu istniejących, regularnego wywozu nieczystości płynnych oraz budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Działania te wpisują się w cel strategiczny Strategii: 3. <i>Harmonijny ład przestrzenny i czyste środowisko</i>.
9.	<i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły oraz Mapy zagrożenia powodziowego</i>¹⁴	Art. 566 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. <i>Prawo wodne</i> (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.) został zmieniony przez art. 3. pkt. 5 . <i>o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw</i> (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2368), na mocy którego: „przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 88h ust. 13 oraz art. 114 ust. 5 ustawy uchylanej w art. 573 zachowują moc do dnia 22 grudnia 2022 r. i mogą być zmieniane”. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym aktualizowane są co 6 lat. Obecnie trwa proces aktualizacji dokumentu – projekt aktualizacji nie został jeszcze przyjęty, w związku z czym odniesiono się do wersji z 2016 r. Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Pysznica stwierdzono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia jest średnie, czyli wynoszące raz na 100 lat (Q1%). Obszary te występują w południowo-zachodniej oraz środkowej części gminy wzdłuż dolin rzecznych rzeki San i Bukowa. W <i>Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</i> Gmina Pysznica została wskazana jako gmina o nadmiernym poziomie ryzyka powodziowego (4. stopień) oraz jako gmina o nieakceptowalnym poziomie ryzyka powodziowego (5. stopień). W dokumencie tym znajduje się również lista projektów strategicznych, dwa z nich obejmują Gminę Pysznica, tj.: <i>Uszczelnienie, podwyższenie, modernizacja korpusu wału lewego rzeki San w km rzeki 9+500-27+000 w miejscowościach Dzierdziówka, Majdan Zbydniowski, Wólka Turebska, Turbia, Pilchów, Charzewice, Radomyśl n/Sanem, Żabno, Wola Rzeczycka, Kępa Rzeczycka, Rzeczyca Okrągła, Rzeczyca Długa, Brandwica, Jastkowice, Chłopska Wola, Pysznica; Uszczelnienie, modernizacja, wyrównanie lokalnych deniwelacji korony wału prawego rzeki San w km rzeki 9+500-31+000 w miejscowościach Żabno, Wola Rzeczycka, Kępa Rzeczycka, Rzeczyca Okrągła, Rzeczyca Długa, Brandwica, Chłopska Wola, Pysznica i Zasanie</i>. Działania określone w Strategii, które najmocniej korelują z zapisami <i>Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</i>, to: 3.1.1.1. <i>Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców;</i> 3.1.2.5. <i>Zabezpieczenie przed skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych;</i> 3.1.2.7. <i>Wspieranie rozwoju małej retencji i bioretencji.</i> Zaplanowane do realizacji zadania i projekty w ramach Strategii, w ramach których konieczne będzie zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, nie będą stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi, naruszać planu zarządzania ryzykiem powodziowym, czy też utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym. W gospodarce rolnej i leśnej

¹⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1841).

		wdrażane będą metody zwiększenia retencji powierzchniowej i podziemnej w celu zapobiegania i niwelowania negatywnych skutków suszy atmosferycznej oraz deficytu wód podziemnych i powierzchniowych.
10.	Plan przeciwdziałania skutkom suszy ¹⁵	Zgodnie z zapisami Planu: <i>Działania mające na celu wzmocnienie oraz przywrócenie zdolności retencyjnych danego obszaru, takie jak:</i> 1) <i>ochrona oraz odbudowa ekosystemów.;</i> 2) <i>ochrona oraz odbudowa bioróżnorodności m.in. poprzez renaturyzację i renaturalizację ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, zalesienia, biologizację gleby;</i> 3) <i>wdrażanie zasady zrównoważonego planowania i projektowania obszarów miejskich (tzw. smart city, wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury);</i> 4) <i>zmiany na rzecz ograniczania wodochłonności gospodarki – skutecznie przeciwdziałają skutkom suszy, ale także mają swój pozytywny wpływ na tworzenie gospodarki neutralnej dla klimatu. Zatem działania adaptacyjne stosowane w przeciwdziałaniu skutkom suszy nie tylko minimalizują skutki wystąpienia suszy, ale również przyczyniają się do obniżania zagrożenia występowania tego zjawiska.</i> Kierunek działań określony w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami Planu przeciwdziałania skutkom suszy, to 3.1.2. <i>Rozwój infrastruktury komunalnej poprzez realizację działań: 3.1.2.5 Zabezpieczenie przed skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych, 3.1.2.6. Tworzenie elementów błękitno-zielonej infrastruktury.</i> <i>Na zarządzanie ryzykiem suszy przełożenie mają wyniki zagrożenia występowania trzech z czterech typów suszy: rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. Gmina Pysznica znajduje się w obszarze zaklasyfikowanym do klasy I (słabo zagrożone) zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych. W zakresie zagrożenia suszą hydrologiczną gmina zlokalizowana jest na obszarze klasy III (silnie zagrożone), a w kontekście zagrożenia suszą hydrogeologiczną – klasy I (słabo zagrożone). Natomiast suszą łączną teren Gminy Pysznica jest zagrożony umiarkowanie.</i>
POZIOM REGIONALNY		
11.	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	W <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i> wskazano 5 obszarów, dla których określono cele szczegółowe i główne kierunki polityki rozwoju. <i>Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i> wskazuje, że wyznaczone w niej cele strategiczne, cele operacyjne oraz planowane w ich ramach kierunki działań zgodne są z zapisami <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030</i>. W szczególności wpisują się one w sposób bezpośredni lub pośredni m.in. w niżej wymienione obszary tematyczne i priorytety. OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA Priorytet 1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. <i>Tworzenie warunków do rozwoju oraz 1.2. Wsparcie przedsiębiorczości.</i> 1.4. Gospodarka cyrkularna (Gospodarka obiegu zamkniętego) W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych.</i> OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY Priorytet 2.1. Edukacja

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615).

		W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.2. <i>Wsparcie przedsiębiorczości</i> oraz 2.1. <i>Wzrost aktywności społecznej mieszkańców</i>. Priorytet 2.2. Regionalna polityka zdrowotna W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 2.1. <i>Wzrost aktywności społecznej mieszkańców</i> oraz 2.2. <i>Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców</i>. Priorytet 2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. <i>Tworzenie warunków do rozwoju</i> oraz 2.2. <i>Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców</i>. Priorytet 2.4. Rynek pracy W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 1.1. <i>Tworzenie warunków do rozwoju</i>. Priorytet 2.5. Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.2. <i>Wsparcie przedsiębiorczości</i> oraz 2.1. <i>Wzrost aktywności społecznej mieszkańców</i>. Priorytet 2.6. Włączenie społeczne W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 2.1. <i>Wzrost aktywności społecznej mieszkańców</i>. Priorytet 2.7. Aktywny styl życia i sport W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. <i>Tworzenie warunków do rozwoju</i>, 2.2. <i>Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców</i> oraz 3.2. <i>Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej</i>. OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA Priorytet 3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych</i> Priorytet 3.4. Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1 <i>Tworzenie warunków do rozwoju</i> i 1.2. <i>Wspieranie przedsiębiorczości</i>. Priorytet 3.6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych</i>. Priorytet 3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych</i>. Priorytet 3.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych</i> oraz 3.2. <i>Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych</i>. OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG Priorytet 4.1. Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1 <i>Tworzenie warunków do rozwoju</i>, 1.2. <i>Wsparcie przedsiębiorczości</i> oraz 2.2. <i>Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców</i>. Priorytet 4.2. Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. <i>Tworzenie warunków do rozwoju</i>, 2.1 <i>Wzrost aktywności społecznej mieszkańców</i>, 2.2 <i>Konkurencyjna</i>
--	--	--

		oferta obsługi mieszkańców oraz 3.2 Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej. Priorytet 4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.2. Wsparcie przedsiębiorczości oraz 2.2 Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców. Priorytet 4.4. Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju, 1.2. Wsparcie przedsiębiorczości oraz 2.1 Wzrost aktywności społecznej mieszkańców. OBSZAR HORYZONTALNY – TERYTORIALNY WYMIAR STRATEGII Priorytet 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju, 1.2. Wsparcie przedsiębiorczości, 2.1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców 2.2. Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców, 3.2. Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej. Priorytet 7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 3.1 Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych oraz 3.2. Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej. Priorytet 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju, 1.2. Wsparcie przedsiębiorczości, 3.1 Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych oraz 3.2. Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej. Wszystkie założenia w <i>Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i>, w tym kierunki działań i działania, wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w powyższe cele i kierunki działań. Wśród Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych na poziomie regionalnym znalazły się m.in.: <i>Obszary wiejskie województwa podkarpackiego</i>. Do głównych kierunków w tych obszarach należy między innymi: – wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej; – rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich; – integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym; – racjonalizacja przestrzeni wiejskiej. Ponadto Gmina Pysznica na poziomie regionalnym została zaliczona do <i>Obszaru objętego Programem Strategicznym „Błękitny San”</i>. Do głównych kierunków w tych obszarach należy między innymi: – wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów nadbrzeżnych; – utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów; – zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.
--	--	--

12.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 ¹⁶	W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030 (PZPWP) wydzielono obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym oraz regionalnym – te dwa obszary podzielono na łącznie 16 mniejszych obszarów funkcjonalnych. Gmina Pysznica została zaliczona do <i>Obszaru funkcjonalnego o znaczeniu ponadregionalnym – Wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych</i>. Obszar ten obejmuje powierzchnię 8 413 km², co stanowi 47,1% powierzchni obszaru województwa podkarpackiego i 50,5% wiejskiego obszaru funkcjonalnego. Priorytetem rozwojowym jest: <i>Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich</i>. Do wiodących kierunków zagospodarowania zalicza się: – rozwój gospodarki rolnej, leśnej oraz działalności pozarolniczej; – rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców; – poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym; – wzmocnienie powiązań obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi – włączenie terenów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe; – ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych; – racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego; – rozwój infrastruktury technicznej i transportowej. Gmina Pysznica znajduje się również w <i>Obszarze funkcjonalnym o znaczeniu regionalnym – Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowa Wola</i>. MOF Stalowa Wola posiada powierzchnię 459 km² i obejmuje ośrodek subregionalny Stalowa Wola oraz trzy gminy sąsiadujące z miastem: Pysznicę, Zaleszany oraz Nisko. Priorytetem rozwojowym MOF Stalowa Wola jest: <i>Integracja ośrodka subregionalnego z jego obszarem funkcjonalnym w celu rozwoju potencjału gospodarczego oraz poprawy warunków życia mieszkańców</i>. Do wiodących kierunków zagospodarowania należy: – wzmacnianie potencjału gospodarczego i społecznego ośrodka subregionalnego; – stymulowanie rozwoju obszaru funkcjonalnego oraz jego powiązań z Tarnobrzegiem; – rozwój stref aktywności gospodarczej i instytucji otoczenia biznesu; – poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym i krajowym; – integracja i rozwój transportu publicznego; – rozwój niektórych usług wyższego rzędu; – rozwój różnych form rekreacji, usług turystycznych i usług kultury. Kolejnym obszarem funkcjonalnym o znaczeniu regionalnym, w którym znalazła się Gmina Pysznica jest <i>Roztoczańsko-Puszczański Obszar Funkcjonalny (R-POF)</i>, który położony jest w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego i obejmuje powierzchnię 2 921,0 km², co stanowi 16,4% powierzchni województwa. Wiodące kierunki zagospodarowania wskazane w dokumencie dla R-POF to: – rozwój turystyki poznawczo-wypoczynkowej i kwalifikowanej opartej na lokalnych walorach przyrodniczych i kulturowych; – poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru;
-----	--	--

¹⁶ Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

		– ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego; – utrzymanie i rozwój funkcji uzdrowiskowych Roztocza; – rozwój zrównoważonej gospodarki leśnej i rolnej; – rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego; – wznowienie eksploatacji złóż siarki; – ochrona obszaru przed powodzią. Wykaz inwestycji/zadań zapisanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030: 1. wynikających z Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do roku 2025): – budowa drogi ekspresowej S74 Kielce – Nisko odc. Łagów – Nisko; 2. zawartych w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Podkarpackiego: – program gospodarki wodno-ściekowej w ramach Programu Strategicznego Błękitny San w aglomeracjach od 2000 do 10000 RLM; 3. wynikających z Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły: – Uszczelnienie, podwyższenie modernizacja korpusu wału lewego rzeki San w km rzeki 9+500-27+000 w miejscowości: Dzierdziówka, Majdan Zbydniowski, Wólka Turebska, Turbia, Pilchów, Charzewice, Radomyśl n/Sanem, Żabno, Wola Rzeczycka, Kępa Rzeczycka, Rzeczyca Okrągła, Rzeczyca Długa, Brandwica, Jastkowice, Chłopska Wola, Pysznica (6.112); – Uszczelnienie, modernizacja, wyrównanie lokalnych deniwelacji korony wału prawego rzeki San w km rzeki 9+500-31+000 w miejscowościach Żabno, Wola Rzeczycka, Kępa Rzeczycka, Rzeczyca Okrągła, Rzeczyca Długa, Brandwica, Chłopska Wola, Pysznica i Zasanie (6.113); – Budowa lewego wału o długości 240m na cieku Bukowa (km modelu 10+424 - 10+521) (6.114); – Budowa prawego wału o długości 309m na cieku Bukowa (km modelu 6+305 - 6+389) (6.115); – Budowa lewego wału o długości 1344m n cieku Bukowa (km modelu 4+593 - 5+566) (6.116); – Budowa lewego wału o długości 922m na cieku Bukowa (km modelu 4+031 - 4+195) (6.117); – Budowa prawego wału o długości 292m na cieku Bukowa (km modelu 3+712 - 3+886) (6.118); – Budowa prawego wału o długości 1224m na cieku Bukowa (km modelu 1+317 - 2+594) (6.119); – Budowa lewego wału o długości 509m na cieku Bukowa (km modelu 0+500 - 0+995) (6.120); – Budowa prawego wału o długości 303m na cieku Bukowa (km modelu 2+726 - 3+168) (6.121); – Budowa lewego wału o długości 448m na cieku Bukowa (km modelu 6+177 - 6+201) (6.122); – Budowa prawego wału o długości 125m na cieku San (km modelu 26+040 - 26+170) (6.125)
POZIOM PONADLOKALNY I LOKALNY		
13.	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Pysznica na lata	Zasadniczym zadaniem Programu jest realizacja celów polityki ekologicznej Państwa na terenie Gminy Pysznica. Przyjęte w Programie cele powinny uwzględnić konieczność realizacji zarówno lokalnych priorytetów ochrony

	2021–2024 z perspektywą do roku 2028	środowiska jak i strategii działań wynikających z programów wyższego szczebla. W oczywisty sposób cele te nie mogą być sprzeczne z priorytetami polityki ekologicznej Państwa. Dlatego też przygotowany <i>Program Ochrony Środowiska dla Gminy Pysznica</i> uwzględnia uwarunkowania zawarte w strategiach, programach i innych dokumentach programowych, które dotyczą Gminy Pysznica. Cele ochrony środowiska wyznaczone dla Gminy Pysznica, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i>: – Ochrona przyrody i krajobrazu; – Ochrona lasów; – Poprawa jakości wód i stosunki wodne oraz ochrona wód powierzchniowych i podziemnych; – Ochrona powietrza i zmiany klimatu; – Gospodarka odpadami; – Zmniejszenie zużycia energii.
14.	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pysznica	Studium Gminy Pysznica przyjęte Uchwałą Nr XXXI/275/02 Rady Gminy Pysznica z dnia 29 sierpnia 2002 r wraz ze zmianami: • Uchwałą Nr XXI/127/2012 Rady Gminy Pysznica z dnia 10 sierpnia 2012 r.; • Uchwałą Nr VI/19/2015 Rady Gminy Pysznica z dnia 25 lutego 2015 r.; • Uchwałą Nr XXXV/199/2017 Rady Gminy Pysznica z dnia 20 września 2017 r.; • Uchwałą Nr XXXIX/277/2021 Rady Gminy Pysznica z dnia 15 grudnia 2021 r.. W Studium został określony główny cel rozwoju gminy, który zakłada: <i>osiągnięcie stabilnego, wszechstronnego rozwoju, w którym byłyby zapewnione warunki wzrostu jakości życia mieszkańców przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą, a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego</i>. Cel główny został w Studium podzielony na cztery cele szczegółowe: a) <i>Spoleczno-gospodarczy</i> wyrażających się w: • dążeniu do kształtowania mechanizmów stymulujących rozwój gospodarczy gminy zapewniający mieszkańcom w maksymalnym stopniu źródła utrzymania w obrębie gminy głównie poprzez restytucję usług dla potrzeb rolnictwa oraz specjalistyczną produkcją rolniczą; • kształtowanie ładu przestrzennego i estetycznego w rozwoju osadnictwa; • sukcesywne doposażenie terenów osadniczych w infrastrukturę techniczną. b) <i>ekologiczny</i> wyrażający się poprzez: • dostosowanie rozwoju społeczno-gospodarczego do uwarunkowań przyrodniczych; • racjonalną gospodarkę zasobami wód, lasów oraz ochroną przestrzeni terenów otwartych; • prawną ochronę wartości przyrodniczych takich jak użytki ekologiczne, pomniki • przyrody itp. c) <i>kulturowy</i> polegający na za zachowaniu wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowaniu atrakcyjnego wizerunku gminy.

		d) przestrzenny ukierunkowany na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. W niniejszej Strategii oraz w Studium kładzie się nacisk na tworzenie dodatkowej przestrzeni przy zachowaniu ładu oraz poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego do aktywizacji publicznej, społecznej i gospodarczej dla mieszkańców całej gminy.
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju

Jak wspomniano we Wstępie niniejszego opracowania, w dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii. Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym.

Ustawodawca jasno określił elementy strategii rozwoju gminy. Są wśród nich takie, które nie występowały w dotychczasowych strategiach:

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
3. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.

Przestrzeń stanowi kluczowy zasób, dlatego ujęcie przestrzenne interwencji planowanych w sferze gospodarczej lub społecznej ma priorytetowe znaczenie dla rozwoju. W przestrzeni przebiegają lub na nią oddziałują wszystkie procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze. Z jednej strony stanowi więc uwarunkowanie rozwoju, z drugiej jednak podlega licznym zmianom, które wynikają z prowadzonych działań. Nasze oddziaływanie na przestrzeń, kształtowanie jej w sposób planowy lub mimowolny, wpływa na warunki życia i gospodarowania i warunkuje życie przyszłych pokoleń. Człowiek, niezależnie od miejsca zamieszkania, właśnie na danym terytorium doświadcza występujących tam procesów. Konsekwencją niewłaściwie zaprogramowanych i realizowanych działań rozwojowych mogą być różnego rodzaju konflikty przestrzenne, których wyeliminowanie może okazać się trudniejsze w momencie, kiedy już zaistnieją. Dlatego tak istotne jest zwrócenie uwagi na aspekty przestrzenne przy przygotowywaniu zarówno dokumentów strategicznych, jak

i wdrożeniowych. Przestrzeń powinna być traktowana nie tylko jako oczywiste uwarunkowanie dla rozwoju sfery społecznej i gospodarczej, ale jako kluczowa wartość publiczna. Jest ona podstawą do formułowania celów rozwojowych z uwzględnieniem interesu publicznego, w tym ładu przestrzennego.

Niniejsza Strategia zapewnia koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

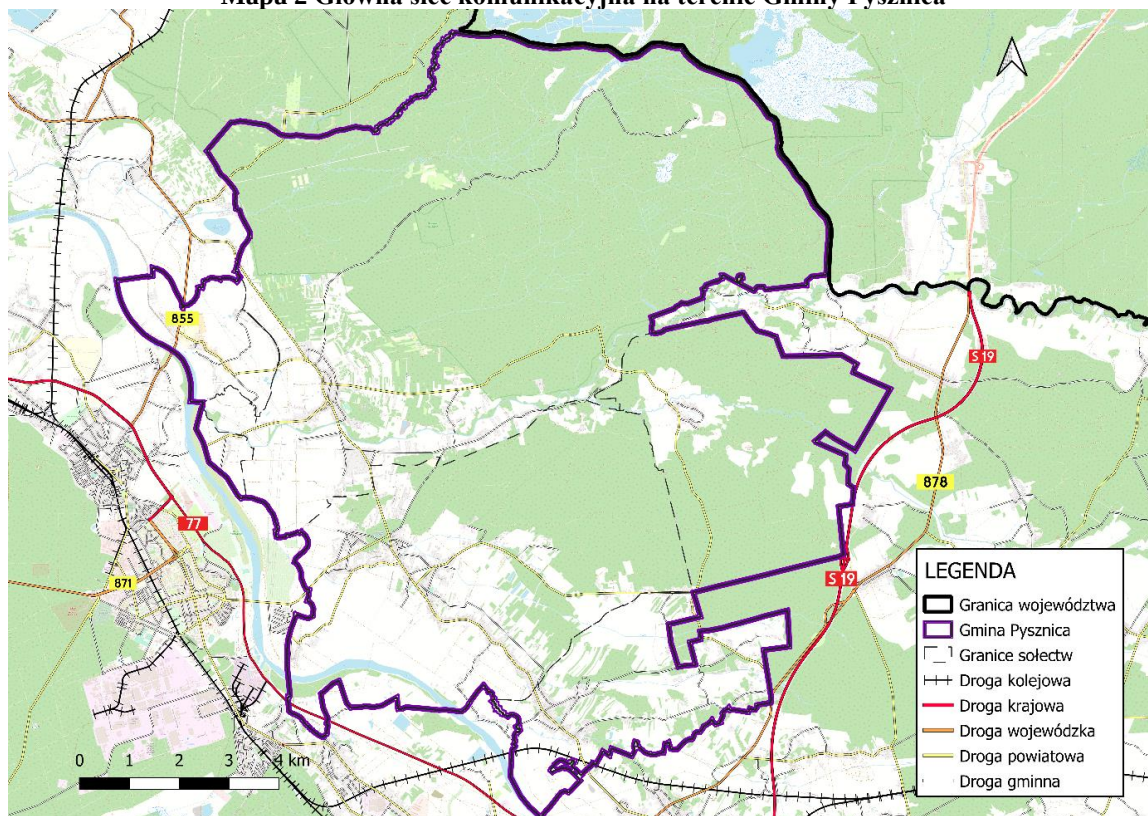
Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Pysznica wynika głównie z jej położenia geograficznego, środowiska naturalnego, a także otoczenia i powiązań z jednostkami sąsiednimi.

Gmina Pysznica, która jest gminą wiejską, leży w południowo-wschodniej części Polski i graniczy: od północy z Miastem i Gminą Zaklików, od wschodu z Gminą Jarocin, od południa z Miastem i Gminą Nisko oraz Miastem i Gminą Ulanów, natomiast od zachodu z Miastem Stalowa Wola, a także z Gminą Radomyśl nad Sanem. Ponadto Gmina Pysznica od północno-wschodniej strony graniczy z Gminą Potok Wielki, Miastem i Gminą Modliborzyce oraz Miastem i Gminą Janów Lubelski, położonymi na terenie województwa lubelskiego. Sieć dróg na terenie Gminy Pysznica tworzą: droga wojewódzka 855 Stalowa Wola – Olbierz, która łączy się z drogą krajową 77 Lipnik – Przemyśl oraz drogi powiatowe oraz gminne (mapa 1). Obok gminy przebiega również droga ekspresowa S19 Rzeszów – Lublin. Ponadto przez teren gminy przebiega trasa linii kolejowej nr 66, normalnotorowej, niezelektryfikowanej, łącząca stację Zwierzyniec Towarowy ze stacją Stalowa Wola Południe¹⁷.

Położenie Gminy Pysznica względem większych ośrodków miejskich jest korzystne. Gmina bezpośrednio sąsiaduje ze Stalową Wolą, która jest siedzibą władz powiatu. Dojazd z miejscowości Pysznica do centrum Miasta Stalowa Wola zajmuje ok. 10 min. Również blisko leży Tarnobrzeg oraz Sandomierz, czas dojazdu do obydwu ośrodków zajmuje niecałe 40 min. W ciągu godziny można dojechać do Rzeszowa oraz Biłgoraja, a ok. półtorej godziny zajmie dojazd do Lublina i Zamościa. Na mapie 2 przedstawiono główną sieć komunikacyjną na terenie Gminy Pysznica, natomiast na mapie 3 czas dojazdu do wybranych najbliższych ośrodków miejskich.

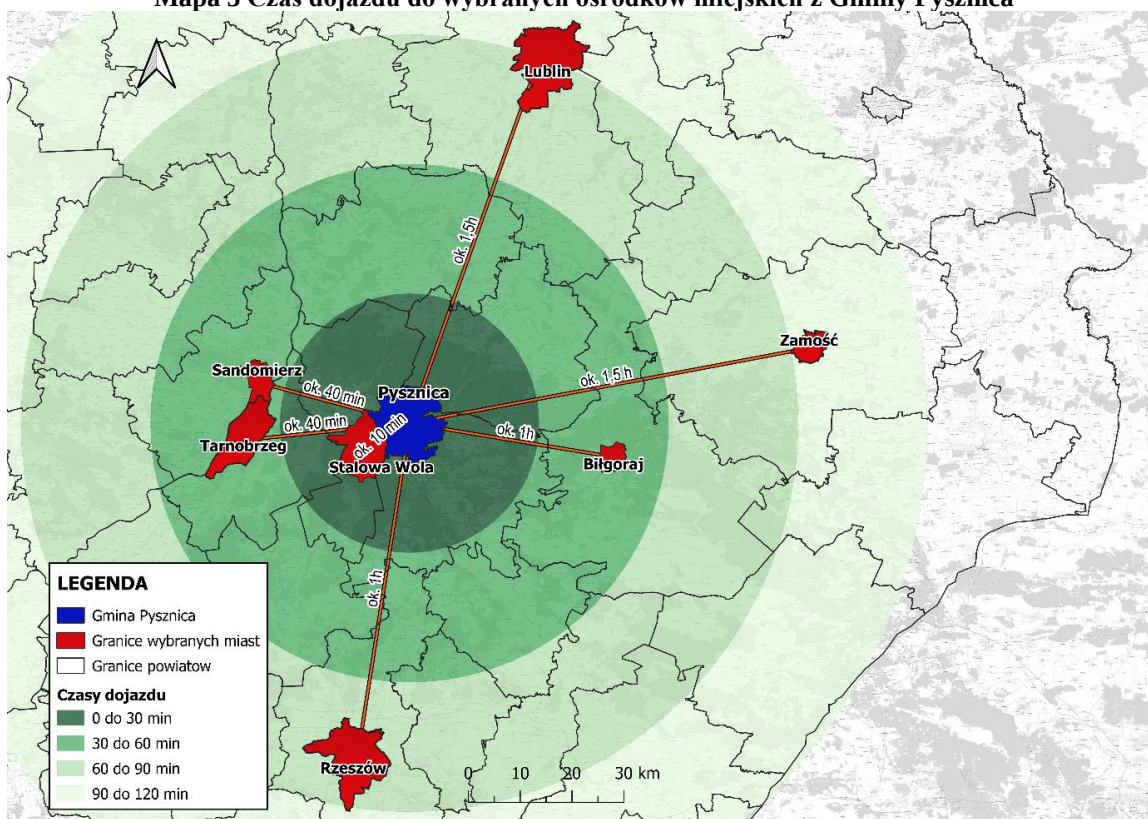
¹⁷ PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., plk-sa.pl

Mapa 2 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Pysznica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Mapa 3 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Pysznica

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego obszar Gminy Pysznica położony jest w obrębie makroregionu Kotliny Sandomierskiej w mezoregionie Dolina Dolnego Sanu i Równina Biłgorajska¹⁸. Dolina Dolnego Sanu obejmuje kilkukilometrowej szerokości dolinę rzeczną, wypełnioną osadami aluwialnymi, naniesionymi przez rzekę San. Łagodnie pochylone południowo-zachodnie stoki doliny niemal niezauważalnie przechodzą w Równinę Tarnobrzeską. Dno doliny jest płaskie, a znajdujące się tutaj liczne starorzecza i zakola świadczą o meandrowym charakterze rzeki. Równina Biłgorajska rozciąga się na wschód od Doliny Dolnego Sanu w kierunku Wyżyny Lubelskiej i Rostocza. W przeważającej części zalesiona powierzchnia równiny jest łagodnie pochylona w kierunku zachodnim i północno-zachodnim, a wyrównaną powierzchnię równiny urozmaicają liczne wydmy i podmokłe zagłębienia z torfowiskami, jeziorami i stawami.

Ponad połowę obszaru gminy (ok. 59,3%) zajmują lasy, z czego większość (51,2%) to grunty leśne publiczne. Grunty orne stanowią 18,6% powierzchni gminy, a tereny osiedlowe i zurbanizowane – 1,8%. Natomiast formy ochrony przyrody w Gminie Pysznica stanowią 37,8% jej powierzchni. Na obszarze Gminy Pysznica zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody¹⁹:

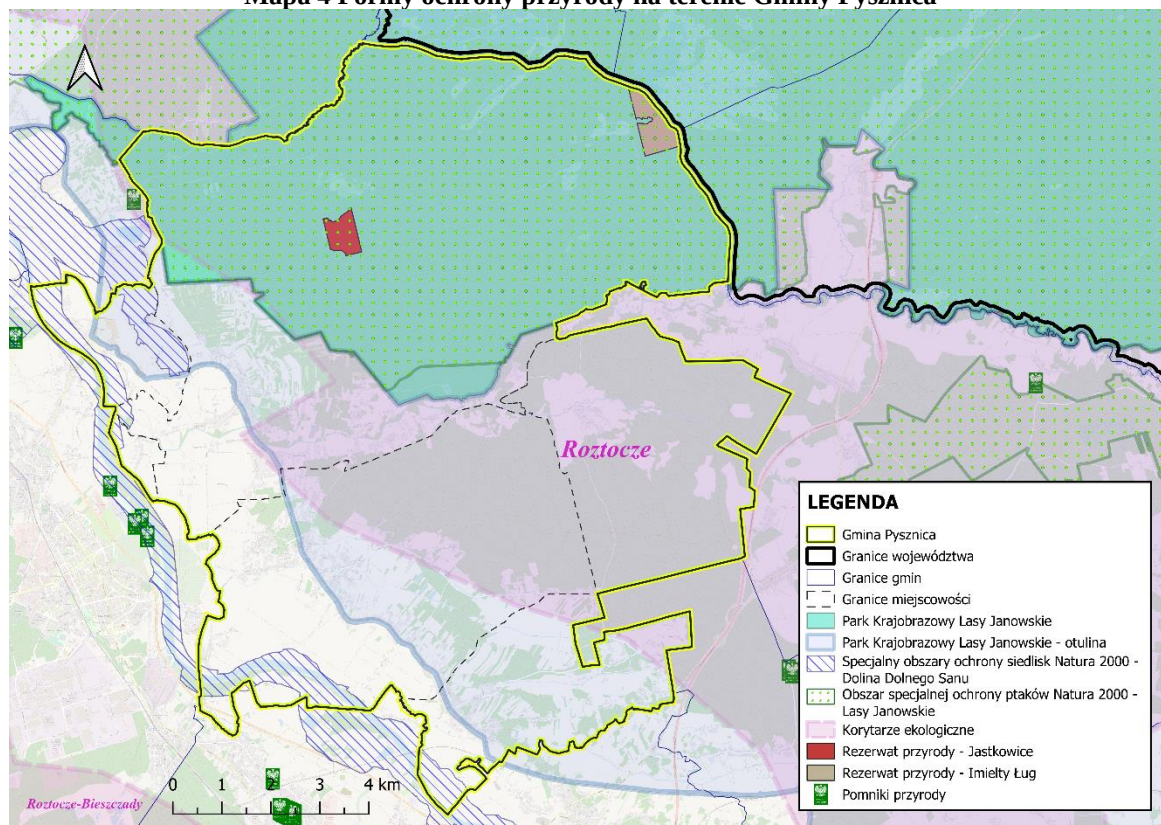
- Rezerwat przyrody Imielty Ług;
- Rezerwat przyrody Jastkowice;
- Park Krajobrazowy Lasy Janowskie;
- 3 obszary Natura 2000: Uroczyska Lasów Janowskich, Dolina Dolnego Sanu, Lasy Janowskie;
- 1 użytek ekologiczny.

Mapa 4 stanowi graficzne zobrazowanie form ochrony przyrody na terenie Gminy Pysznica.

¹⁸ Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2013.

¹⁹ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Mapa 4 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Pysznica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Gmina Pysznica położona jest w północnej części zapadliska przedkarpackiego. Najstarszymi utworami występującymi na omawianym terenie są utwory kambru, które wykształciły się jako mułowce ilaste z przerostami piaskowców kwarcytowych zapadające w kierunku południowo-wschodnim. Na utworach kambru zalegają mioceńskie osady trzeciorzędowe. W związku z zapadaniem podłoża kambryjskiego miąższość utworów trzeciorzędu rośnie w kierunku południowo-wschodnim. Osady trzeciorzędowe wykształcone są w facji: okruchowe jako piaski i piaskowce, węglanowej jako wapienie i margle, ewaporatowej (są to gipsy i anhydryty) oraz ilastej, jako tzw. ily krakowieckie, które odsłaniają się w skarpie dolin Sanu i Bukowej. W stropie ilów mioceńskich zalegają piaski rzeczne sklasyfikowane jako osady preplejstocieńskie. Odsłaniają się one pod żwirami na prawym brzegu doliny San w Pysznicy, a ich miąższość nie przekracza 2 m. Mułki zastoiskowe, które zachowały się w obniżeniach Równiny Biłgorajskiej sporadycznie występują w okolicach Słomianej i dolinach prawobrzeżnych dopływów Sanu. Gliny zwałowe zlodowaceń tworzą rozległe pokrywy w rejonie Studzieńca, a także stanowią ostańce denudacyjne na północ od doliny Bukowej oraz w okolicach Dębowca i Lipowca. Piaski i żwiry lodowcowe

i wodnolodowcowe utworów zlodowaceń południowopolskich występują głównie na wschód od Podlesia i Kłyżowa, a ich miąższość nie przekracza 5 m. Mułki lessopodobne występują w okolicach miejscowości Targowisko i Piskorowy Staw, na których zalegają piaski i żwiry drugiego tarasu nadzalewowego, które zachowały się w okolicach Studzieńca i Dębowca. Miąższość utworów piaszczysto żwirowych przekracza 20 m. Piaski i żwiry trzeciego i czwartego tarasu nadzalewowego zajmują rozległe powierzchnie w centralnej i północnej części gminy. Miąższość tej serii osadów rzecznych wynosi od 3 do 4 m. Piaski i mady rzeczne, piaski humusowe oraz torfy i namuły torfiaste powstają współcześnie w dnach dolin rzecznych oraz zagłębieniach bezodpływowych terenu, a największe obszary zajmują w dolinie Sanu. Miąższość ich może dochodzić do 5 m. Piaski eoliczne zaznaczają się jako wysokie od 2 do 17 m wały wydymowe, przebiegające z północnego zachodu ku południowemu wschodowi. Największe skupiska wydym oraz towarzyszących im pól piasków przewianych występują w północnej części gminy²⁰.

Na terenie Gminy Pysznica występują tylko kopaliny pospolite (mapa 5), do których należą kopaliny okruchowe i kopaliny ilaste²¹:

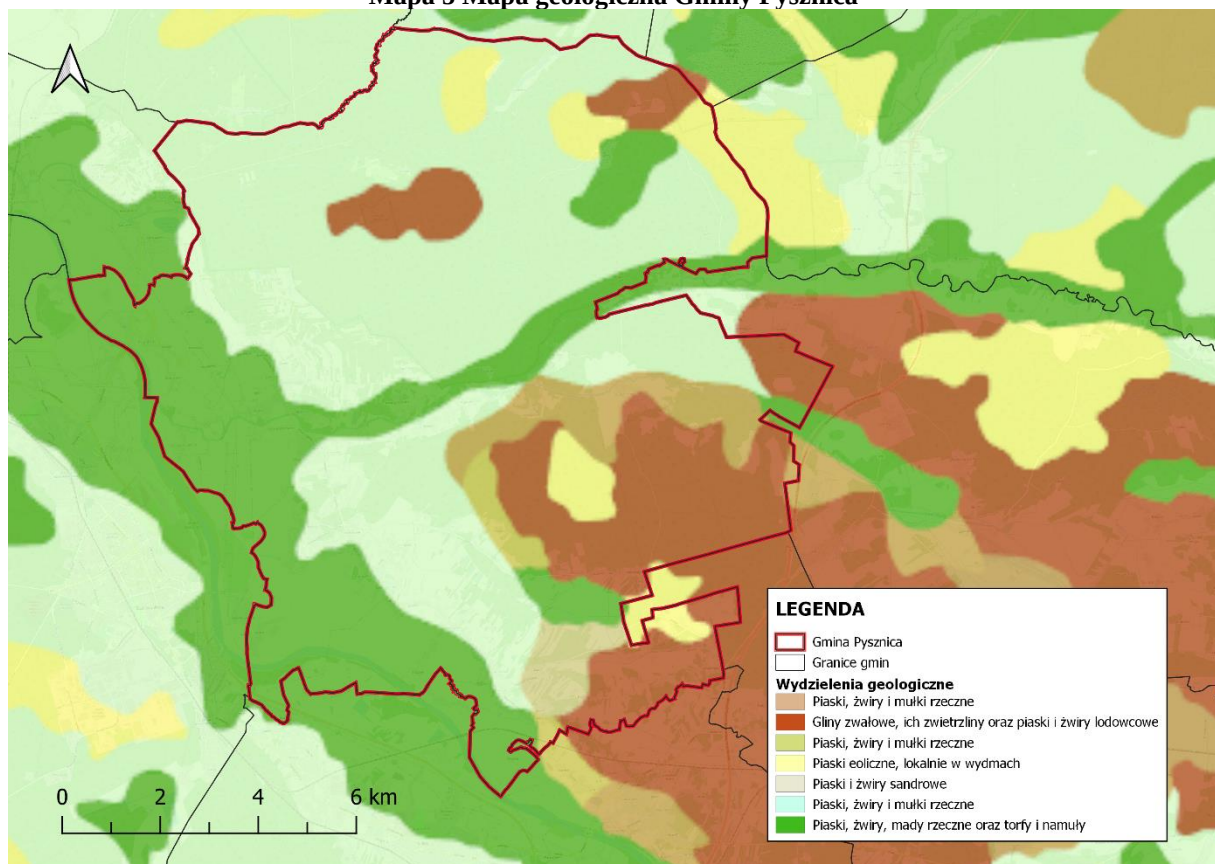
- kopaliny okruchowe – rzeczne, przeważnie są to piaski drobno i średnioziarniste, niekiedy z wkładkami mułków i piasków pylastych. Miąższość tych utworów nie przekracza 15 m, a ich dolne partie zbudowane są z frakcji grubszych, tj. piasków gruboziarnistych i żwirów. Udokumentowane złoża na terenie gminy to: „Pysznica” (Z – złożo, którego eksploatacja została zaniechana), „Pysznica – Cholewińska 3” (E – złożo eksploatowane) oraz „Podlesie – Krzaki” (R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo w kat. A+B+C1). Spośród ww. złóż, największą wartość gospodarczą przedstawia złożo piasków kwarcowych ze złoża piasków budowlanych „Podlesie – Krzaki”, ze względu na dużą ilość udokumentowanych zasobów;
- kopaliny ilaste – udokumentowane zostały w ilach trzeciorzędowych facji krakowieckiej oraz glinach czwartorzędowych, wykształcone jako osady laminowane bądź bryłowe, które mogą się wzajemnie przenikać, a ich pakiety często rozdzielone są wkładkami piasków. Iły udokumentowano w złożu „Podlesie” (P – złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie w kat. C2 + D). Złożo

²⁰ Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2013.

²¹ Centralna Baza Danych Geologicznych, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, geoportal.pgi.gov.pl, wg. stanu na dzień 31.12.2021 r.

posiada prostą budowę geologiczną oraz dogodne warunki udostępniania, co stwarza korzystne warunki dla wydobycia.

Mapa 5 Mapa geologiczna Gminy Pysznica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych ze strony, geologia.pgi.gov.pl

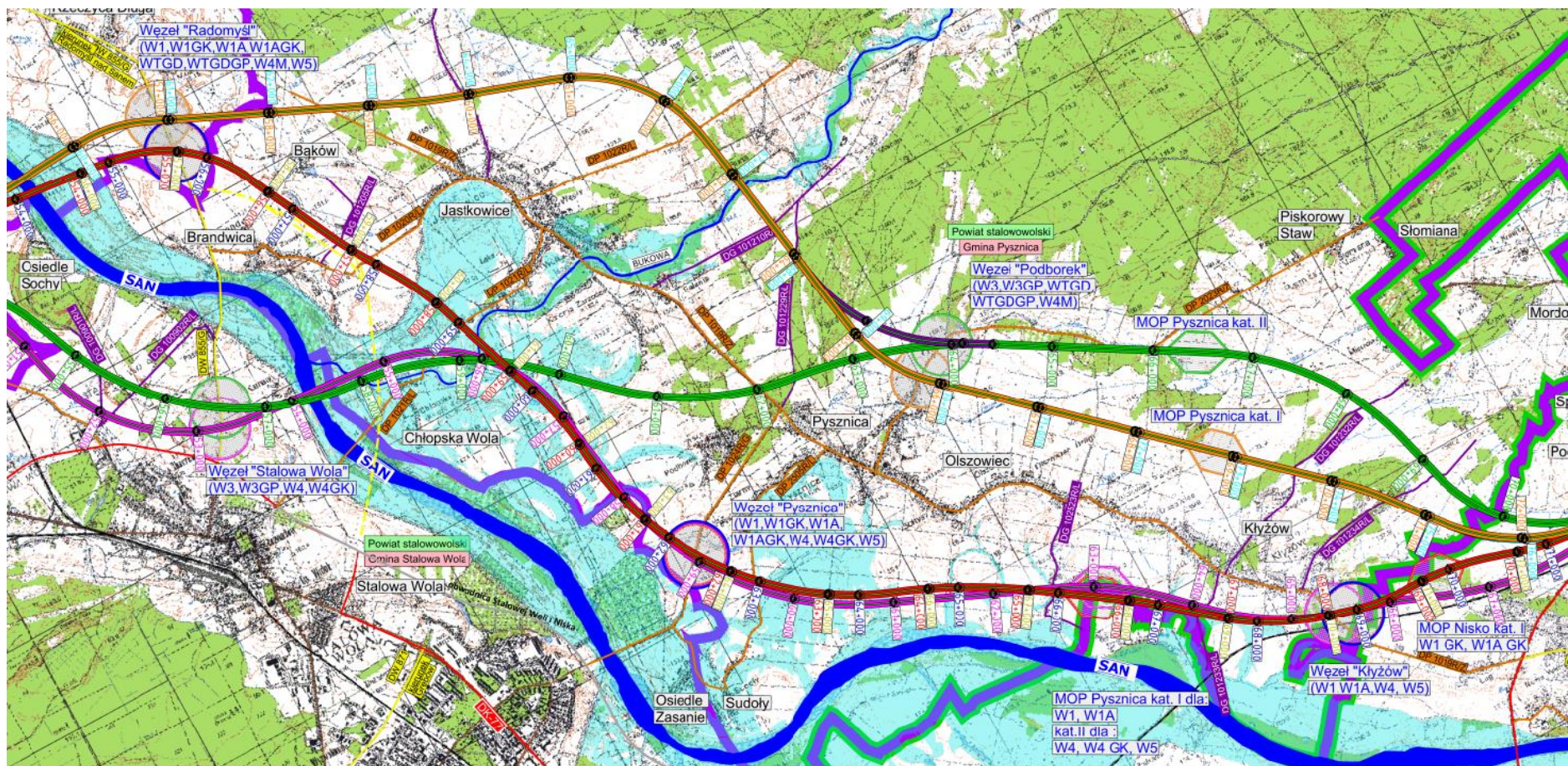
Gmina Pysznica charakteryzuje się zabudową jednorodzinną i zagrodową, która w większości koncentruje się wzdłuż ciągów komunikacyjnych – największa jej koncentracja występuje wzdłuż dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy. Na obszarze dominuje głównie funkcja mieszkaniowa, sieć osadnicza rozłożona jest równomiernie w niezalesionych częściach gminy. Najsilniej wyodrębnioną miejscowość pod względem przestrzennym na terenie gminy stanowi wieś Pysznica, która jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym. Wynika to z jej funkcji centrotwórczej i ponadlokalnej. Zabudowa w ww. miejscowości zlokalizowana jest w większości wzdłuż głównych ulic i stanowi przede wszystkim zabudowę mieszkaniową oraz usługową.

Przez północno-zachodni skraj gminy przebiega linia elektryczna 110 kV Stalowa Wola – Janów Lubelski. Lokalizacja linii nie koliduje z zabudową mieszkaniową. Gmina Pysznica

jest w całości zelektryfikowana. Zasilana jest energią elektryczną o napięciu 15 kV z czterech linii magistralnych napowietrznych.

Istotnym aspektem w kontekście rozwojowym gminy jest inwestycja zapisana w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030* dotycząca Budowy drogi ekspresowej S74 na odcinku Opatów – Nisko. Celem planowanej inwestycji jest uwolnienie od ruchu tranzytowego terenów zabudowanych w miastach: Sandomierz, Stalowa Wola oraz Nisko, a także w pobliskich wsiach oraz poprawa warunków i bezpieczeństwa ruchu na drodze łączącej centralną część kraju z rejonami południowo-wschodnimi. Spośród kilku zaprojektowanych wariantów przebiegu drogi ostatecznie został wybrany wariant W5 (społeczny), z korektą przebiegu na terenie Gminy Pysznica od węzła Pysznica do węzła Kłyżów (rysunek 1).

Rysunek 1 Aktualne plany sytuacyjne dla Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego (STeŚ) drogi ekspresowej S74 na odcinku przebiegającym przez teren Gminy Pysznica – fragment mapy

Źródło: Strona Internetowa Urzędu Gminy w Pysznicy, pysznica.pl, inf. z dnia 31.10.2022 r.

Rysunek 2 Legenda do treści mapy Aktualne plany sytuacyjne dla Studium Techniczno-Ekologiczno-Środowiskowego (STES) drogi ekspresowej S74 na odcinku przebiegającym przez teren Gminy Pysznica

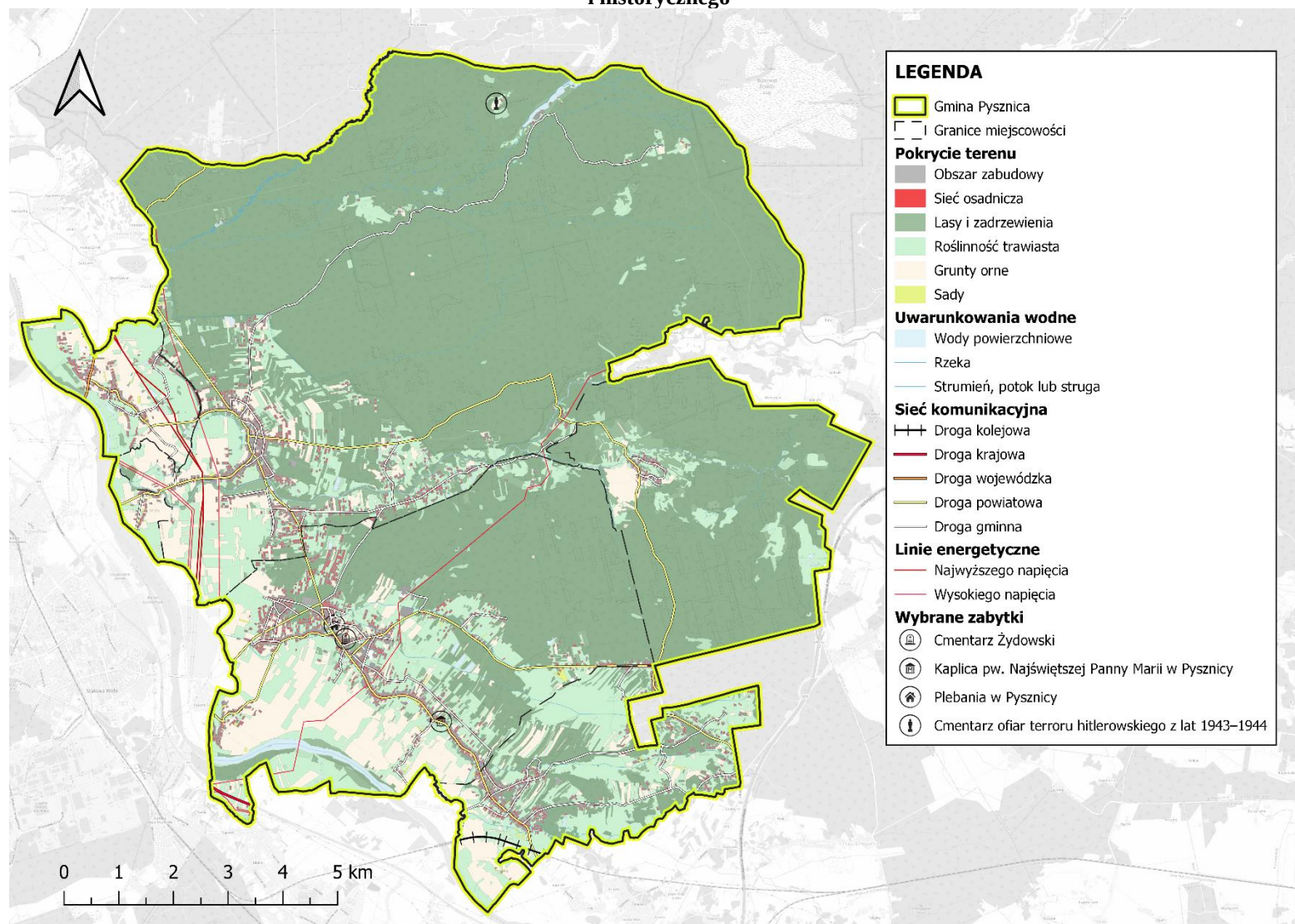
Źródło: Strona Internetowa Urzędu Gminy w Pysznicy, pysznica.pl, inf. z dnia 31.10.2022 r.

Gmina Pysznica ze względu na swoje położenie posiada potencjał do rozwoju funkcji osiedleńczej, a występowanie licznych lasów daje możliwości rozwoju w kierunku rekreacji. Dlatego główną aspiracją rozwojową gminy jest zapewnienie wysokiej jakości życia swoim mieszkańcom oraz stanie się miejscem, w którym ludzie chcą mieszkać i być aktywni zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu (rezerwa terenów zielonych/ niezabudowanych), ale także przez rozwój usług społecznych oraz stworzenie warunków do rozwoju osobistego mieszkańców gminy oraz rozwoju gospodarczego.

Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju Gminy Pysznica przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenu dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego obszaru, jest jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą w najbliższych latach. Interwencja polityki przestrzennej ukierunkowana będzie na zwiększenie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój rynku pracy poprzez wspomaganie przedsiębiorczości oraz rozwój funkcji gospodarczych o ponadlokalnym obszarze oddziaływania. Ważnym aspektem tworzenia miejsca atrakcyjnego do zamieszkania będzie rozwijanie oferty wysokiej jakości usług publicznych świadczonych na obszarze, w tym szczególnie w Pysznicy, która stanowi centrum i ośrodek wzrostu dla całego obszaru gminy. Miejscowość Pysznica jest ośrodkiem rozwojowym, ważnym dla otaczających go terenów, dlatego istotne jest wzmacnianie jego potencjału i rozwijanie funkcji centrotwórczych. Jednym z najsilniejszych atrybutów jakości życia jest dostępność do szeroko rozumianej infrastruktury komunalnej, w tym technicznej, dlatego też zadania i projekty strategiczne są w niniejszej Strategii mocno akcentowane. Ważnym elementem rozwoju tego obszaru jest wspieranie aktywności i integracji mieszkańców. Tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych zawierających komponenty rekreacyjne jest istotnym elementem dla rozwoju Gminy Pysznica, wpływającym na jego atrakcyjność nie tylko dla mieszkańców gminy, ale także dla mieszkańców Stalowej Woli, dlatego też ważne jest, aby takie przestrzenie kształtowane były na terenie gminy przy jednoczesnym zachowaniu różnorodnych walorów historycznych i przyrodniczych.

Na mapie 6 przedstawiono uwarunkowania Gminy Pysznica z wyszczególnieniem sieci osadniczej, sieci komunikacyjnej, pokrycia terenu, sieci wodnej oraz wybranych elementów dziedzictwa kulturowego i historycznego.

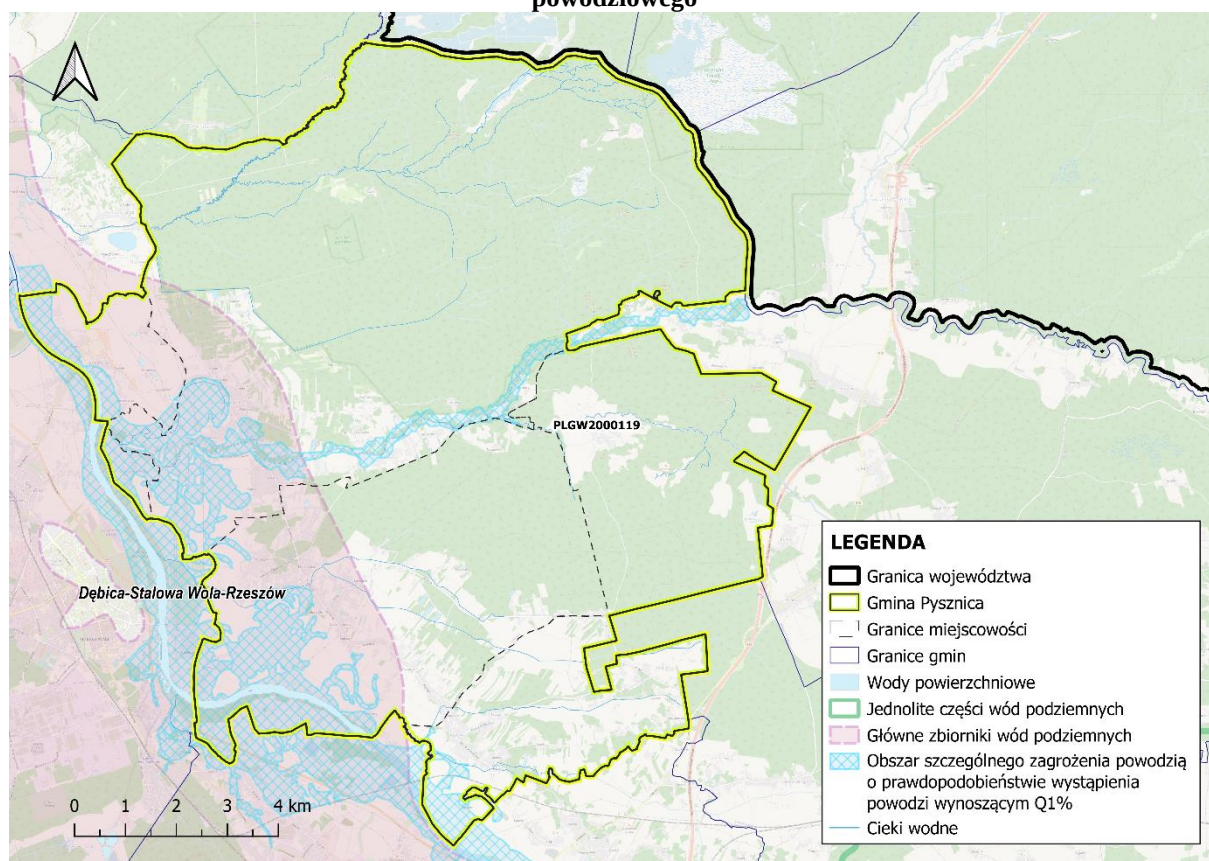
Mapa 6 Gmina Pysznica – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych i portalów mapowych

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Pysznica stwierdzono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie – czyli wynoszące raz na 100 lat (Q1%). Obszary te położone są wzdłuż dolin rzecznych rzeki San i Bukowa (mapa 7). Gmina zabezpieczona jest wałami przeciwpowodziowymi (prawy brzeg Sanu) na długości 6 420 m. Od granicy z Gminą Radomyśl nad Sanem do ujścia rzeki Bukowej w km: 20+525 – 23+725 tj. 3 200 mb. Odcinek poprzeczny (prawy wał Bukowej) od granicy z wałem Sanu do drogi relacji Brandwica – Zarzecze w Jastkowicach w km 0+000 – 1+720. Wał Sanu od ujścia rzeki Bukowej do granicy ze Stalową Wolą 24+325 – 25+345 tj. 1 020 mb. Prawy wał Sanu od granicy ze Stalową Wolą do wysokiego brzegu w km 29+575 – 30+055 tj. 480 m.

Mapa 7 Gmina Pysznica – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych i Hydroportalu, isok.gov.pl

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Pysznica na najbliższe lata to m.in.:

- Ochrona środowiska naturalnego, w tym ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych, polegająca na utrzymaniu dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów i odpowiednim ich gospodarowaniu.
- Podniesienie poziomu życia mieszkańców poprzez rozwój i modernizację bazy usług publicznych, bazy rekreacyjnej oraz infrastruktury przeciwpowodziowej.
- Zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych.
- Uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią oraz na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.
- Ochrona terenów rolnych i leśnych, terenów położonych wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszarów na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych przed zabudową (wyjątkiem mogą być obiekty gospodarcze związane z gospodarką rolną lub leśną, niezbędne obiekty infrastruktury i urządzenia związane z regulacją i retencją wód oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki).
- Rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych i kolejowych, poprawiający wewnętrzną i zewnętrzną dostępność obszaru.
- Rozwój zabudowy w oparciu o istniejące i projektowane ciągi komunikacyjne z wyłączeniem terenów zlokalizowanych wzdłuż dróg tranzytowych, które powinny być chronione przed lokalizacją zabudowy niezwiązanej z potrzebami ruchu. Nowe inwestycje powinny być lokalizowane przede wszystkim w zasięgu terenów, na których już istnieje infrastruktura techniczna lub jest planowana do realizacji w najbliższych latach. Należy dążyć do zwartości zabudowy i ograniczania zabudowy rozproszonej.
- Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej obszaru oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.
- Kreowanie warunków zmierzających do poprawy jakości życia lokalnej społeczności – wszystkich mieszkańców gminy.

- Odstąpienie od realizacji nowej zabudowy na obszarach zalewowych. W sytuacji konieczności należy realizować ją jedynie po wykonaniu dokładnych badań geologiczno-inżynierskich.
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni wiejskiej poprzez planowanie i wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku.
- Promocja ładu przestrzennego oraz budowa świadomości społecznej na temat kosztów i skutków rozpraszania zabudowy.
- Realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych wzmacniających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe.
- Utrzymanie ciągłości kulturowej poprzez zachowanie duchowego i materialnego dziedzictwa kulturowego.
- Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych.
- Doskonalenie funkcjonalności struktury przestrzennej gminy oraz racjonalne jej przekształcanie w dostosowywaniu do potrzeb dalszego rozwoju.
- Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Wyznaczenie odpowiednio oznakowanych szlaków drogowych (tras widokowych) i budowa miejsc zatrzymania w obszarach atrakcyjnych krajobrazowo, a także rozwój szlaków i infrastruktury uprawiania turystyki pieszej i rowerowej.
- Dążenie do pokrycia jak największej powierzchni gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
- Skuteczne zwalczanie samowoli budowlanej polegającej na nielegalnej realizacji zabudowy lub zmiany sposobu użytkowania terenów rolnych.
- Budowanie poczucia lokalnej tożsamości, pozytywnej identyfikacji i dumy z miejsca zamieszkania, oparte na wspólnym systemie wartości i zasobach kulturowych.
- Na terenach o znaczących walorach środowiskowych należy ograniczyć wszelkie zagrożenia oraz zapewnić ochronę wszystkich cennych obiektów i struktur pełniących funkcje ekologiczne.
- Instalacja odnawialnych źródeł energii.

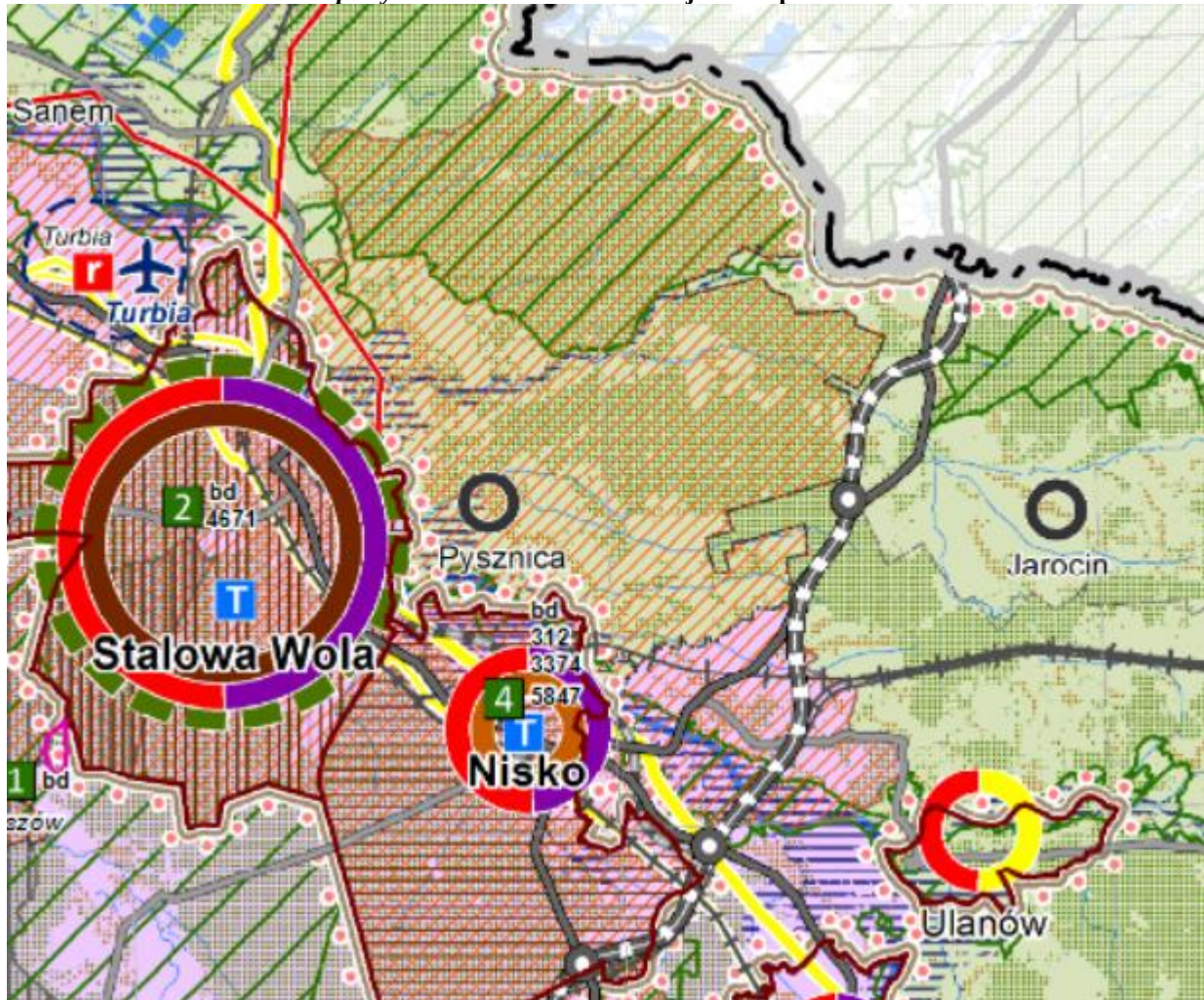
Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Pysznica realizowane są m.in. poprzez działania oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*.

Należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP), które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględniające uwarunkowania (czyli czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego. Obecnie jednak planuje się gruntowną reformę obowiązującego od prawie 19 lat systemu planowania przestrzennego. Jednym z najważniejszych rozwiązań reformy systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego będzie uchylenie przepisów upoważniających do wydawania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – rolę studium w zakresie określenia ram polityki przestrzennej ma spełniać strategia rozwoju gminy. Ogólny kierunek polityki przestrzennej przyjęty w strategii będzie podlegał doprecyzowaniu i przełożeniu na konkretne normy dotyczące zagospodarowania przestrzennego w planie ogólnym (schemat zagospodarowania przestrzeni), a następnie w ramach rozstrzygnięć podejmowanych w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy. Gmina Pysznica posiada Studium [SUiKPZ] przyjęte uchwałą Nr XXXI/275/02 Rady Gminy Pysznica z dnia 29 sierpnia 2002 r. Na przestrzeni lat obowiązywania, Studium było zmieniane celem dostosowania jego zapisów do aktualnych potrzeb w zakresie przeznaczenia terenu. Obecnie gmina pracuje nad wprowadzeniem kolejnych zmian w Studium, planowany termin aktualizacji dokumentu planowane jest na koniec 2023 r.

Podstawowym zaś narzędziem polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Gmina Pysznica posiada 9 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują ok. 248,5 ha obszaru gminy, co stanowi 1,5% obszaru całej gminy, a ostatni został uchwalony w 2021 r.: tj. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów usług sportu i rekreacji w Pysznicy. Ponadto obecnie Gmina Pysznica jest w trakcie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości Krzaki i Brandwica. W obszarach, gdzie gmina nie posiada obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wydawane są decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego

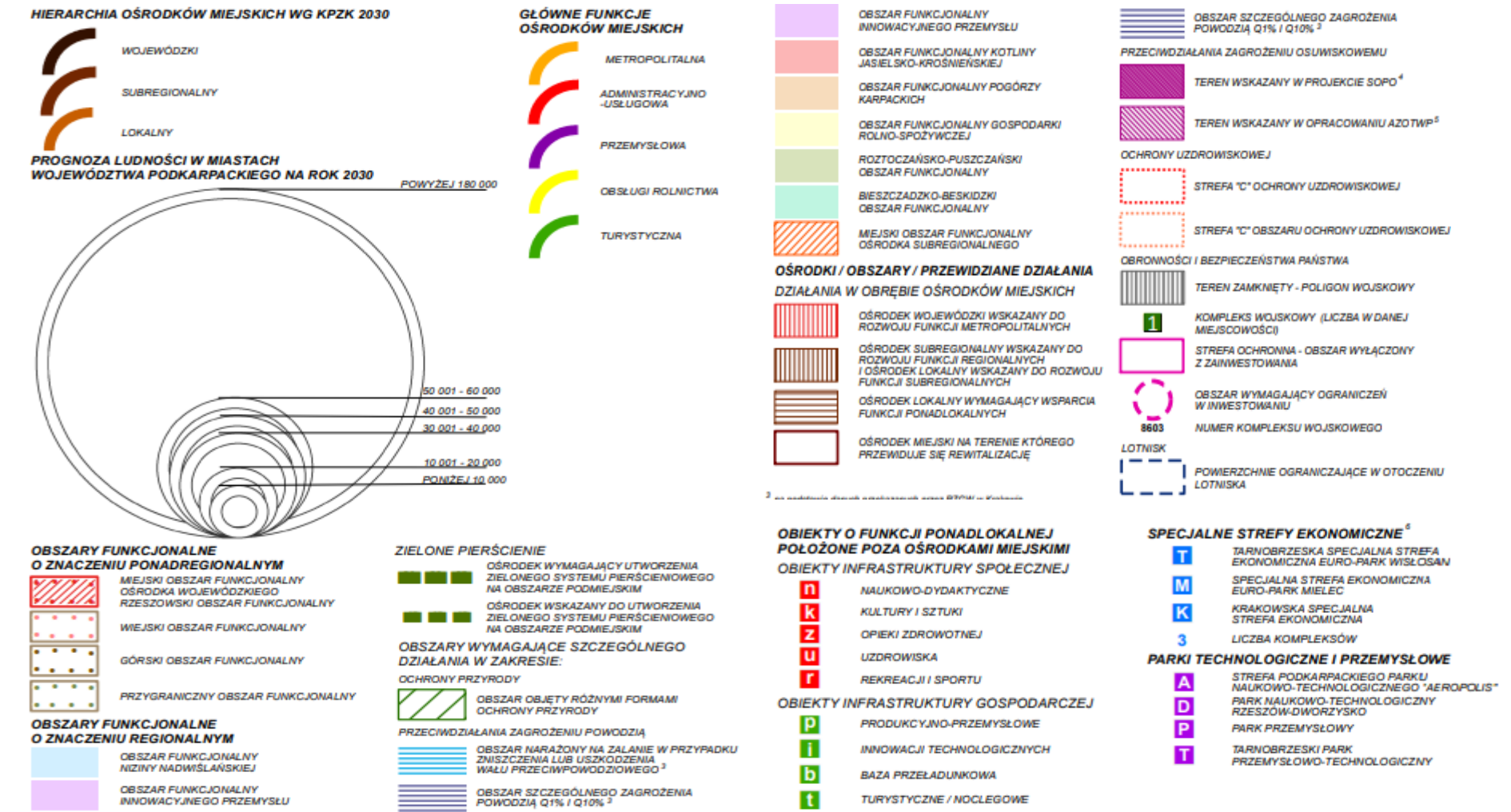
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy została przedstawiona za pomocą map uwarunkowań oraz modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej (mapy 8–10).

Mapa 8 Fragment mapy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 – struktura funkcjonalno-przestrzenna*

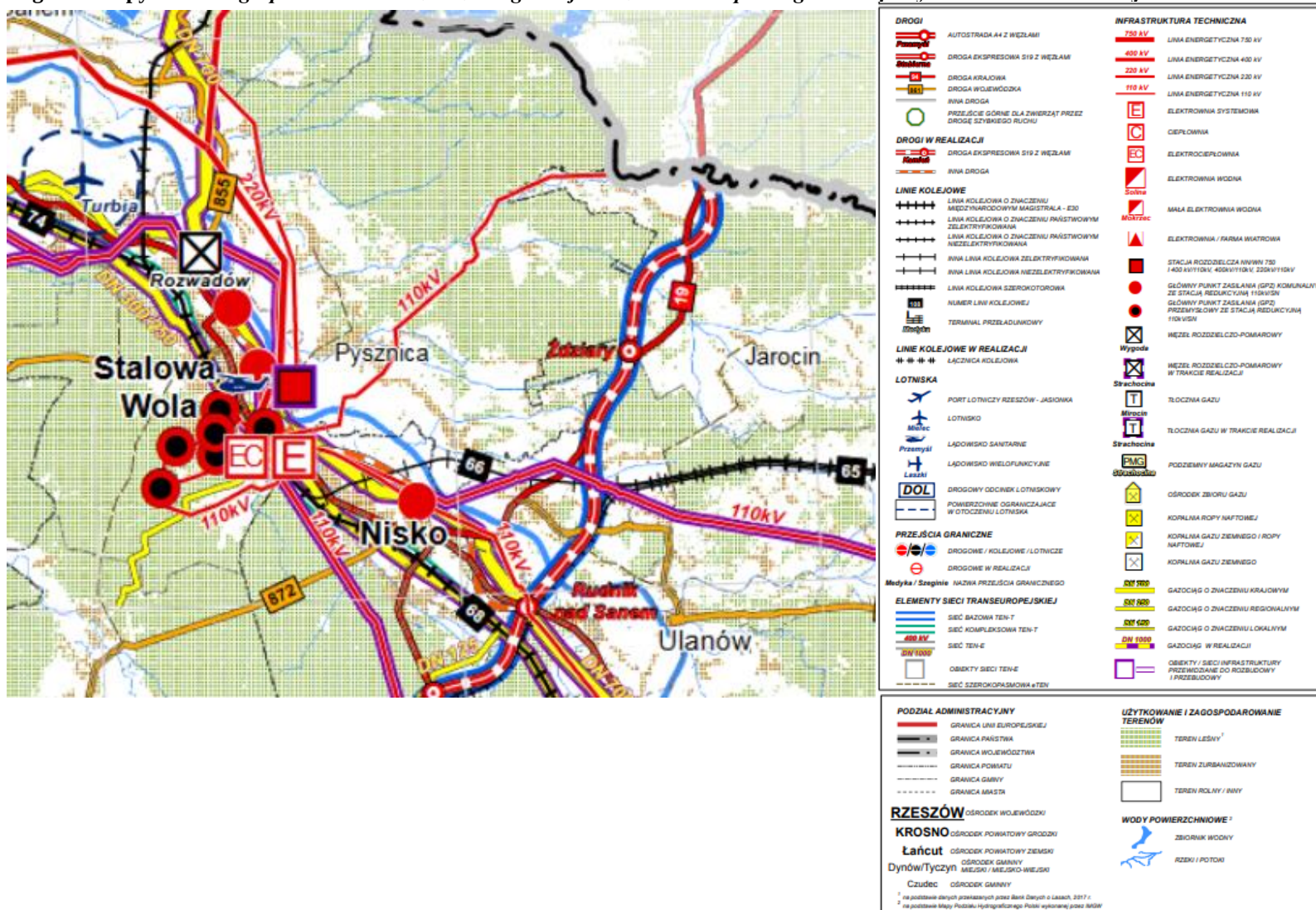
Źródło: Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

Rysunek 3 Legenda do treści mapy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030* – struktura funkcjonalno-przestrzenna

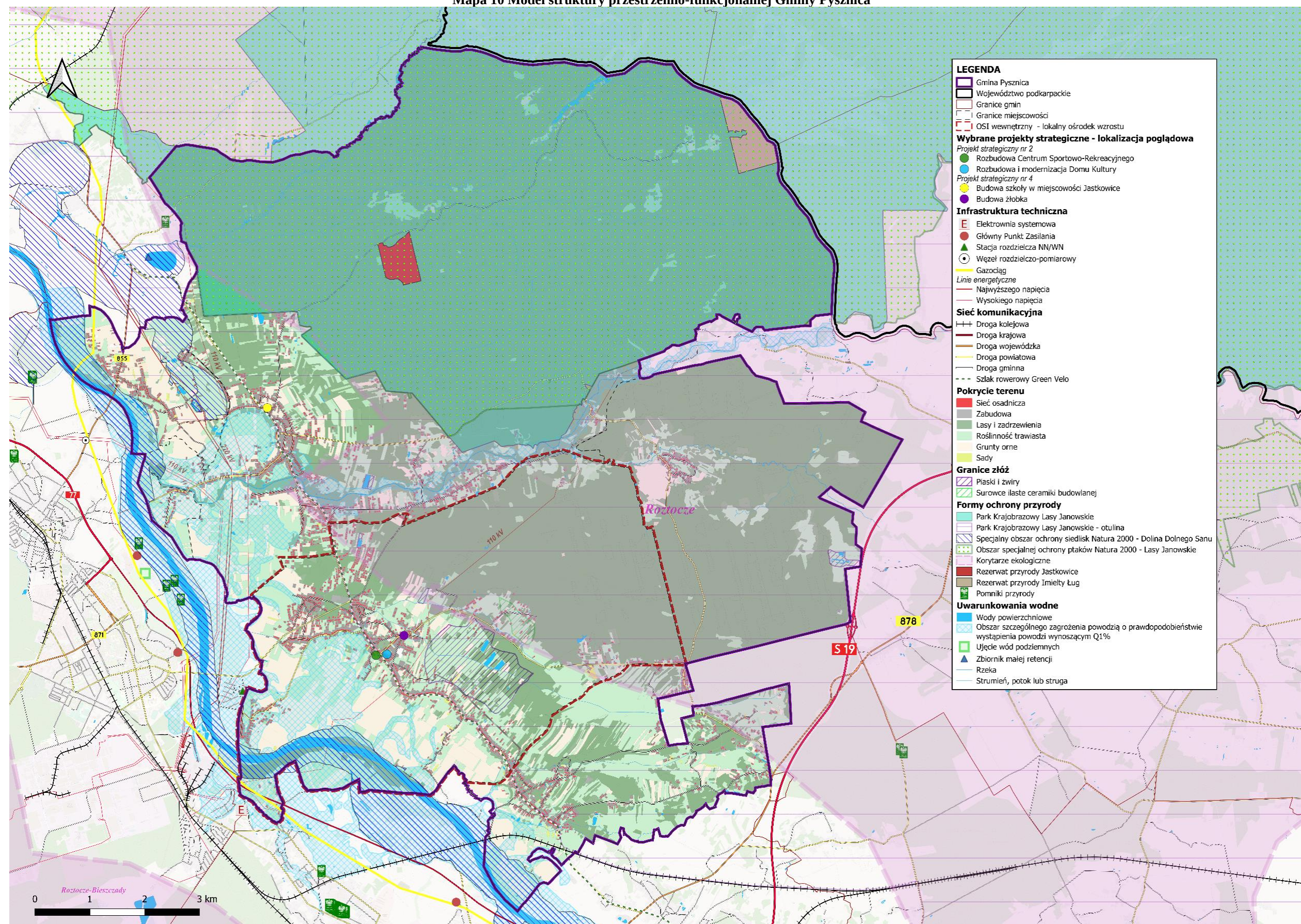
Źródło: Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

Mapa 9 Fragment mapy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 – komunikacja i infrastruktura techniczna*

Źródło: Załącznik graficzny do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

Mapa 10 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Pysznica

Źródło: Opracowanie własne

4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

4.2.1. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) to określone obszary, na których zidentyfikowano bariery rozwojowe lub zasoby i potencjały istotne dla danego regionu.

Wśród OSI krajowych wyróżnionych w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* oraz uwzględnione w *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* znajdują się:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze;
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją;
- Polska Wschodnia.

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa – lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej (rysunek 4).

Interwencje realizowane w ramach programu powinny być w szczególności skoncentrowane na poprawie warunków rozwoju przedsiębiorczości i tworzeniu trwałych i dobrych jakościowo miejsc pracy oraz poprawie atrakcyjności inwestycyjnej województw wschodniej Polski. Wpłynie to w efekcie na podniesienie konkurencyjności regionalnych gospodarek oraz długofalowe pobudzenie aktywności gospodarczej²². Gmina Pysznica z uwagi na położenie w województwie podkarpackim wpisuje się w OSI Wschodnia Polska, wskazanym na poziomie krajowym.

²² Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Rysunek 4 Terytorialny zasięg programu Polska Wschodnia

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 wyznacza następujące obszary strategicznej interwencji w województwie:

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie;
- subregionalne bieguny wzrostu i miejskie obszary funkcjonalne;
- miasta powiatowe i małe;
- Rzeszów i Rzeszowski Obszar Funkcjonalny;
- obszary wiejskie;
- obszar Bieszczad;
- obszar gmin „Błękitnego Sanu”.

Gmina Pysznica została zakwalifikowana do OSI subregionalne bieguny wzrostu i miejskie obszary funkcjonalne, obszary wiejskie oraz obszar gmin „Błękitnego Sanu”. W związku z powyższym gmina wpisuje się w następujące priorytety regionalnych OSI:

- 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego;
- 7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju;
- 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Priorytet 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego – przewidziano trzy kierunki działań, w dwa z nich wpisuje się Gmina Pysznica poprzez przynależność do MOF Stalowa Wola

7.1.2. Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie

Zakładane działania:

- wzmacnianie sieci ciężarów grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych;
- rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej;
- wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie;
- kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw;
- dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym;
- zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji;
- wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City;
- kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei: „zielone miasta”;
- wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.

7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu

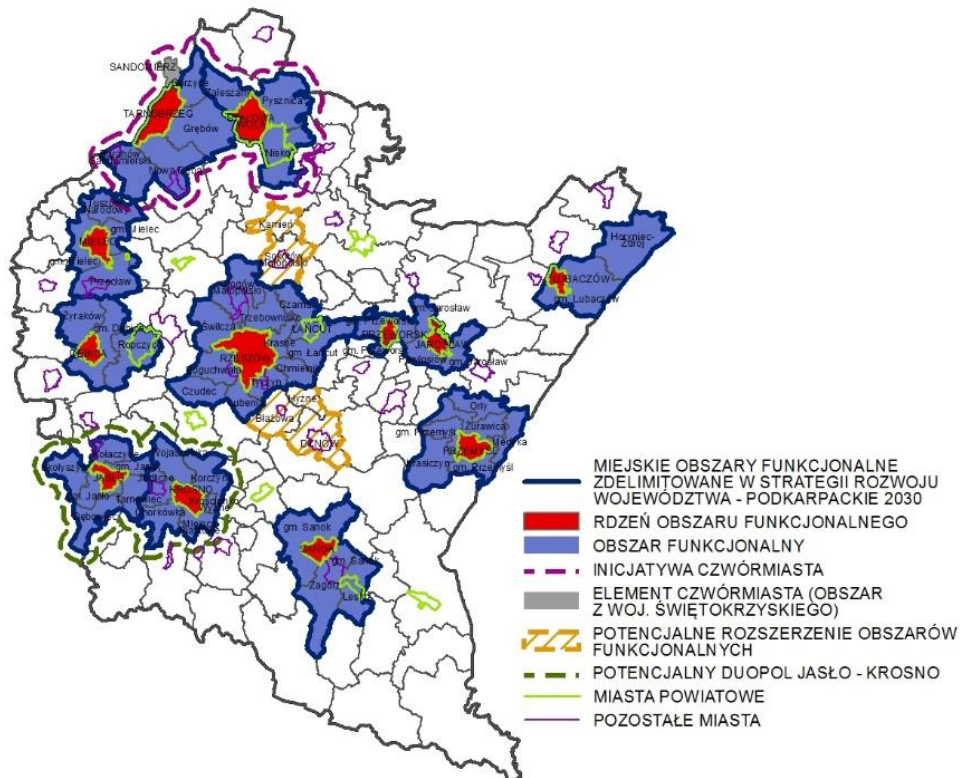
Działania w tym obszarze będą wspierały nasycenie obszaru województwa siecią komunikacyjną i infrastrukturą transportową, która zapewni spójność terytorialną i gospodarczo-społeczną. Inwestycje infrastrukturalne będą ukierunkować się na zapewnienie efektywnego i bezpiecznego procesu przemieszczania się z uwzględnieniem zachowania ładu przestrzennego.

Zakładane działania:

- zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych oraz budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kolejowej;

- podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;
- wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz z węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

Rysunek 5 Miejskie Obszary Funkcjonalne

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Priorytet 7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju – przewidziano trzy kierunki działań, w jeden z nich wpisuje się Gmina Pysznica

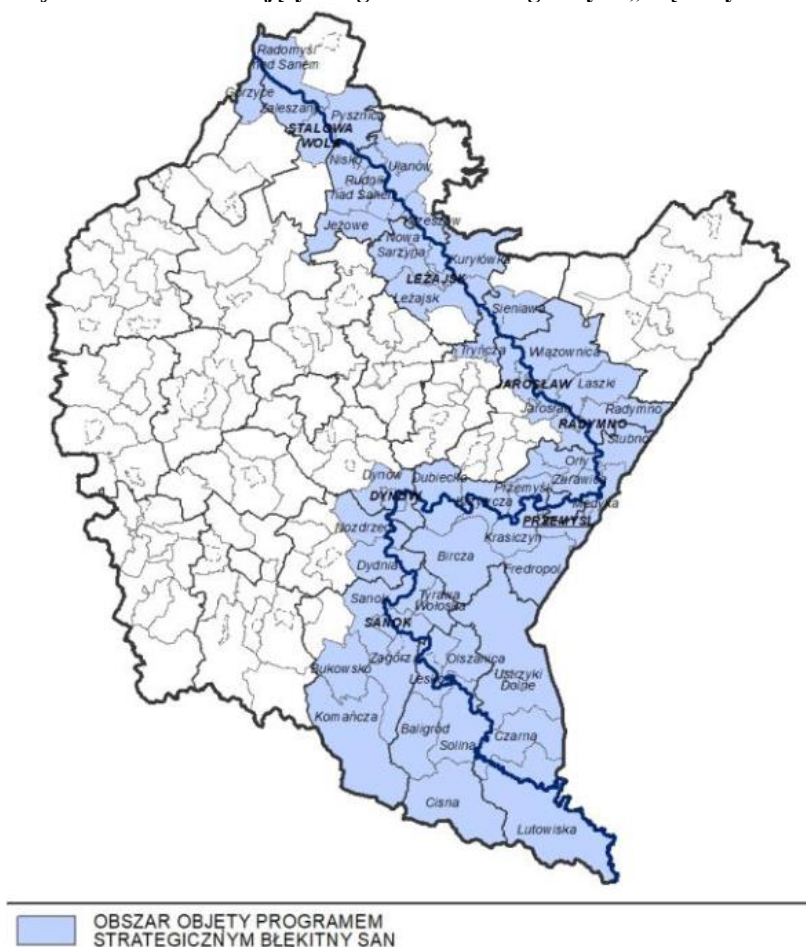
7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”

Według zapisów *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* obszar gmin „Błękitnego Sanu” jest bardzo zróżnicowany pod względem walorów środowiska geograficznego oraz warunków prowadzenia działalności gospodarczej, a jego wspólną cechą jest położenie wzdłuż biegu rzeki San, stąd wyjątkowość obszaru polegająca na wspólnym koncentrowaniu uwagi na problematyce gospodarki wodno-kanalizacyjnej całej zlewni Sanu oraz możliwości turystycznego wykorzystania rzeki z uwzględnieniem zróżnicowanych warunków przyrodniczych i kulturowych. W związku z powyższym podejmowane działania będą miały na celu kompleksowe rozwiązanie problemów gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz wykorzystanie atutów dla pobudzenia rozwoju gospodarczego gmin poprzez rozwój infrastruktury turystycznej, w celu poprawy jakości życia mieszkańców.

Zakładane działania:

- wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów nadbrzeżnych;
- utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów;
- zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.

Rysunek 6 Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Priorytet 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku – przewidziano cztery kierunki działań, w które wpisuje się Gmina Pysznica

W *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* wskazano Gminę Pysznica jako jedną z gmin tworzących OSI – obszary wiejskie (rysunek 7). Ideą tego obszaru jest wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich będzie prowadzony poprzez rozwój infrastruktury technicznej. Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia, dlatego też ważną kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury, w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak kierować, aby dawały możliwość rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości, w tym powstawania miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja

wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Ważną kwestią na tych obszarach jest także rozwój przedsiębiorczości. Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności. W *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* wzięto pod uwagę w kwestii obszarów wiejskich także integrację i aktywizację społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym oraz racjonalizację przestrzeni wiejskiej.

7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych;
- ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych;
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Rozwój obszarów wiejskich powinien opierać się na wielokierunkowej aktywizacji społeczności lokalnej. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu

lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach, przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej;
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

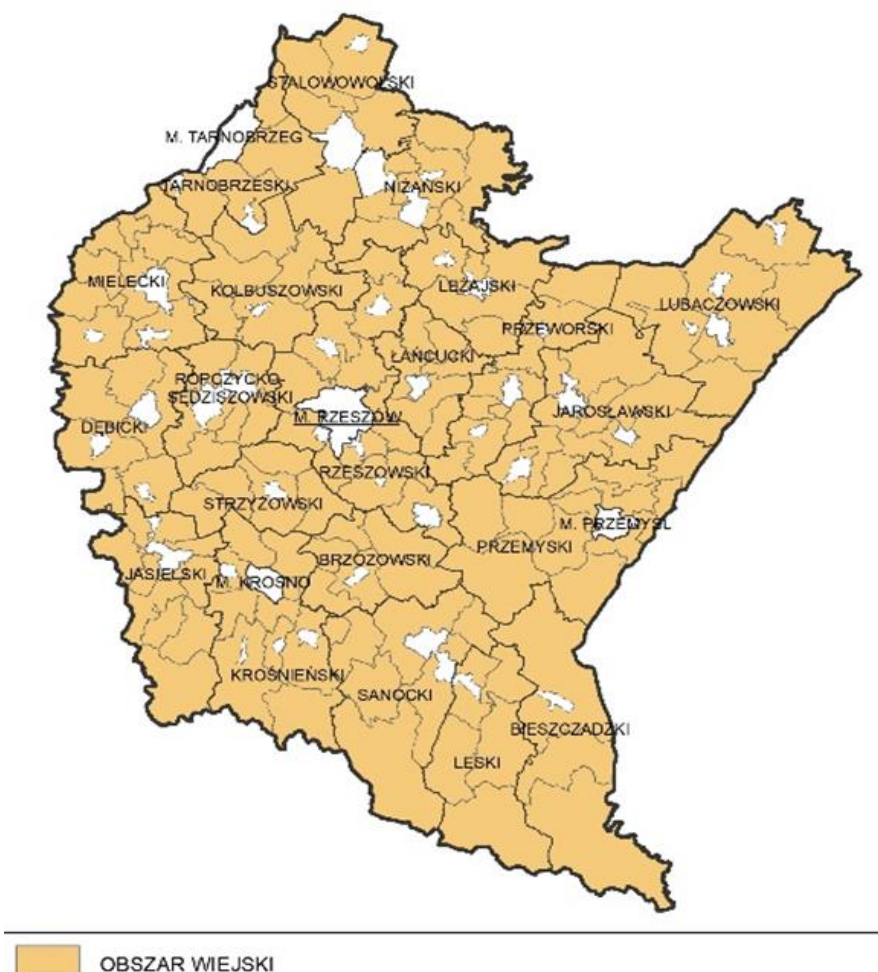
Gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

Zakładane działania:

- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;

- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich;
- racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

Rysunek 7 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, obszarami funkcjonalnymi o znaczeniu ponadregionalnym (rysunek 8) są:

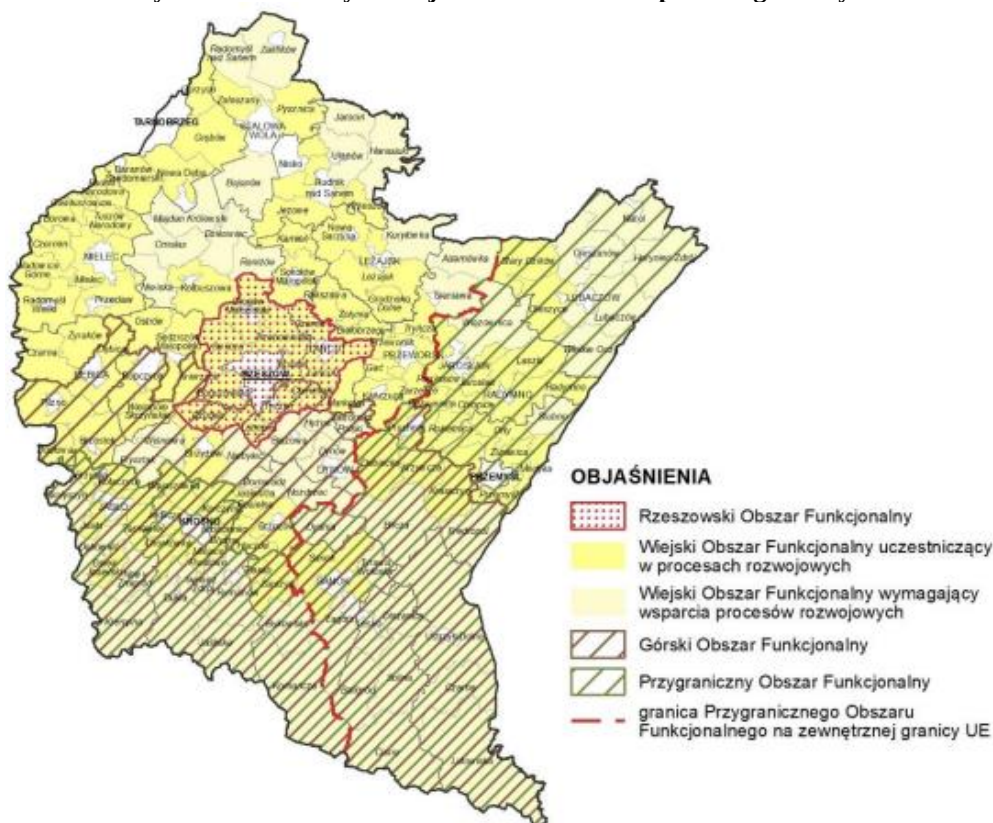
- miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego – Rzeszowski Obszar Funkcjonalny;
- Wiejski Obszar Funkcjonalny;

- obszar funkcjonalny szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej tj. Górski Obszar Funkcjonalny;
- Przygraniczny Obszar Funkcjonalny.

Gmina Pysznica została zaliczona m.in. do obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym: *Wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych*. Obszar ten obejmuje powierzchnię 8 413 km², co stanowi 47,1% powierzchni obszaru województwa podkarpackiego i 50,5% wiejskiego obszaru funkcjonalnego. Priorytetem rozwojowym jest wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Wiodące kierunki zagospodarowania:

- rozwój gospodarki rolnej, leśnej oraz działalności pozarolniczej;
- rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- wzmocnienie powiązań obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi – włączenie terenów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe;
- ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Rysunek 8 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

Ponadto w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030* (PZPWP) Gmina Pysznica została zakwalifikowana do dwóch obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym: MOF Stalowa Wola oraz Rostoczańsko-Puszczański Obszar Funkcjonalny (rysunek 9).

MOF Stalowa Wola posiada powierzchnię 459 km² i obejmuje ośrodek subregionalny Stalowa Wola oraz trzy gminy sąsiadujące z miastem: Pysznicę, Zaleszany oraz Nisko. Priorytetem rozwojowym MOF Stalowa Wola jest: *Integracja ośrodka subregionalnego z jego obszarem funkcjonalnym w celu rozwoju potencjału gospodarczego oraz poprawy warunków życia mieszkańców*. Do wiodących kierunków zagospodarowania należy:

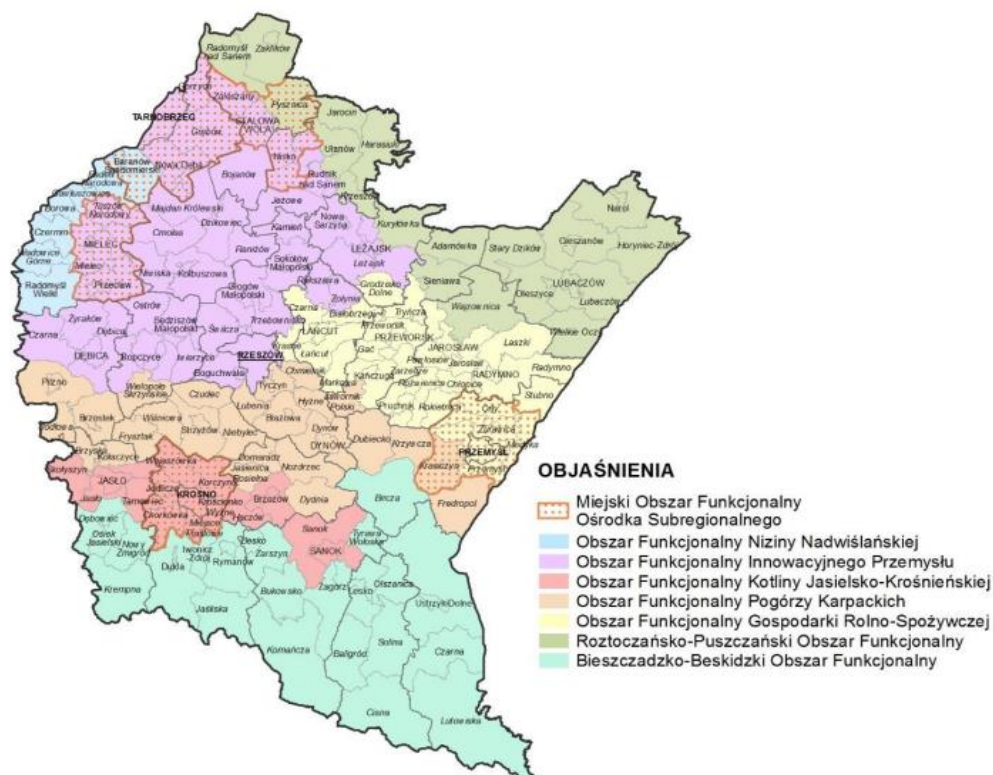
- wzmacnianie potencjału gospodarczego i społecznego ośrodka subregionalnego stymulującego rozwój obszaru funkcjonalnego oraz jego powiązań z Tarnobrzegiem;
- rozwój stref aktywności gospodarczej i instytucji otoczenia biznesu;
- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym i krajowym;
- integracja i rozwój transportu publicznego;
- rozwój niektórych usług wyższego rzędu;

- rozwój różnych form rekreacji, usług turystycznych i usług kultury.

Kolejnym obszarem funkcjonalnym o znaczeniu regionalnym, w którym znalazła się Gmina Pysznica, jest Roztoczański-Puszczański Obszar Funkcjonalny (R-POF) – położony w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, obejmuje powierzchnię 2 921,0 km², co stanowi 16,4% powierzchni województwa. Wiodące kierunki zagospodarowania wskazane w dokumencie dla R-POF to:

- rozwój turystyki poznawczo-wypoczynkowej i kwalifikowanej opartej na lokalnych walorach przyrodniczych i kulturowych;
- poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru;
- ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- utrzymanie i rozwój funkcji uzdrowiskowych Roztocza;
- rozwój zrównoważonej gospodarki leśnej i rolnej;
- rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;
- wznowienie eksploatacji złóż siarki;
- ochrona obszaru przed powodzią.

Rysunek 9 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym

Źródło: Załącznik nr 1 do uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

W kontekście obszarów strategicznej interwencji czy obszarów funkcjonalnych wyznaczanych na szczeblu ponadlokalnym, warto zwrócić uwagę, że Gmina Pysznica razem z gminami: Baranów Sandomierski, Gorzyce, Zaklików, Bojanów, Grębów, Nowa Dęba, Radomyśl nad Sanem i Zaleszany wchodzi w skład Stowarzyszenia „Lasowiacka Grupa Działania”. Teren jest spójny geograficznie, przyrodniczo i kulturowo, swym zasięgiem obejmuje obszar Kotliny Sandomierskiej w widłach rzek Wisły i Sanu. Teren, na którym działa LGD, to obszar o dużym zróżnicowaniu gospodarczym – od przemysłu zbrojeniowego, maszynowego i obróbczego do przedsiębiorców działających w branżach takich jak m.in.: przetwórstwo aluminium, farmaceutyki, szkło gospodarcze, elektronika, produkcja materiałów budowlanych, meblarstwo i przemysł poligraficzny, a także turystyka. Na rysunku 10 przedstawiono granice obszaru LGD.

Rysunek 10 Granice Stowarzyszenia „Lasowiacka Grupa Działania”

Źródło: Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego programem rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020 – LSR dla obszaru gmin: Baranów Sandomierski, Bojanów, Grębów, Gorzyce, Nowa Dęba, Pysznica, Radomyśl nad Sanem, Zaklików, Zaleszany, str. 2

4.2.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano

Obszary strategicznej interwencji to obszary, które ze względu na występowanie określonych czynników o różnym charakterze, mogą powodować sytuację kryzysową bądź też odwrotnie – posiadać potencjał rozwojowy. Obszary te wymagają podjęcia określonych działań mających na celu zniwelowanie występującego problemu bądź też wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału. Wyznaczenie OSI na poziomie lokalnym jest fakultatywne. Na terenie Gminy Pysznica za obszar strategicznej interwencji uznaje się miejscowość Pysznica, która pełni ważną rolę lokalnego ośrodka obsługi mieszkańców pobliskich terenów. Pysznicę uznano zatem za obszar wzrostu całej gminy.

Pysznica jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym, stanowi w strukturze gminy najsilniej wyodrębnioną miejscowość pod względem przestrzennym. Wynika to z jej funkcji centrotwórczej i ponadlokalnej. Zabudowa w ścisłym centrum posiada charakter usługowo-mieszkalny, natomiast obiekty zlokalizowane wzdłuż ulic w większości stanowią zabudowę mieszkaniową i usługową oraz w części pozostałości zabudowy zagrodowej.

W miejscowości Pysznica zlokalizowana jest siedziba władz samorządowych. Ponadto znajduje się tutaj szkoła podstawowa, do której uczęszcza najwięcej dzieci (328 w roku szkolnym 2021/2022) spośród wszystkich szkół zlokalizowanych na terenie gminy. Przy szkole działa również oddział przedszkolny, do którego w roku szkolnym 2021/2022 uczęszczało 45 dzieci – również najwięcej spośród wszystkich oddziałów przedszkolnych funkcjonujących przy szkołach. W Pysznicy mieści się również publiczne przedszkole z 9 oddziałami, do którego w roku szkolnym 2021/2022 uczęszczało 205 dzieci.

Ponadto w Pysznicy znajduje się Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, posterunek policji oraz jedna z czterech zlokalizowanych na terenie gminy Jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

W Pysznicy mieści się również Dom Kultury oraz Gmina Biblioteka Publiczna. Obydwie jednostki biorą aktywny udział w życiu kulturalnym gminy. Dom Kultury prowadzi aktywną działalność zarówno w zakresie promocji kultury, jak i edukacji kulturalnej. Uczestnicy warsztatów organizowanych przez Dom Kultury biorą udział w różnego rodzaju konkursach regionalnych, wojewódzkich oraz ogólnopolskich, gdzie osiągają sukcesy. W stałej ofercie Domu Kultury w Pysznicy w Ognisku Artystycznym funkcjonuje 14 form artystycznych, w których bierze udział ok. 450 uczestników. Mieszkańcy chcący brać udział w zajęciach

artystycznych czy imprezach kulturalnych nie muszą jechać do większych ośrodków miejskich, ponieważ mogą skorzystać z bogatej oferty Domu Kultury. Oprócz stałych zajęć dla różnych grup wiekowych, jednostka zajmuje się organizacją i współorganizacją warsztatów, imprez kulturalnych, plenerowych, sportowo-rekreacyjnych i patriotyczno-religijnych²³.

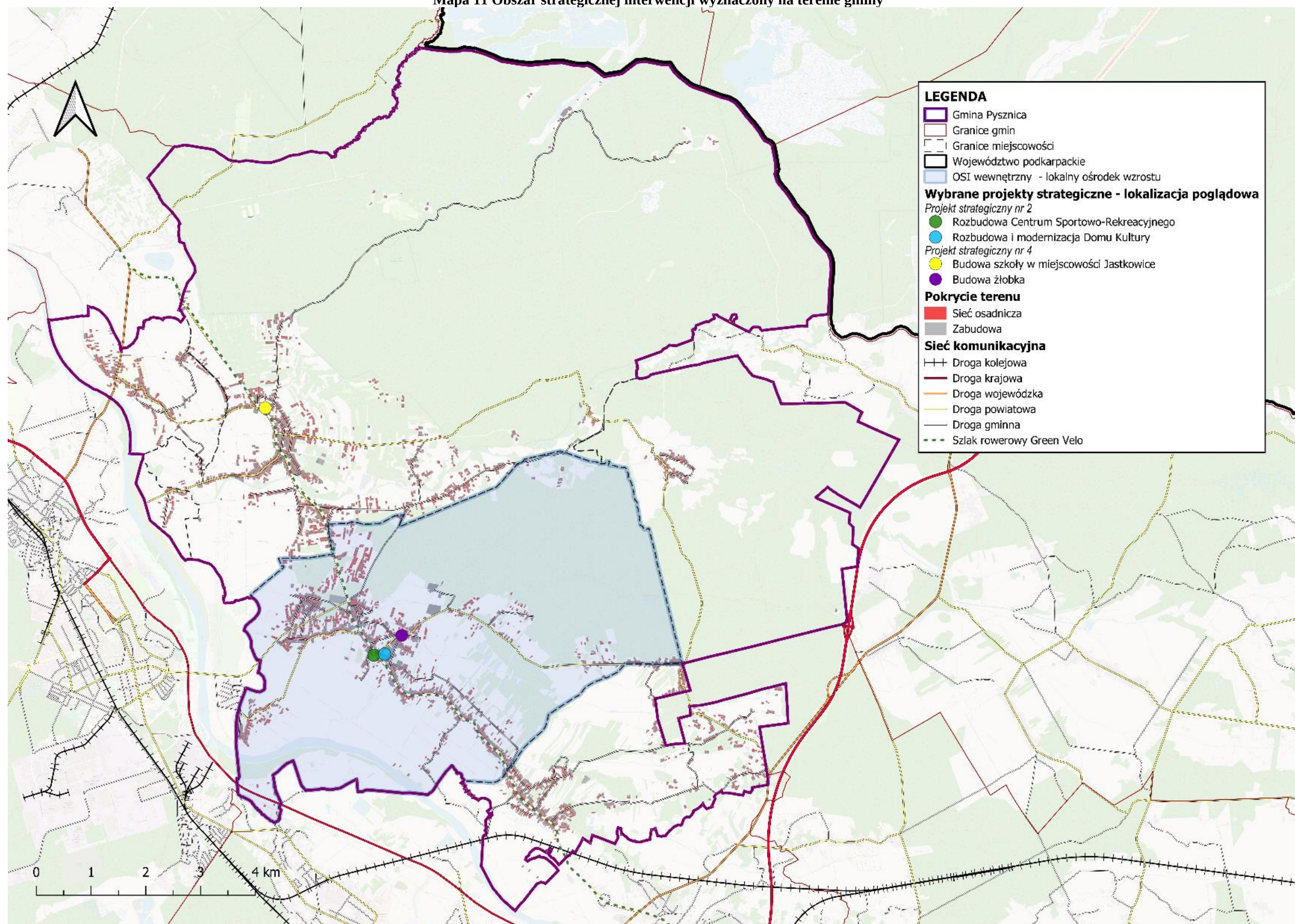
Miejscowość Pysznica ma duży potencjał rozwojowy, dlatego jednym z projektów przewidzianych do realizacji w ramach Strategii jest *Wzmocnienie rozwoju miejscowości Pysznica jako głównego ośrodka wzrostu gminy*. Podjęcie działań na wyznaczonym OSI koncentruje się na zagospodarowaniu centrum miejscowości w celu wzmocnienia jego dotychczasowych funkcji i wykreowania nowych oraz zbudowania rekreacyjnego i usługowego charakteru, który będzie integrował obecnych i przyszłych mieszkańców. Ponadto zostanie również podjęty szereg działań ukierunkowanych na rozszerzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców gminy, aby zapewnić im wszystko czego potrzebują na miejscu oraz wzmocnić ich tożsamość lokalną, a także pobudzić ich aktywność społeczną.

Efektem opisanych działań będzie podniesienie atrakcyjności gminy jako miejsca do zamieszkania, kształcenia się oraz pracy, w którym można aktywnie odpoczywać, a podstawą rozwoju jest wykorzystanie potencjału osiedleńczego oraz kapitału społecznego gminy.

Na mapie 11 przedstawiono lokalny obszar strategicznej interwencji. Zaprezentowano orientacyjną lokalizację projektów, które będą realizowane w ramach niniejszej Strategii na terenie OSI.

²³ Raport o stanie Gminy Pysznica za 2021 r, pysznica.bip.gmina.pl.

Mapa 11 Obszar strategicznej interwencji wyznaczony na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne

5. System realizacji Strategii Rozwoju

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Gminy Pysznica zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii.

W niniejszym rozdziale wskazano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, biorąc pod uwagę ich rolę, kompetencje i relacje między nimi. Wskazano mechanizmy i narzędzia wdrażania Strategii, określono sposób monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii oraz wskazano wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Określenie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w Strategii. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, kierunki działań oraz zaplanowane działania i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji Strategii oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą dwuletnich zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów strategicznych, jak i wskaźników oddziaływania mierzonych co 2 lata, w odniesieniu do celów strategicznych, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy (*Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pysznica*, 2022 r.). W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze gminy w porównaniu do województwa i kraju. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie w raportach co 2 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji

będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania Diagnozy, czyli według stanu na koniec 2020 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów strategicznych zobowiązane są do składania informacji okresowej do Koordynatora ds. Strategii. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania dokumentu.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Wójt Pysznicy. Wyznaczy on Koordynatora ds. Strategii, który będzie zarządzał całym procesem wdrażania, koordynował działania i przygotowywał raport z monitoringu w okresach dwuletnich. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne samodzielne stanowiska pracy i referaty Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze gminy i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Poniżej na schemacie przedstawiono instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.

Schemat 4 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030

Wójt
• wdrażanie – stymulowanie działań; • integrowanie zasobów.
Rada Gminy
• wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji Strategii; • wsparcie merytoryczne przy podejmowaniu decyzji strategicznych; • akceptacja sprawozdań z realizacji Strategii; • analizowanie postępów wdrażania Strategii; • przyjmowanie aktualizacji Strategii; • uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.
Koordynator ds. Strategii
• upowszechnianie założeń Strategii wśród mieszkańców; • inicjacja realizacji działań priorytetowych; • koordynacja działań, w tym koordynacja przygotowania okresowych sprawozdań z realizacji Strategii – sporządzanie co 2 lata raportu z postępu realizacji dokumentu. Raport będzie zawierał informacje na temat wartości wskaźników monitoringowych (produktu, rezultatu) i wartości wskaźników oddziaływania, mierzonych co 2 lata; • udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji; • poszukiwanie nowych źródeł finansowania; • ewaluacja i ewentualne przygotowanie zmian do aktualizacji; • pełni funkcje koordynatora w przypadku realizacji projektów strategicznych lub zadań w partnerstwie.
Komórki Urzędu i jednostki, partnerzy
• realizacja poszczególnych zadań i projektów; • przekazywanie informacji o stopniu realizacji zadań do Koordynatora ds. Strategii; • sporządzanie statystyk i gromadzenie danych pomocnych w procesie monitorowania; • zgłaszanie wniosków do zmian w Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych projektów i działań, uwzględnionych w planie operacyjnym Strategii. Monitoring realizacji Strategii, w tym osiągniętych wskaźników, odbywa się raz na 2 lata i jest realizowany do końca czerwca kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym – pierwszy okres sprawozdawczy przypada na lata 2022–2023, więc pierwszy raport z monitoringu powinien być wykonany do końca czerwca 2024 r. Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym, w formie raportów

z monitoringu, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy w Pysznicy, a także podczas spotkań w trakcie realizacji Strategii z różnymi grupami społecznymi, w tym z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi. Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą dwuletnich zmian wskaźników. W tabeli 16 przedstawiono wskaźniki oddziaływania rozwoju, natomiast w tabeli 17 konkretne wskaźniki produktu i rezultatu, które powinny być osiągnięte w wyniku realizacji Strategii – wszystkie będą przedmiotem monitoringu. Wartość bazowa dla wskaźników wskazanych w tabeli 17 wynosi zero.

Z racji, iż Strategia jest dokumentem o charakterze planistycznym, wyznaczone cele mają charakter długofalowy oraz odnoszą się do perspektywy po zakończeniu realizacji jej założeń. Osiągnięcie wyników określonych dla stanu docelowego – po realizacji Strategii tj. na koniec 2030 r. – oznaczać będzie powodzenie podejmowanych działań oraz pozwoli stwierdzić, iż kierunki rozwoju określone były zgodnie z aktualnymi potrzebami. Miernikiem rozwoju są wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru. Na schemacie 5 przedstawiono powiązania głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami niezbędnymi do zmierzenia ich realizacji, tj. celów strategicznych ze wskaźnikami oddziaływania, celów operacyjnych ze wskaźnikami rezultatu oraz kierunków działań ze wskaźnikami produktu.

Schemat 5 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 16 Wskaźniki oddziaływania rozwoju

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla gminy na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla województwa na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla Polski na koniec:	Pożądana wartość wskaźnika dla gminy na koniec:
		2020 r.	2020 r.	2020 r.	2030 r.
Cel strategiczny 1. Wzmocnienie potencjału gospodarczo					
1.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	3,2	6,7	4,6	Utrzymanie wartości poniżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku, jednocześnie nie więcej niż 2,5
2.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	26	38	39	Osiągnięcie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
3.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	65	67	86	Osiągnięcie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
4.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	816	888	1 219	Osiągnięcie wartości odpowiadającej co najmniej 80% wskaźnika dla kraju w 2030 roku
5.	Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	127	145	205	Osiągnięcie wartości odpowiadającej co najmniej 80% wskaźnika dla kraju w 2030 roku
6.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	717	663	869	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla województwa i osiągnięcie wartości odpowiadającej co najmniej 90% wskaźnika dla kraju w 2030 roku
7.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca [zł]	4 827	6 056	6 503	Osiągnięcie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
10.	Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]	1 847	2 349	3 180	Osiągnięcie wartości równej co najmniej 80% wskaźnika dla kraju w 2030 roku
11.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca [zł]	4 658	5 873	6 461	Osiągnięcie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku

12.	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca [zł]		731	899	953	Osiągnięcie wartości równej min. 90% średniej krajowej na koniec 2030 r.
13.	Wydatki bieżące ogółem na 1 mieszkańca [zł]		3 926	4 974	5 507	Nie większe niż średnia krajowa
Cel strategiczny 2. Wysoki poziom kapitału społecznego						
14.	Liczba ludności ogółem		11 335	2 121 229	38 265 013	Wzrost o co najmniej 10% (12 468)
15.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w [%] ludności ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	16,9	18,1	18,2	Osiągnięcie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
		w wieku produkcyjnym	64,3	61,1	59,5	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
		w wieku poprodukcyjnym	18,8	20,8	22,3	Utrzymanie wartości poniżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
16.	Współczynnik przyrostu naturalnego (przeliczenie na 1 000 mieszkańców)		0,18	-2,15	-3,19	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku, jednocześnie nie mniej niż 2,00
17.	Saldo migracji ogółem na 1 000 ludności		11,38	-0,92	0,12	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku, jednocześnie nie mniej niż 12,00
18.	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego		54	50	64	Osiągnięcie wartości poniżej wartości dla województwa i utrzymanie wartości wskaźnika poniżej wartości dla kraju w 2030 roku
19.	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat		604	898	985	Osiągnięcie wartości powyżej wskaźnika dla województwa i kraju w 2030 roku
20.	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach		0,0	11,6	12,8	Osiągnięcie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
21.	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców ogółem		155	221	199	Utrzymanie wskaźnika poniżej wartości dla województwa i kraju w 2030 roku
Cel strategiczny 3. Harmonijny ład przestrzenny i czyste środowisko						

22.	Korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności	sieć wodociągowa	96,0	81,1	92,2	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
		sieć kanalizacyjna	47,0	71,8	71,5	Osiągnięcie wartości powyżej wskaźnika dla województwa i kraju w 2030 roku
		sieć gazowa	62,8	74,1	54,2	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i osiągnięcie wartości powyżej województwa w 2030 roku
23.	Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności		7,8	2,8	2,4	Utrzymanie wartości powyżej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku, jednocześnie nie mniej niż 8,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, stat.gov.pl

Tabela 17 Wskaźniki produktu i rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

Lp.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość docelowa (stan po 2030 r.)	
WSKAŹNIKI REZULTATU					
Cel operacyjny 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju					
1.	Liczba osób zadowolonych z życia w Gminie Pysznica	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
Cel operacyjny 1.2. Wsparcie przedsiębiorczości					
2.	Liczba osób pozytywnie oceniających poziom przedsiębiorczości mieszkańców gminy, życia i rozwoju w gminie	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
Cel operacyjny 2.1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców					
3.	Liczba osób pozytywnie oceniających aktywność społeczną mieszkańców	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
Cel operacyjny 2.2. Konkurencyjna oferta obsługi mieszkańców					
4.	Liczba osób zadowolonych z wysokiej jakości usług publicznych	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
Cel operacyjny 3.1. Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych					
5.	Liczba osób pozytywnie oceniających stan środowiska naturalnego gminy	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
Cel operacyjny 3.2. Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej					
6.	Liczba osób zadowolonych z zagospodarowania przestrzennego i wizerunku gminy	% ankietowanych	Badanie ankietowe	90	
Lp.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2026 r.)	Wartość docelowa (stan na koniec 2030 r.)
WSKAŹNIKI PRODUKTU					
Kierunek działań 1.1.1. Wykorzystanie zasobów gminy					
1.1.1.1.	Liczba wybudowanych i/lub przebudowanych obiektów kulturowych	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	0	1

1.1.1.2.	Liczba działań podjętych w ramach koncepcji Smart Villages	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	1	3
1.1.1.3.	Liczba nowo powstałych usług świadczonych na terenie gminy	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	2	4
1.1.1.4.	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych promujących twórczość lokalną oraz tradycję	szt./rok	Urząd Gminy w Pysznicy	40	100
Kierunek działań 1.1.2. Kreowanie lokalnego rynku pracy					
1.1.2.1.	Liczba porad udzielonych w ramach wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	5	10
1.1.2.2.	Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	3	6
1.1.2.3.	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	os.	Urząd Gminy w Pysznicy	25	50
Kierunek działań 1.2.1. Kompetencje mieszkańców					
1.2.1.1.	Liczba przeprowadzonych zajęć edukacyjnych z zakresu przedsiębiorczości w szkołach podstawowych	szt./rok	Urząd Gminy w Pysznicy	8	16
1.2.1.2.	Liczba zajęć dodatkowych wprowadzonych w szkołach podstawowych	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	4	8
1.2.1.3.	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji kluczowych	os.	Urząd Gminy w Pysznicy	10	25
Kierunek działań 1.2.2 Cyfryzacja					
1.2.2.1.	Liczba usług publicznych dostępnych przez Internet	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	5	10
1.2.2.2.	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu podniesienie e-kompetencji mieszkańców	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	4	8
1.2.2.3.	Dodatkowe gospodarstwa domowe objęte szerokopasmowym dostępem do sieci	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	80	160
1.2.2.4.	Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie cyberbezpieczeństwa	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	4	8
Kierunek działań 2.1.1 Włączenie społeczne					

2.1.1.1.	Ilość wybudowanych dziennych domów pobytu seniora	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	0	1
2.1.1.2.	Liczba podjętych działań angażujących mieszkańców do uczestniczenia w wolontariacie	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	3	6
2.1.1.3.	Liczba wdrożonych programów profilaktycznych	szt.	GUS	2	4
Kierunek działań 2.1.2. Integracja i budowanie tożsamości					
2.1.2.1.	Liczba projektów w partnerstwie z przedsiębiorcami lub innymi podmiotami spoza sektora publicznego	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	2	4
2.1.2.2.	Liczba przeprowadzonych konsultacji z mieszkańcami dotyczących planowanego rozwoju gminy	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	4	8
2.1.2.3.	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych w zakresie twórczości kulturalnej i rzemieślniczej	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	5	10
2.1.2.4.	Wartość grantów udzielonych na inicjatywy oddolne	zł	Urząd Gminy w Pysznicy	20 000	50 000
2.1.2.5.	Liczba przeprowadzonych działań wspierających inicjatywy mieszkańców mające na celu dobro wspólne lokalnej społeczności	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	4	8
Kierunek działań 2.2.1. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych					
2.2.1.1.	Liczba dodatkowo wprowadzonych usług z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	2	4
2.2.1.2.	Liczba utworzonych lub zmodernizowanych żłobków	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	0	1
2.2.1.3.	Liczba działań podjętych w celu podniesienia kompetencji zawodowych nauczycieli	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	2	5
Kierunek działań 2.2.2 Zagospodarowanie czasu wolnego					
2.2.2.1.	Liczba zmodernizowanych ogólnodostępnych obiektów sportowych	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	1	3
2.2.2.2.	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	0	1
2.2.2.3.	Liczba dodatkowych zajęć kulturalnych prowadzonych w ramach działalności Domu Kultury w Pysznicy	szt./rok	Urząd Gminy w Pysznicy	6	12

2.2.2.4.	Liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	10	20
2.2.2.5.	Liczba podjętych działań wspierających rozwój przemysłu czasu wolnego	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	2	5
Kierunek działań 3.1.1. Zaspokojenie potrzeb energetycznych					
3.1.1.1.	Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska	szt./rok	Urząd Gminy w Pysznicy	4	8
3.1.1.2.	Liczba wymienionych niskosprawnych kotłów na paliwa stałe	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	150	400
3.1.1.3.	Budynki o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	1	2
3.1.1.4.	Liczba powstałych gminnych magazynów energii	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	0	1
Kierunek działań 3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej					
3.1.2.1.	Długość wybudowanej sieci wodno-kanalizacyjnej	km	Urząd Gminy w Pysznicy	0,5	1,5
3.1.2.2.	Długość wybudowanej sieci gazowej	km	Urząd Gminy w Pysznicy	1	2
3.1.2.3.	Powierzchnia przygotowanych terenów pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne	ha	Urząd Gminy w Pysznicy	0,5	1
3.1.2.4.	Liczba działań promujących idee gospodarki obiegu zamkniętego	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	3	6
3.1.2.5.	Długość wybudowanych/zmodernizowanych wałów na terenach szczególnego zagrożenia powodzią	km	Urząd Gminy w Pysznicy	1,5	3
3.1.2.6.	Powierzchnia z wybudowaną lub zmodernizowaną zieloną infrastrukturą w celu przystosowania do zmian klimatu	ha	Urząd Gminy w Pysznicy	1	3
3.1.2.7.	Liczba wspartych obiektów małej retencji i bioretencji	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	4	8
Kierunek działań 3.2.1. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią					
3.2.1.1.	Długość chodników przystosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	km	Urząd Gminy w Pysznicy	2,5	5

3.2.1.2.	Liczba budynków ze zwiększoną dostępnością dla osób ze szczególnymi potrzebami	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	1	3
3.2.1.3.	Udział powierzchni gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	%	Urząd Gminy w Pysznicy	5	10
3.2.1.4.	Liczba podjętych działań zapobiegających rozpraszaniu zabudowy	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	4	8
3.2.1.5.	Powierzchnia nowo powstałych lub zmodernizowanych miejsc rekreacji	ha	Urząd Gminy w Pysznicy	0,2	1,5
Kierunek działań 3.2.2. Poprawa bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców					
3.2.2.1.	Długość wyremontowanych dróg powiatowych	km	Urząd Gminy w Pysznicy, Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli	3	6
3.2.2.2.	Długość rozbudowanych/zmodernizowanych dróg na terenie gminy	km	Urząd Gminy w Pysznicy	1,5	3
3.2.2.3.	Długość powstałych ścieżek rowerowych i biegowo-rowerowych	km	Urząd Gminy w Pysznicy	2,5	6
3.2.2.4.	Liczba zmodernizowanych źródeł oświetlenia ulicznego	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	80	160
3.2.2.5.	Liczba zmodernizowanych przejść dla pieszych	szt.	Urząd Gminy w Pysznicy	2	4

Źródło: Opracowanie własne

5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju

Przyjęto, że Strategia Rozwoju ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja.

Z wnioskiem o aktualizację Strategii Rozwoju może wystąpić: Koordynator ds. Strategii Rozwoju, Wójt Pysznicy, inicjatywa co najmniej 4 członków Rady Gminy lub 50 mieszkańców. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów dokumentu, w trakcie jego realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań i projektów, które będą wpisywać się w cele i kierunki działań.

Ewaluacja ma na celu podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie jej adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości. Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić, czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania;
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii;
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej;
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom danego obszaru;
- trwałość – pozwala określić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja zadań zawartych w *Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Jej zadaniem jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania zakładane w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania Strategii, przed jej przyjęciem i stanowi załącznik do niniejszego dokumentu;
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. Strategii, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii (raport z monitoringu Strategii) co najmniej raz na dwa lata;
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego może nastąpić aktualizacja Strategii;
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii, z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

W przypadku konieczności aktualizacji dokumentu Strategii, będzie on podlegał procedurze jak podczas przyjęcia, tj. zgodnie z art. 10f ust. 1–4 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.).

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Pysznica jest dokumentem programującym rozwój gminy do 2030 roku. Wszystkie pozostałe, zarówno obowiązkowe jak i fakultatywne plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. W tabeli 18 przedstawiono ocenę funkcjonujących w gminie programów i planów pod kątem ich aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii (szczególnie głównych jej założeń). Wskazano też dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany.

Tabela 18 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
1.	<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pysznica [SUiKZP]</i>	Od 2002 r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii. Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
2.	<i>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pysznica na lata 2021–2030</i>	2021–2030	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
3.	<i>Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pysznica wraz ze szczegółową inwentaryzacją</i>	2020–2032	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem operacyjnym 3.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatycznych</i> i kierunkiem działań 3.1.1. <i>Zaspokojenie potrzeb energetycznych</i>
4.	<i>Program Opieki nad Zabytkami Gminy Pysznica na lata 2018–2021</i>	2018–2021	Nieaktualny. W przypadku opracowania nowego dokumentu należy zachować spójność z zapisami Strategii.
5.	<i>Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Pysznica na lata 2017–2021</i>	2017–2021	Nieaktualny. W przypadku opracowania nowego dokumentu należy zachować spójność z zapisami Strategii.
6.	<i>Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Pysznica na lata 2017–2020</i>	2017–2020	Nieaktualny. W przypadku opracowania nowego dokumentu należy zachować spójność z zapisami Strategii.
7.	Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Pysznica	Nie istnieje	Rekomenduje się sporządzenie dokumentu, spójnego z założeniami Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów

W procesie planowania i realizacji rozwoju Gminy Pysznica istotne jest uwzględnianie rzeczywistych potrzeb nie tylko samorządu, ale przede wszystkim społeczności lokalnej. W związku z tym na etapie opracowania Strategii zapewniono włączenie w ten proces mieszkańców i innych interesariuszy. Mieli oni możliwość udziału w opracowaniu dokumentu poprzez wyrażenie swoich opinii m.in. w formie udziału w badaniu ankietowym, złożenie propozycji projektów własnych do realizacji (nabór fiszek projektowych), czy złożenie uwag i opinii zarówno do projektu *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pysznica*, jak i projektu samej Strategii. Wkład w ostateczny kształt dokumentu miały również instytucje zewnętrzne, włączone w proces konsultacji i opiniowania dokumentu. Udział mieszkańców i innych interesariuszy zagwarantowany jest również na etapie wdrażania i oceny Strategii.

6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa

Do uzupełnienia po konsultacjach społecznych i procesie opiniowania

Na podstawie art. 6 ust. 3 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.) oraz zgodnie z Uchwałą XLIV/329/2022 Rady Gminy Pysznica z dnia 25 maja 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji w dniach odbyły się konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030, które miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy,
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami,
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Dodatkowo, Gmina Pysznica włączyła w proces konsultacji społecznych następujące podmioty:

5. Stowarzyszenie „Lasowiacka Grupa Działania”;
6. Powiat Stalowowolski.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–6 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

Konsultacje odbyły się w terminie od dnia r. do dnia r.
w następujących formach:

1. Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail: ug@pysznica.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – Strategia Pysznica”;
 - b) drogą korespondencyjną tradycyjną na adres Urzędu Gminy w Pysznicy, ul. Wolności 322, 37-403 Pysznica, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – Strategia Pysznica”;
 - c) bezpośrednio do sekretariatu lub dziennika podawczego w budynku Urzędu Gminy w Pysznicy, w godzinach pracy Urzędu;
2. Spotkań umożliwiających omówienie założeń dokumentu, a także przedstawienie uwag, opinii i propozycji.
3. Zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy w Pysznicy, ul. Wolności 322, 37-403 Pysznica, w godzinach pracy Urzędu.

Informację o konsultacjach społecznych ww. projektu dokumentu zamieszczono
2022 r. w następujących formach:.....

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt dokumentu *Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030* dostępne były od:

Jedną z form konsultacji społecznych ww. projektu dokumentu było spotkanie dla przedstawicieli

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) pismem z dnia 2022 r. Wójt Pysznicy zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*. Opinia miała dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie

kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu W dniu2022 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie podjął Uchwałę w sprawie zaopiniowania projektu *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*. Opinia stanowi załącznik do ww. uchwały. Zarząd Województwa wydał opinię.....

6.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii – partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rozwoju Gminy Pysznica jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów strategicznych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o gminie.

Partycypacja i partnerstwo to współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się. Proces tworzenia Strategii, już od etapu analiz prowadzonych na potrzeby opracowania Diagnozy, uwzględniał włączanie mieszkańców i innych interesariuszy, a także charakteryzował się otwartością (umożliwiał uczestniczenie jak największej liczbie chętnych osób i organizacji w partnerstwie) i transparentnością (dialog, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych).

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii, przeprowadzono dwa badania ankietowe wśród mieszkańców gminy, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i lokalnych środowisk gospodarczych oraz instytucji publicznych, środowisk edukacyjnych i kulturalnych. W dniach 30.05–26.07.2022 r. przeprowadzono badanie ankietowe na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięły 174 osoby. Ankieta obejmowała 2 części: w pierwszej należało ocenić w skali od 1 do 5 poszczególne obszary funkcjonowania gminy, natomiast w drugiej części ankietowany określał maksymalnie trzy najważniejsze priorytety, które mogą mieć wpływ na rozwój gminy oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju – raport z ankiety stanowi załącznik do Diagnozy.

Wyniki ankiety wskazują na to, że najwyżej ocenionym przez ankietowanych obszarem funkcjonowania jest dostępność sieci wodociągowej (77% respondentów oceniło go dobrze i bardzo dobrze). Potwierdzają to również dane statystyczne, które pokazały, że gmina posiada wysoki udział % korzystających z instalacji w ludności ogółem. Na równie wysokim poziomie oceniono dostępność usług/ możliwość zakupu artykułów codziennego użytku (75% ocen dobrych i bardzo dobrych), walory przyrodniczo-krajobrazowe (74% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz atrakcyjność gminy do osiedlania się nowych osób (73% ocen dobrych i bardzo dobrych). Również dobrze ocenionym obszarem jest jakość i dostępność edukacji na poziomie

podstawowym (65% ocen dobrych i bardzo dobrych), a także wizerunek gminy na zewnątrz oraz ogólna ocena jakości życia w gminie (67% ocen na poziomie dobrym i bardzo dobrym). Ponadto dobrze postrzegany jest stan środowiska naturalnego (63% ocen dobrych i bardzo dobrych).

W dniach 26.08–06.09.2022 r. przeprowadzono badanie ankietowe w celu poznania opinii ankietowanych na temat możliwych kierunków rozwoju gminy. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięło 51 osób. Ankieta obejmowała 3 części: w pierwszej należało wymienić 2 potencjały gminy, na których powinien bazować jej rozwój, w części drugiej ankietowany określał dwa główne kierunki rozwoju gminy, natomiast w trzeciej części respondent określał maksymalnie dwa kierunki, z którymi miałyby być utożsamiana w przyszłości Gmina Pysznica. Wyniki ankiet wskazują na to, że najważniejszymi kierunkami rozwoju gminy powinny być, zdaniem mieszkańców: rozwój funkcji mieszkaniowej gminy oraz tworzenie gminy zaspokajającej wszystkie podstawowe potrzeby mieszkańców. Wyniki badania wyraźnie wskazują, iż w przyszłości Gmina Pysznica powinna być utożsamiana jako gmina atrakcyjna do osiedlania się oraz atrakcyjna do inwestowania.

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii przeprowadzono także nabór fiszek w terminie 11–21.10.2022 r. Wpłynęło 11 fiszek. Przedstawiono w nich propozycje projektów do realizacji, sprzyjających rozwojowi obszaru w perspektywie do 2030 roku. Fiszki projektowe można było składać osobiście, drogą elektroniczną lub korespondencyjnie na adres Gminy Pysznica. Niepodpisane czytelnie imieniem i nazwiskiem, złożone w innej formie niż na załączonym formularzu lub po upływie wyznaczonego terminu – nie były przyjmowane. Po zaakceptowaniu złożonej propozycji oraz przeprowadzeniu ewentualnych konsultacji z autorami wybranych projektów, zostały one zamieszczone w dokumencie, w celu umożliwienia ich autorom pozyskania dofinansowania na ich realizację w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Proponowane projekty musiały wpisywać się w zaplanowane dla obszaru cele, których osiągnięcie pozwoli na zrealizowanie założonej wizji. Fiszki mogli przysyłać mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych. Organem właściwym do rozpatrzenia propozycji projektów był zespół pracowników Urzędu Gminy Pysznica.

Oprócz jakościowych analiz prowadzonych za pomocą badań ankietowych, posłużono się również dyskusjami w trakcie spotkań:

- 5 lipca 2022 r. spotkania informacyjno-warsztatowe (podsumowanie diagnozy i rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju):

- godz. 15:00 – przedstawiciele Urzędu Gminy w Pysznicy;
- 7 września 2022 r. spotkania informacyjno-warsztatowe:
 - godz. 15.00 – przedstawiciele Urzędu Gminy w Pysznicy (kształtowanie założeń rozwoju),
 - godz. 18:00 – spotkanie otwarte dla mieszkańców (podsumowanie diagnozy i rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju);
- 10 października 2022 r. – wewnętrzne spotkanie roboczo-konsultacyjne z władzami gminy (dyskusje na temat założeń i priorytetowych zadań do realizacji w ramach strategii);
- 26 października 2022 r. – wewnętrzne spotkanie roboczo-konsultacyjne z władzami gminy (omówienie propozycji projektów);
- 2022 r. – otwarte spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami gminy oraz z przedstawicielami Rady Gminy i Sołtysami.

Oprócz oficjalnych spotkań z mieszkańcami i interesariuszami, na ostateczny kształt dokumentu składało się wiele rozmów telefonicznych i osobistych oraz korespondencji e-mailowej autorów niniejszego opracowania z przedstawicielami samorządu gminy i jego pracownikami.

Elementem partycypacji były również konsultacje społeczne:

- projektu *Diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pysznica* przeprowadzone w dniach 26.08–09.09.2022 r.;
- projektu *Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*, przeprowadzone w dniach2022 r.

Mieszkańcy zostali włączeni w proces konsultacji społecznych *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pysznica*, a następnie projektu dokumentu *Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*. W obu przypadkach mieszkańcy informowani byli o konsultacjach poprzez ogłoszenia na stronie internetowej gminy, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy w Pysznicy. W obu przypadkach uwagi i wnioski zbierane były w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Formularze konsultacyjne wraz z projektami dokumentów dostępne były w wersji papierowej w sekretariacie Urzędu Gminy w Pysznicy oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:

- a) drogą elektroniczną na adres e-mail: ug@pysznica.pl;
- b) drogą tradycyjną na adres Urzędu Gminy w Pysznicy, ul. Wolności 322, 37-403 Pysznica, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – Diagnoza Pysznica”;
- c) bezpośrednio do budynku do sekretariatu lub dziennika podawczego w budynku Urzędu Gminy w Pysznicy, w godzinach pracy Urzędu.

W przypadku konsultacji samej Strategii, uwagi zbierane były również w formie uwag ustnych do protokołu, a także zorganizowane było otwarte spotkanie konsultacyjne. Niezwłocznie po przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu niniejszego dokumentu sporządzony został *Raport z konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*. (po konsultacjach uzupełnić o informacje z raportu)

Włączenie mieszkańców jest istotne nie tylko na etapie analiz, opracowania Diagnozy i opracowania Strategii, ale też podczas wdrażania Strategii i jej oceny. Mieszkańcy będą brać udział w pracach nad ewentualną aktualizacją dokumentu (będą mogli zainicjować aktualizację i/lub brać udział w konsultacjach społecznych projektu aktualizowanego dokumentu). Przy okazji realizacji projektów strategicznych, na etapie projektowym, organizowane będą spotkania z mieszkańcami. Mieszkańcy będą informowani o etapach realizacji projektów strategicznych, dodatkowo publikowane do publicznej wiadomości będą raporty z monitoringu Strategii.

6.3 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko

Stosownie do art. 57 ust. 1 pkt. 2, art. 58 ust. 1 pkt. 2 oraz na podstawie art. 48 ust. 1 i ust. 5-6 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) organ opracowujący projekt Strategii zwrócił się w dniu do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie (PWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie (RDOŚ) z wnioskiem o podjęcie decyzji umożliwiającej odstąpienie od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*.

W przypadku, gdy realizacja postanowień Strategii Rozwoju lub jej zmiana nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, można odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (art. 48 ust. 1). Odstąpienie wymaga wcześniejszego uzgodnienia z właściwym organem ochrony środowiska oraz organem inspekcji sanitarnej. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga uzasadnienia, którego zakres określony został w art. 49 ww. ustawy. Szczegółowe uzasadnienie pozwala na zidentyfikowanie ewentualnych zagrożeń oraz na ocenę, iż realizacja postanowień dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Opracowanie uzasadnienia stanowi etap diagnozy wpływu opracowywanego dokumentu na prawnie chronione komponenty środowiska naturalnego i pozwala dostosować niezbędne do zastosowania narzędzia ich ochrony do skali poruszanej w nim problematyki.

Do wniosków do PWIS i RDOŚ załączono, zgodnie z art. 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* uzasadnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii. W uzasadnieniu tym wskazano stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, opisano powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach, a także przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska, wskazano również powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska. W uzasadnieniu znalazła się informacja o tym, że *Strategia Rozwoju Gminy*

Pysznica na lata 2022–2030 zawiera 6 projektów strategicznych, które mają na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, zwiększenie komfortu i jakości życia mieszkańców gminy, wzrost bezpieczeństwa publicznego, poziomu wiedzy i przedsiębiorczości mieszkańców. Działania, które wskazano do realizacji w ramach dokumentu, będą przede wszystkim oddziaływać pozytywnie na ludzi i dobra materialne. Wyznaczone cele są zbieżne z potrzebami mieszkańców oraz wynikają ze zdiagnozowanych problemów występujących na terenie gminy. Osiągnięcie celów przyczyni się tym samym w sposób bezpośredni i pośredni do poprawy jakości życia mieszkańców.

W uzasadnieniu wskazano, że w projektach strategicznych określonych w Strategii przedstawiono zakres, który na etapie tworzenia dokumentu jest jedynie koncepcją, z przewidywanymi ramami finansowymi i przybliżoną, najczęściej z dokładnością do miejscowości, lokalizacją. Projekty te są w fazie koncepcyjnej – dla większości nie ma konkretnych projektów budowlanych, planów, pozwoleń czy decyzji. Przed realizacją każdego projektu przeprowadzone zostaną odpowiednie procedury, w tym środowiskowe. Gmina oraz wykonawcy zadbają o uzyskanie wszelkich pozwoleń koniecznych do rozpoczęcia prac oraz skonsultują ich rodzaj i zakres z odpowiednimi instytucjami.

W dniu2022 r. do Urzędu Gminy w Pysznicy wpłynęło pismo znak od Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie, w którym stwierdzono, że

W dniu2022 r. do Urzędu Gminy w Pysznicy wpłynęło pismo znak od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie (dalej: Regionalny Dyrektor) dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030*, w którym

Spis schematów

Schemat 1 Programowanie rozwoju	32
Schemat 2 Układ celów operacyjnych w przenikających się wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym wraz ze wskazaniem projektów strategicznych realizujących te cele.....	34
Schemat 3 Powiązania kierunków działań z projektami strategicznymi.....	65
Schemat 4 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji <i>Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i>	131
Schemat 5 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	132

Spis tabel

Tabela 1 Schemat analizy SWOT.....	23
Tabela 2 Analiza SWOT.....	23
Tabela 3 Drzewo problemów	30
Tabela 4 Drzewo celów	31
Tabela 5 Plan operacyjny	36
Tabela 6 Matryca logiczna powiązania kierunków działań ze zdiagnozowanymi problemami, potrzebami i/lub potencjałami gminy oraz założeniami wojewódzkiej strategii rozwoju	44
Tabela 7 Projekt strategiczny nr 1	52
Tabela 8 Projekt strategiczny nr 2	54
Tabela 9 Projekt strategiczny nr 3	56
Tabela 10 Projekt strategiczny nr 4	58
Tabela 11 Projekt strategiczny nr 5	60
Tabela 12 Projekt strategiczny nr 6	62
Tabela 13 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach <i>Strategii Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022–2030</i>	70
Tabela 14 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych	75
Tabela 15 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu.....	76
Tabela 16 Wskaźniki oddziaływania rozwoju.....	133

Tabela 17 Wskaźniki produktu i rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii.....	136
Tabela 18 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii.....	143

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Pysznica na tle województwa podkarpackiego.....	8
Mapa 2 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Pysznica.....	95
Mapa 3 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Pysznica	95
Mapa 4 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Pysznica	97
Mapa 5 Mapa geologiczna Gminy Pysznica	99
Mapa 6 Gmina Pysznica – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego	104
Mapa 7 Gmina Pysznica – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego	105
Mapa 8 Fragment mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego –Perspektywa 2030</i> – struktura funkcjonalno-przestrzenna.....	109
Mapa 9 Fragment mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030</i> – komunikacja i infrastruktura techniczna.....	111
Mapa 10 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Pysznica	112
Mapa 11 Obszar strategicznej interwencji wyznaczony na terenie gminy	128

Spis rysunków

Rysunek 1 Aktualne plany sytuacyjne dla Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego (STeŚ) drogi ekspresowej S74 na odcinku przebiegającym przez teren Gminy Pysznica – fragment mapy	101
Rysunek 2 Legenda do treści mapy Aktualne plany sytuacyjne dla Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego (STeŚ) drogi ekspresowej S74 na odcinku przebiegającym przez teren Gminy Pysznica	102
Rysunek 3 Legenda do treści mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030</i> – struktura funkcjonalno-przestrzenna.....	110

Rysunek 4 Terytorialny zasięg programu Polska Wschodnia	114
Rysunek 5 Miejskie Obszary Funkcjonalne	116
Rysunek 6 Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”	118
Rysunek 7 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego	121
Rysunek 8 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym	123
Rysunek 9 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym	124
Rysunek 10 Granice Stowarzyszenia „Lasowiacka Grupa Działania”	125